

เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ
ภายใต้โครงการสื่อเป็นโรงเรียนของสังคมแห่งการเรียนรู้
หลักสูตรสื่อชุมชนสื่อสารสุขภาพะ ปี พ.ศ. 2563-2564

สื่อเป็นโรงเรียนของสังคม
Media as Social School

จัดทำโดย
แผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ
(Art & Culture For Health Literacy)

เล่ม 1

สนับสนุนโดย
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ
ภายใต้โครงการสื่อเป็นโรงเรียนของสังคมแห่งการเรียนรู้
หลักสูตรสื่อชุมชนสื่อสารสุขภาวะ ปี พ.ศ.2563-2564

จัดทำโดย

แผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ
(Art & Culture For Health Literacy)

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

คำนำ

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาโครงการสื่อเป็นโรงเรียนของสังคมแห่งการเรียนรู้ ได้ดำเนินการเชิงความรู้และความคิดเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดการส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดกระบวนการแห่งการเรียนรู้ และสร้างนักสื่อสารสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในพื้นที่ต่าง ๆ ทุกภูมิภาคในประเทศ ซึ่งเน้นยุทธศาสตร์หลักการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพคนและพลเมือง โดยให้สื่อเป็นโรงเรียนของสังคม ที่ขับเคลื่อนด้วยระบบไตรภาคี ได้แก่ ภาคนโยบาย ภาควิชาการ และภาคประชาสังคม

ทั้งนี้กระบวนการขับเคลื่อนของโครงการสื่อเป็นโรงเรียนของสังคมแห่งการเรียนรู้ นอกจากจะถ่ายทอดความรู้หรือแนวคิดใหม่ ๆ ให้แก่กลุ่มแกนนำในพื้นที่ต่าง ๆ แล้ว ยังสร้างประสบการณ์ตรงในการพัฒนากลุ่มคนให้กลายเป็นักสื่อสารสร้างสรรค์ ที่สามารถปฏิบัติงานด้านสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

การจัดทำคู่มือการอบรมเชิงปฏิบัติการภายใต้โครงการสื่อเป็นโรงเรียนของสังคมแห่งการเรียนรู้ : หลักสูตรสื่อชุมชนสื่อสารสุขภาวะ ปี พ.ศ.2563-2564 ครั้งนี้ จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะใช้เพื่อประกอบการอบรมในการให้ความรู้ พร้อมทั้งเป็นการฝึกปฏิบัติความชำนาญให้เกิดขึ้นต่อกลุ่มเยาวชนแกนนำในชุมชน กลุ่มผู้นำชุมชน และกลุ่มสื่อมวลชนท้องถิ่น เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ผู้จัดทำจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เนื้อหาที่ได้สรุปไว้ในคู่มือฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ในทางใดทางหนึ่งหรือสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในด้านต่าง ๆ ให้แก่กลุ่มผู้เข้าอบรมทุกกลุ่มได้เป็นอย่างดี

แผนงานแผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ

(Art & Culture For Health Literacy)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

มกราคม 2564

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
กำหนดการ	ค
รายวิชาที่ 1. ดิจิทัลพลิกโลก (Digital Disruption)	1
- สไลด์ (PPT) ประกอบการบรรยาย	2
รายวิชาที่ 2. การสื่อสารสุขภาวะ (Community for Health)	65
- เนื้อหาอ่านประกอบ	66
- สไลด์ (PPT) ประกอบการบรรยาย	80
รายวิชาที่ 3. รู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล (Media Information and Digital Literacy : MIDL)	91
- เนื้อหาอ่านประกอบ	92
- สไลด์ (PPT) ประกอบการบรรยาย	100
รายวิชาที่ 4. กฎหมายและจริยธรรมการสื่อสาร	113
- เนื้อหาอ่านประกอบ หัวข้อ “สื่อกับความผิดฐานหมิ่นประมาท”	114
- สไลด์ (PPT) ประกอบการบรรยาย หัวข้อ “สื่อกับความผิดฐานหมิ่นประมาท”	128
- เนื้อหาอ่านประกอบ หัวข้อ “พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์”	144
- สไลด์ (PPT) ประกอบการบรรยาย หัวข้อ “พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์”	167
- เนื้อหาอ่านประกอบ หัวข้อ “กฎหมายลิขสิทธิ์”	179
- สไลด์ (PPT) ประกอบการบรรยาย หัวข้อ “กฎหมายลิขสิทธิ์”	207
- สไลด์ (PPT) ประกอบการบรรยาย หัวข้อ “จริยธรรมและจรรยาบรรณการสื่อสาร”	229
ภาคผนวก	234
- ประมวลรายวิชา “ดิจิทัลพลิกโลก”	235
- ประมวลรายวิชา “การสื่อสารสุขภาวะ”	238
- ประมวลรายวิชา “รู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล”	241
- ประมวลรายวิชา “กฎหมายและจริยธรรมการสื่อสาร”	245

กำหนดการ การอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 1 หลักสูตร “สื่อชุมชนสื่อสารสุขภาวะ”(ภาคเหนือ)
ระหว่างวันที่ 6-7 กุมภาพันธ์ 2564

เวลา 9.00 - 21.00 น. ณ โรงแรม เค.เอ็ม.กวีวันพะเยา จังหวัดพะเยา

วันเสาร์ที่ 6 กุมภาพันธ์ 2564

เวลา	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิทยากร
08.30-08.45 น.	ลงทะเบียน	● ลงทะเบียนผู้เข้าร่วม	ภาคีเครือข่าย
08.45-09.00 น.	เปิดการอบรมเชิงปฏิบัติการ	1. รับรู้การทำงาน “สื่อเป็นโรงเรียนของสังคม” ระยะที่ 4 2. รับทราบบทสรุปเกี่ยวกับโครงการปีที่ผ่านมา และความคาดหวังของงานในระยะที่ 2 3. แผนงาน โครงการระยะต่อไป	โดย อาจารย์ณัย หวังบุญชัย ผู้จัดการโครงการฯ
09.00-12.00	การอบรมเชิงปฏิบัติการ หัวข้อ “การสื่อสารสุขภาวะ” และ การอบรมเชิงปฏิบัติการ หัวข้อ “รู้เท่าทันสื่อ”	1. เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของสุขภาวะชุมชน 2. เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการสื่อสารสุขภาวะและการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างการเปลี่ยนแปลงในชุมชนแบบองค์รวม 3. เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลในยุคปัจจุบัน รวมทั้งการวิเคราะห์ การตีความสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล 4. เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดการตระหนักรู้ในตัวตน การฟังอย่างตั้งใจ(Deep Listening) และการสื่อสารแบบสะท้อนความรู้สึก (Reflection) เพื่อให้เกิดการนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม 5. เพื่อสามารถวิเคราะห์ผลดีผลเสียของสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลในยุคปัจจุบันได้	โดย รองศาสตราจารย์ ดร. เกศินี ประทุมสุวรรณ และ อาจารย์ ดร.โศภษา เอี่ยมโอภาส
พักรับประทานอาหาร			

เวลา	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิทยากร
13.00-16.00 น.	การอบรมเชิงปฏิบัติการ หัวข้อ “การสืบค้น การวิเคราะห์ข้อมูลและการจัดทำแผนที่ชุมชน”	- เพื่อให้ความรู้และเข้าใจ ความสำคัญของข้อมูลและสารสนเทศในการสื่อสารและมีแนวทางในการสืบค้นข้อมูลและสารสนเทศ - เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการ - จัดเก็บและการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศในระบบห้องสมุดและออนไลน์	โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ และอาจารย์จรัส จันทนาวิวัฒน์
16.00-17.00 น.	การอบรมเชิงปฏิบัติการ หัวข้อ “การสร้างสรรค์และการเล่าเรื่อง” (ช่วงที่1)	- เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสรรค์และการเล่าเรื่องหลักและวิธีการเล่าเรื่องประเภทต่างๆ - เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบโครงสร้างและวิธีการเล่าเรื่อง เพื่อสื่อสารกับกลุ่มคนในระดับต่าง ๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับงานชุมชนท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม	โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาส นวลเนตร
พักรับประทานอาหารเย็น			
18.00-21.00 น.	- การอบรมเชิงปฏิบัติการ หัวข้อ “การสร้างสรรค์และการเล่าเรื่อง” (ช่วงที่2) - การอบรมเชิงปฏิบัติการ หัวข้อ “การออกแบบและผลิตราย1 (ช่วงที่1)	- เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสรรค์และการเล่าเรื่องหลักและวิธีการเล่าเรื่องประเภทต่างๆ - เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบโครงสร้างและวิธีการเล่าเรื่อง เพื่อสื่อสารกับกลุ่มคนในระดับต่างๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับงานชุมชนท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม - เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสรรค์เนื้อหาและกระบวนการคิด ผลิตงานDigital Content มุ่งเนื้อหา Video Content เพื่อนำไปใช้ประโยชน์กับเนื้อหาในเชิงสาธารณะประโยชน์ - เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้สื่อ Social Media ให้เหมาะสมกับรูปแบบ และเนื้อหาเพื่อให้เป็นช่องทางในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจน	โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาส นวลเนตร โดย - คุณสืบพงษ์ รัตนติลก ณ ภูเก็ต - คุณอุมาพร ตันติยาทร - คุณสุภาวรรณ ปราบสงบ

เวลา	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิทยากร
		3. เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสรรค์เนื้อหาและกระบวนการคิด ผลิตงาน Digital Content มุ่งเนื้อหา Video Content เพื่อนำไปใช้ประโยชน์กับเนื้อหาในเชิงสาธารณะประโยชน์ 4. เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้สื่อ Social Media ให้เหมาะสมกับรูปแบบ และเนื้อหาเพื่อให้เป็นช่องทางในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจน	

วันอาทิตย์ที่ 7 กุมภาพันธ์ 2564

เวลา	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิทยากร
09.00-12.00 น.	การอบรมเชิงปฏิบัติการ หัวข้อ “การออกแบบและผลิตสื่อ1 (ช่วงที่2)”	1. เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสรรค์เนื้อหาและกระบวนการคิด ผลิตงาน Digital Content มุ่งเนื้อหา Video Content เพื่อนำไปใช้ประโยชน์กับเนื้อหาในเชิงสาธารณะประโยชน์ 2. เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้สื่อ Social Media ให้เหมาะสมกับรูปแบบ และเนื้อหาเพื่อให้เป็นช่องทางในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจน	โดย 1.คุณสืบพงษ์ รัตนดิลก ณ ภูเก็ต 2.คุณอุมาพร ดันติยาทร 3.คุณสุภาวรรณ ปราบสงบ
พักรับประทานอาหาร			
13.00-14.00 น.	นำเสนอภาพรวมและสรุป	เพื่อรับฟังและสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับการอบรมในครั้งนี้และพัฒนาในระยะต่อไป	โดยวิทยากร สสส.

เวลา	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิทยากร
14.00-16.00 น.	แบ่งทีมทำงาน และ ร่วมออกแบบเนื้อหา ตามพื้นที่/ความสนใจ ให้ตัวแทนนำเสนอ และกำหนดทิศทาง และวางกลไกการ ประสานงานร่วมกัน	เพื่อรับฟังและสะท้อนความคิดเห็น เกี่ยวกับการอบรมในครั้งนี้ และ พัฒนาในระยะต่อไป	โดยวิทยากร สสส.และ พะเยาทีวี
16.00 น.	พิธีมอบเกียรติบัตร และ กล่าวปิด ประชุม	พิธีมอบเกียรติบัตรแก่เยาวชนที่เข้า ร่วมอบรมครั้งนี้ และกล่าวปิด ประชุม	โดย อาจารย์ดณัย หวังบุญชัย ผู้จัดการโครงการฯ

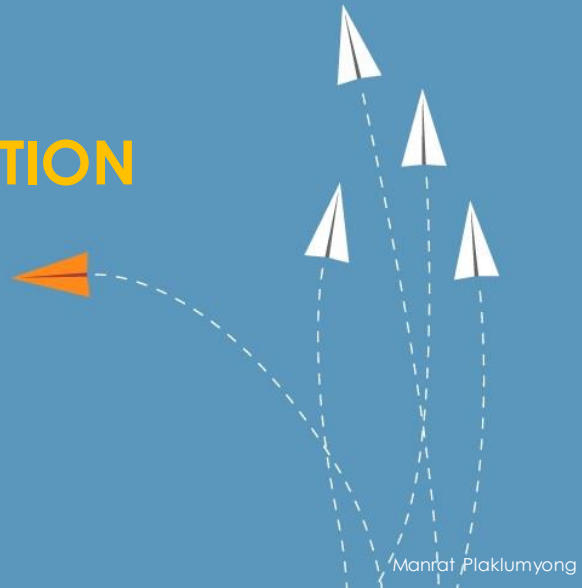
หมายเหตุ : การอบรมอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ที่เหมาะสม

รายวิชาที่ 1 ดิจิทัลพลิกโลก

สไลด์ (PPT) ประกอบการบรรยาย วิชา ดิจิทัลพลิกโลก

DIGITAL DISRUPTION

MANRAT PLAKLUMYONG

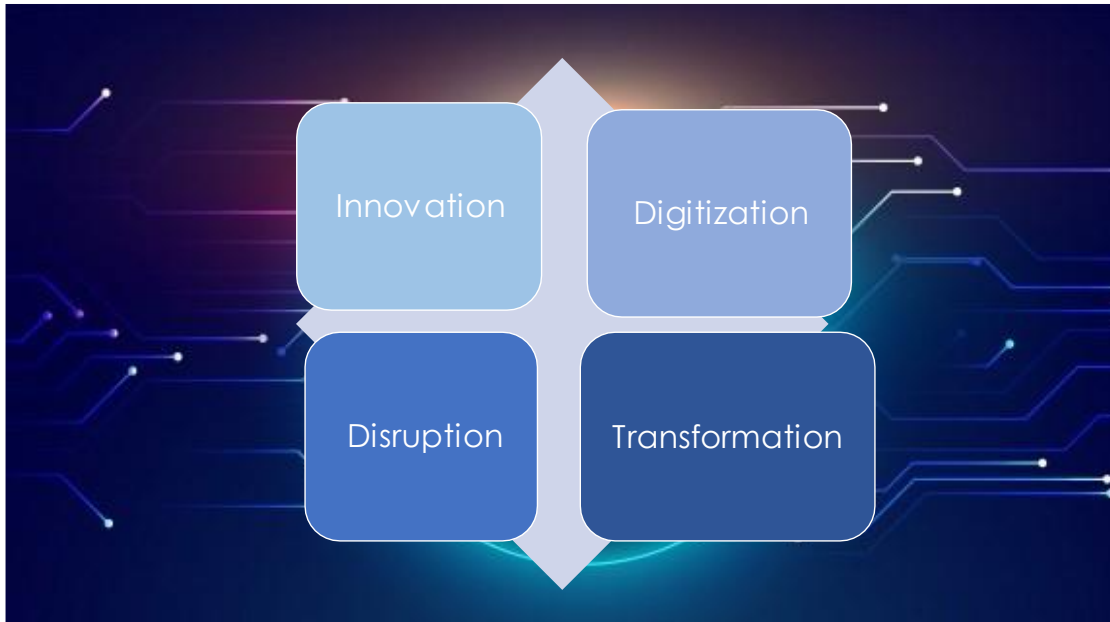

- Digital Campaign Director, **Siampiwat Group**
(Siam Paragon, Siam Center, Siam Discovery & ICONSIAM)
- Marketing Director, **TrueID**
- Chief Digital Officer, **Media Intelligence**
- Senior Account Director, **New Media Edge**
- Group Director – Marketing, **Tencent**
- Master Degree in MBA at Chulalongkorn

AGENDA

- ความหมายของ Digital Transformation และ Digital Disruption
- ประเภทของ Digital Disruption
- กรณีศึกษา
- ผลกระทบ และเทคนิคที่ทำให้ธุรกิจสามารถปรับตัวเข้าสู่ยุค Digital Disruption
- วิชาชีพมาแรงในยุค Digital Disruption
- ขวนคิด วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อธุรกิจที่เผชิญกับ Digital Disruption

INNOVATION : PRODUCT

นวัตกรรมที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้สินค้าของคุณ
สามารถนำไปใช้งานร่วมกับสินค้าตัวอื่นในตลาด
ได้ในลักษณะที่เกื้อหนุนกัน ส่งเสริมซึ่งกันและกัน
ได้ดียิ่งขึ้น (Complementary)

NIKE ออกสินค้าเครื่องออกกำลังกาย ตั้งแต่ รองเท้า เสื้อ กางเกง เข้าสู่ตลาดซึ่งสินค้าเหล่านี้ ล้วนมีเซนเซอร์เชื่อมต่อ
หรือใช้งานร่วมกับสินค้าและบริการอื่นๆ ที่มีอยู่ในตลาด ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ประสิทธิภาพของสินค้านั้นเพิ่มมากขึ้น

INNOVATION : SERVICE

นวัตกรรมเพื่อช่วยพัฒนาประสบการณ์การ ส่ง
มอบสินค้าและบริการให้กับลูกค้า
(Experience)

TOYOTA นำนวัตกรรมเข้ามาช่วยในการเชื่อมต่อข้อมูลเพื่อช่วยเหลือลูกค้าโดยดำเนินการเกิดเหตุฉุกเฉิน
และมีการแจ้งปัญหาเข้าสู่ศูนย์บริการหลัก เพื่อให้สามารถตอบสนองได้อย่างทันเหตุการณ์

INNOVATION : CHANNEL

นวัตกรรมที่ออกแบบมาเพื่อให้ธุรกิจมีช่องทาง
ใหม่ๆ ในการเข้าถึงลูกค้า หรือการนำเสนอ
สินค้าให้กับลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาพมากขึ้น

Nestle ที่ใช้นวัตกรรมออกแบบเครื่องชงกาแฟสด Nespresso ขึ้นเพื่อเป็นอีกหนึ่งช่องทางใหม่
ที่จะช่วยส่งมอบกาแฟที่มีคุณภาพดี มีความสดใหม่ เหมือนอยู่ที่ร้านกาแฟให้ลูกค้า สามารถชงดื่มเองได้ที่บ้านได้

Dig · i · ti · za · tion

กระบวนการในการนำกระบวนการออนไลน์
และสิ่งที่เป็นรูปธรรมมาทำให้เป็น ดิจิทัล

Dig · i · tal · i · za · tion

กระบวนการโดยรวมของการก้าวสู่ระบบดิจิทัล

DIGITIZATION

DIGITIZATION

Digital Transformation

"การที่เรานำ Digital Technology เข้ามาปรับใช้กับทุกภาคส่วนของธุรกิจ

ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ระดับรากฐาน กระบวนการทำงาน
จนถึงกระบวนการส่งมอบคุณค่าให้กับลูกค้า

และมากกว่านั้นอาจถึงขั้นเป็นการเปลี่ยนวัฒนธรรมขององค์กร เปลี่ยนแปลงรูปแบบ
องค์กรอย่างมีกลยุทธ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและช่วยให้ทันตามโลกเศรษฐกิจ
โดยไม่โดน Digital Disruption เข้าเล่นงาน"

Digital Transformation

"เทคโนโลยีไม่ใช่ปัญหาและอุปสรรค ที่ทำให้บุคลากรไม่เปลี่ยนแปลงให้ก้าวทัน
ยุค Digital แต่เป็น "กรอบความคิด (Mindset)" ที่บุคลากรยังยึดติด
กับการทำงานแบบเดิม ๆ มากกว่า

การสร้างกรอบความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ในการ
เผชิญกับเรื่องใหม่ที่กำลังจะเกิดขึ้นในองค์กรจึงเป็นกุญแจสำคัญ

Walgreens ร้านขายยาชั้นนำใหญ่ของอเมริกา มีการปรับเปลี่ยนองค์กรและกระบวนการทางธุรกิจ โดยได้มีการออกแบบแอปพลิเคชันบนมือถือของบริษัทใหม่ทั้งหมด ซึ่งลูกค้าสามารถจัดการตารางการรับประทานยาของตนเองได้จาก Apple Watch และมีฟีเจอร์ให้สมาชิกสามารถสะสมและแลกคะแนนเมื่อชำระเงินผ่าน Apple Pay อีกด้วย

CENTRAL Group

Central Group ค้าปลีกยักษ์ใหญ่ ทำ Digital Transformation อย่างเต็มรูปแบบ เพื่อปรับตัวรับกระแส e-Commerce โดยประกาศร่วมลงทุนกับ JD.com ยักษ์ใหญ่ e-Commerce อันดับ 2 ของจีน เพื่อสร้าง JD.co.th ซึ่งเป็น e-Commerce แพลตฟอร์มที่จะนำสินค้าคุณภาพจากจีนมาขายให้กับผู้บริโภคชาวไทย โดยหวังว่าจะขยายสัดส่วนยอดขายออนไลน์ของกลุ่มเซ็นทรัลจากปัจจุบันที่ 5% เป็น 15% ภายใน 5 ปี

Bank เร่งเดินหน้าสู่ Digital Banking โดยเร่งพัฒนา Mobile Banking ให้สามารถตอบโจทย์ผู้ใช้งานได้อย่าง สมบูรณ์แบบ ขณะเดียวกันก็ทยอยปิดตัวสาขาธนาคาร ในขณะที่ทางรัฐบาลมีการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงนี้อย่างชัดเจน เช่น โครงการ Promptpay ซึ่งช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้ในการทำธุรกรรมทางการเงินมากขึ้น

20 บริษัทที่ทำ Digital Transformation ดีที่สุดในโลก

The Transformation 20

	COMPANY	CEO	NEW GROWTH AREAS (% of total business)	STOCK CAGR (vs. benchmark since base year of transformation)
#1.	Netflix*	Reed Hastings	original content (44%)	59% (vs. 10% for S&P 500 since 2012)
#2.	Adobe*	Shantanu Narayen	"digital experiences" (27%)	26% (vs. 10% for S&P 500 since 2009)
#3.	Amazon*	Jeff Bezos	Amazon Web Services (11%)	39% (vs. 10% for S&P 500 since 2009)
#4.	Tencent	Pony Ma Huateng	fintech, transportation (25%)	32% (vs. 1% for Hang Seng – 2011)
#5.	Microsoft*	Satya Nadella	intelligent cloud (29%)	17% (vs. 9% for S&P 500 since 2010)
#6.	Alibaba	Daniel Zhang	fintech/sports/entertainment (14%)	8% (vs. 1% for NYSE Index since 2013)
#7.	Ørsted	Henrik Poulsen	offshore wind (37%)	30% (vs. 0% for OMX Copenhagen – 2017)
#8.	Intuit	Sasan Goodarzi	"online ecosystem" (14%)	22% (vs. 10% for S&P 500 since 2012)
#9.	Ping An	Ma Mingzhe	fintech and health tech (6%)	17% (vs. 2% for SSE Index since 2012)
#10.	DBS Group	Piyush Gupta	global digital platforms (48%)	12% (vs. -1% for Singapore Xchange – 2013)
#11.	A. O. Smith	Kevin Wheeler	water tech (100%)	25% (vs. 10% for S&P 500 since 2009)
#12.	Neste	Peter Vanacker	renewable fuels (70%)	24% (vs. 7% for OMX Helsinki 25 – 2010)
#13.	Siemens	Joe Kaeser	"digital factory" initiative (26%)	8% (vs. 8% for the DAX Index since 2012)
#14.	Schneider	Jean-Pascal Tricoire	IoT solutions (22%)	8% (vs. 6% for S&P Global 100 since 2012)
#15.	Cisco	Chuck Robbins	subscription applications (43%)	9% (vs. 9% for S&P 500 since 2010)
#16.	Ecolab	Douglas Baker Jr.	water and energy services (44%)	16% (vs. 9% for S&P 500 since 2011)
#17.	Fujifilm	Shigetaka Komori	healthcare/medical imaging (18%)	7% (vs. 6% for Tokyo Exchange – 2010)
#18.	AIA Group	Ng Keng Hooi	wellness & prevention (10%)	15% (vs. 2% for Hong Seng Index – 2013)
#19.	Dell Tech.**	Michael Dell	infrastructure & security (51%)	29% (vs. 11% for S&P 500 since 2013)
#20.	Philips	Frans van Houten	healthcare (65%)	6% (vs. 6% for S&P 500 since 2014)

*previous winners, from the 2017 TIO ranking

**Dell stock includes the periods the stock was public

LINEAR

TAKE 30 LINEAR STEPS

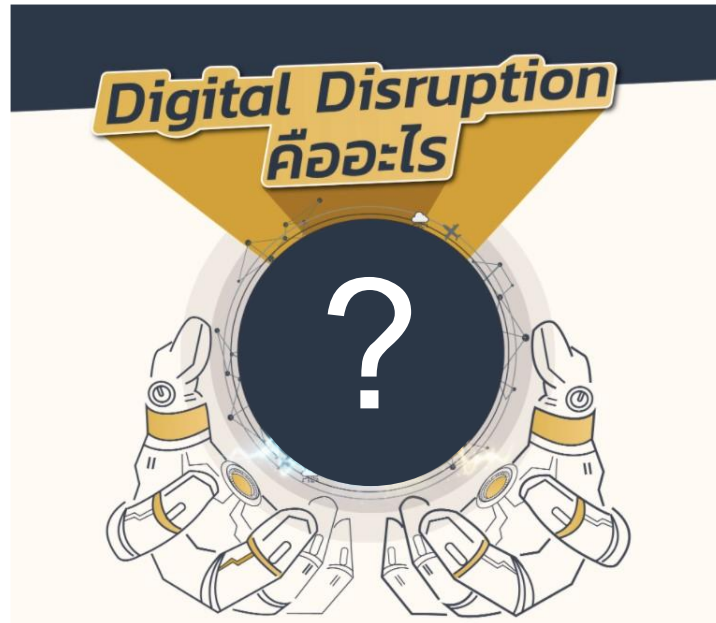
"Digital Disruption" โดยวิทยากร คุณจิรายุส ทรัพย์ศรีโสภา เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2563 <https://www.youtube.com/watch?v=xgiWUQC3II&t=399s>

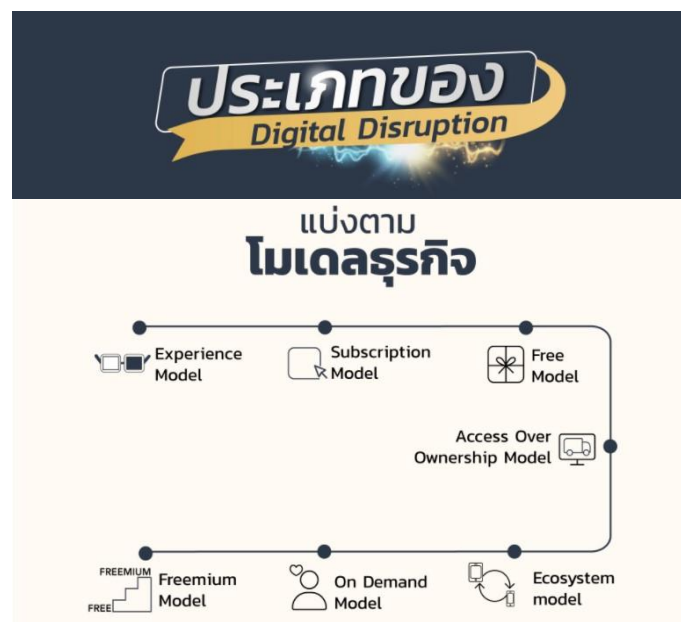
EXPONENTIAL

TAKE 30 EXPONENTIAL STEPS

บรรยายพิเศษ "Digital Disruption" โดยวิทยากร คุณจิรายุส ทรัพย์ศรีโสภา เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2563 <https://www.youtube.com/watch?v=xgiWUQC3II&t=399s>

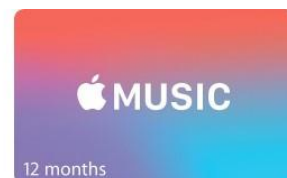
Experience Model - สร้างประสบการณ์ใหม่เพื่อเติมเต็มความฝัน

โมเดลนี้เน้นสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อให้ลูกค้ายินดีจ่ายเงินเพื่อแลกกับประสบการณ์ใหม่ที่ไม่มีใครเหมือน เพื่อเติมเต็มความฝันของมนุษย์

Subscription Model – เน้นสมาชิกรายเดือนหรือรายปี

สินค้าหรือบริการบางตัวมีราคาสูงเกินไป คนไม่ยอมจ่ายเงินซื้อ และอาจทำให้เกิดปัญหาละเมิดลิขสิทธิ์ตามมา จึงปรับโมเดลธุรกิจใหม่โดยใช้รูปแบบSubscription รายเดือน ในราคาที่จับต้องได้

Free Model – ไร้พรมแดนมีข้อแลกเปลี่ยน

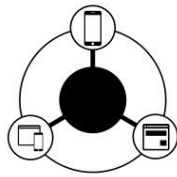
ข้อมูลส่วนบุคคล คือ สินค้าหลักของโมเดลธุรกิจนี้ ซึ่ง Social Media เหล่านี้ใช้ข้อมูลของเราในการสร้างรายได้ เช่น โฆษณา เป็นต้น

Access Over Ownership Model – ไม่ใช่เจ้าของก็ใช้บริการได้

คอนเซ็ปต์ของโมเดลธุรกิจนี้คือ Sharing Economy หรือเศรษฐกิจแบบแบ่งปัน ซึ่งโมเดลนี้ ลูกค้าเพียงจ่ายค่าเช่าหรือค่าใช้งาน โดยที่ไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้น

Ecosystem Model – สินค้าและบริการมีครบจบในเจ้าเดียว

การสร้างระบบนิเวศทางธุรกิจขึ้นมา โดยผลิตสินค้าหลายประเภทแต่ทุกประเภทสามารถเชื่อมต่อและทำงานร่วมกันได้ภายใต้ระบบนิเวศเดียวกัน (Ecosystem) ซึ่งหากมีสินค้าแบรนด์เดียวกันหลายชิ้นก็จะยิ่งเพิ่มคุณค่าให้สินค้านั้นมากขึ้น ซึ่งโมเดลธุรกิจแบบนี้ทำให้เกิด Brand Royalty ในกลุ่มผู้ใช้งานไปโดยปริยาย

On Demand Model – บริการตามสั่ง

การให้บริการลูกค้าที่มีความต้องการแตกต่างกัน แต่มีสาเหตุเดียวกันคือ ไม่มีเวลาทำเอง จึงจำเป็นต้องหาผู้ช่วย โดยยินดีจ่ายค่าบริการหรือค่าธรรมเนียมเล็กน้อยเพื่อแลกกับความสะดวกสบาย

Freemium Model - ใช้ฟรี ถ้าอยากได้ฟังก์ชันดีๆ ก็จ่ายเพิ่ม

เป็นโมเดลธุรกิจที่นิยมใช้กันมากที่สุด และบางธุรกิจนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับ Subscription Model ได้ด้วย โดยลูกค้าสมัครสมาชิกเพื่อใช้งานฟรี แต่จะถูกจำกัดฟังก์ชันบางอย่าง และลูกค้าต้องจ่ายเงินเพิ่มหากต้องการใช้งานครบคลุมทุกฟังก์ชัน

Marketplace Model - ตลาดออนไลน์ ขายได้ 24 ชั่วโมง

สถานที่ขายของหรือตลาดออนไลน์ที่เปิดโอกาสให้ผู้ซื้อและผู้ขายมาทำการซื้อขายกันผ่านระบบออนไลน์

Case Study : Access Over Ownership Model- ไม่ใช่เจ้าของก็ใช้บริการได้

COLLABORATIVE

SHARING

ECONOMY

PEER-TO- PEER

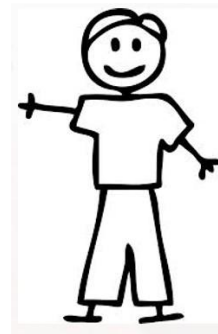
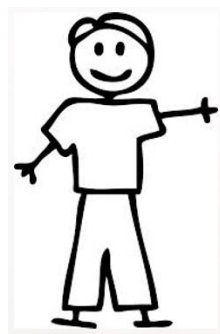

I Need.....

You Have.....

A Ride

A Car & Driver

A Ride Whenever You Need One

[HOW IT WORKS](#)
[SAFETY](#)
[DRIVE](#)
[STORIES](#)
[HELP](#)

YOUR FRIEND
WITH A CAR

Download Lyft for a friendly, affordable ride whenever you need one. Request a ride with the tap of a button, and get picked up by a reliable community driver within minutes. Yep, it's that easy.

[SEE HOW LYFT WORKS >](#)

<https://www.lyft.com>

How It Works

1

2

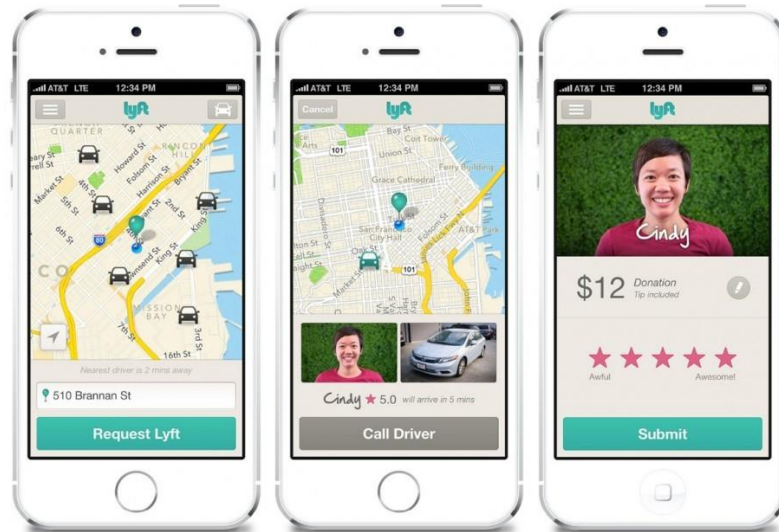
How It Works

3

4

Lyft Key Fact

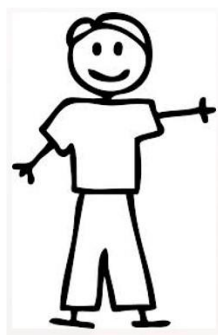
- ก่อตั้งขึ้นในปี 2012 ที่ San Francisco
- ให้บริการใน 30 เมือง ใน USA
- เริ่มต้นด้วยมีพนักงาน 30 คน จนถึงปัจจุบันมีมากกว่า 240 คน
- สามารถระดมทุนได้มากกว่า 300 ล้านดอลลาร์สหรัฐ
- ปัจจุบัน Lyft มีมูลค่าธุรกิจมากกว่า 700 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

I Need.....

You Have.....

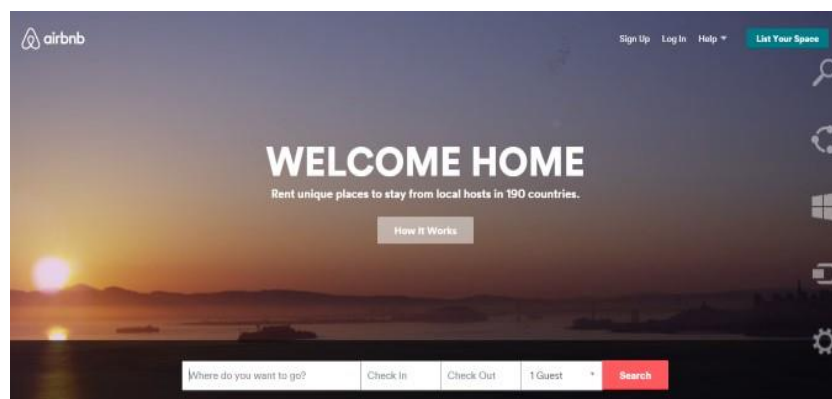
A Place to Stay

A Vacant Room

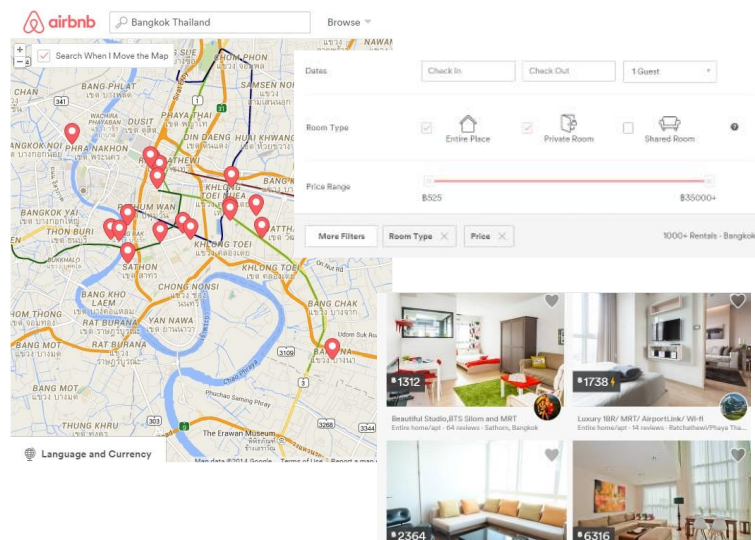
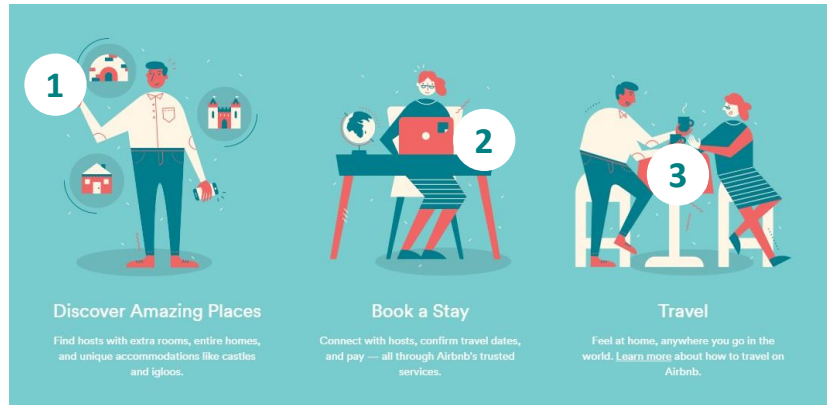

Belong Anywhere

<https://www.airbnb.com/>

How It Works

airbnb Where are you going? Browse Sign Up Log In Help List Your Space

Beautiful Studio, BTS Silom and MRT
Bangkok, Thailand ★★★★★ (64)

Check In: mm/dd/yyyy Check Out: mm/dd/yyyy Guests: 1

฿1300 Per Night

Request to Book

Entire home/apt. 4 Guests 1 Bedroom 1 Bed

Photos About this listing **Reviews** The Host Location

64 Reviews ★★★★★

Summary Accuracy ★★★★★ Location ★★★★★
Communication ★★★★★ Check In ★★★★★
Cleanliness ★★★★★ Value ★★★★★

Translate reviews to English

Tina
My stay at Carmen's apartment was off to a great start by being picked up at the airport by her husband, Ake. He was incredibly nice and kept me amused all the way to the apartment, where he gave me a quick tour and explained things to me. The apartment provided many amenities.
+ More
November 2014

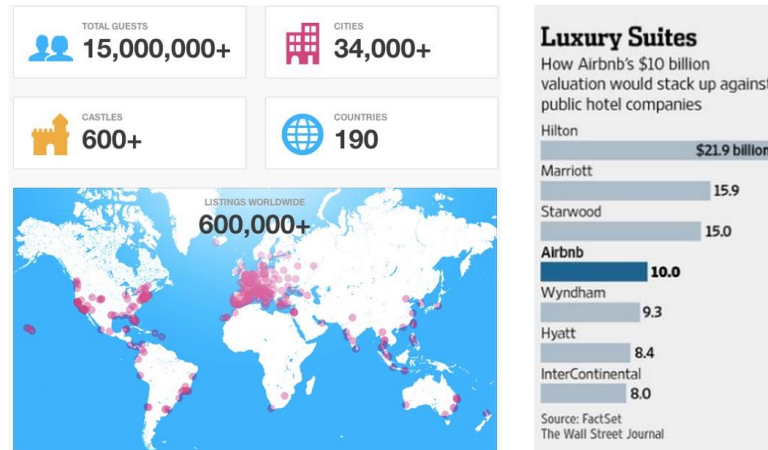
Aj
this studio is indeed beautiful- just like the pictures. It has everything you need and even some you don't like tv and an iron :) carmen was a great host, we did not meet as we had a late arrival & we did not want to keep her up late so she left a key for us as requested.
+ More
October 2014

฿1300 Per Night

Check In: mm/dd/yyyy Check Out: mm/dd/yyyy Guests: 1

Request to Book

Save to Wish List

Airbnb Key Fact

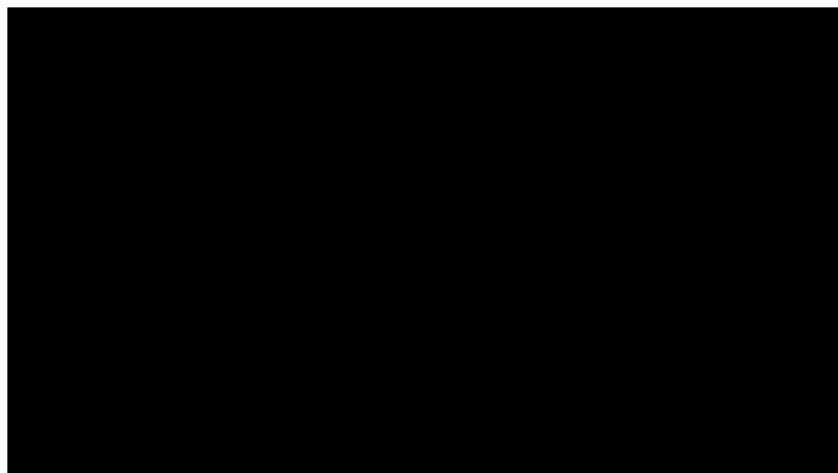
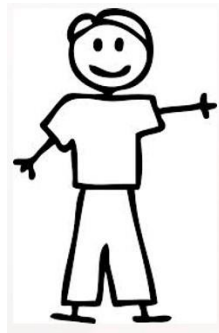
- ก่อตั้งขึ้นในปี 2008 ที่ San Francisco
- สามารถระดมทุนได้มากกว่า 450 ล้านดอลลาร์สหรัฐ
- สามารถทำได้มากกว่า 250 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2013
- ปัจจุบัน Airbnb มีมูลค่าของธุรกิจมากกว่า 10,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

I Need.....

You Have.....

To get things done

Time & Skills

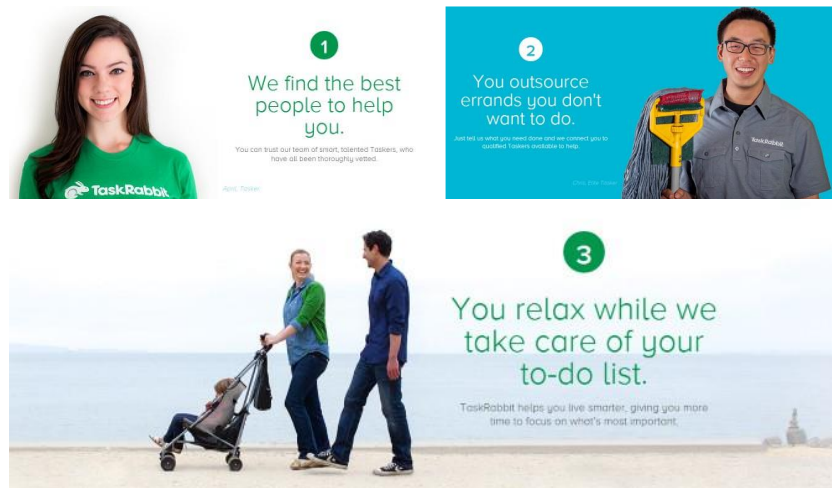

Live Smarter

<https://www.taskrabbit.com/>

How It Works

How It Works

SHOWING

Personal Assistant

for

Delivery
Organization
Personal Assistant
Event Planning
Event Staffing

When would you like to start?

November, 2014

Sun Mon Tue Wed Thu Fri Sat

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Any time (8AM - 8PM)

Task location:

Street Address

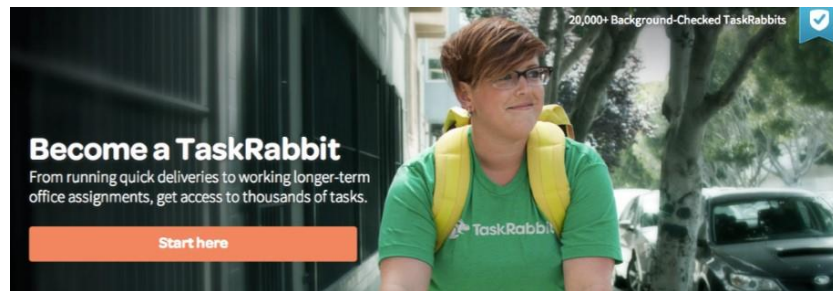
Who finds the Tasker?

TaskRabbit
We'll find the best Tasker for you. Quickest path to relaxation.

Me
I'll review profiles and choose my Tasker.

Need a vehicle for this task?

Not for this task
Car
Truck
Car or Truck

1

Apply Online

Log in with Facebook or LinkedIn and complete your application.

2

Get Verified

We're big on trust and safety, so we require identity verification and in-person interviews.

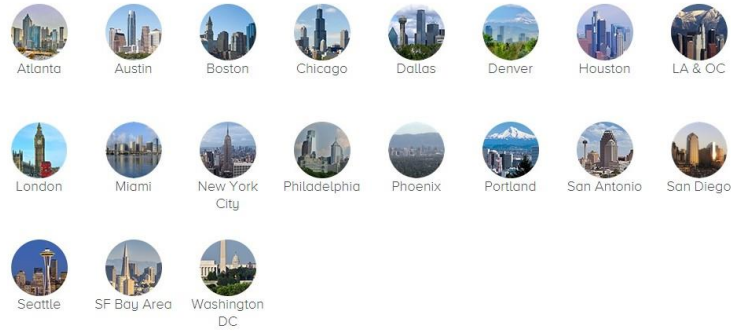
3

Start Tasking

Specify your skills and interests, and connect with local people who want to work with you.

MOST POPULAR				
 Delivery Restaurant Delivery Shipping IKEA Delivery More ▾	 House Chores House Cleaning Donation Pickup Laundry More ▾	 Shopping Grocery Delivery IKEA Delivery Whole Foods Delivery More ▾	 Office Help Organization Administrative Accounting More ▾	 Handyman Assembly & Repair Carpentry IKEA Assembly Other Handyman Tasks
THE REST FROM A-Z				
Moving & Packing Heavy Lifting Packing Storage Transportation Other Moving & Packing Tasks	Virtual Assistance Research Craigslist Help Usability Testing More ▾	Event Help Holiday Party Help Photography Catering More ▾	Transport All Transport Tasks	Skilled Electrical Work Carpentry Construction More ▾
Computer Help Website Design HTML Coding Computer Engineering Other Computer Help Tasks	Creative Writing Graphic Design Photography More ▾	Pet Care Dog Walking Pet Sitting Other Pet Care Tasks	Unique Outrageous Funny Warm & Fuzzy More ▾	Child Care All Child Care Tasks
Health & Medical Yoga Other Health & Medical Tasks	Yard Work Snow Removal Gardening	Personal Care All Personal Care Tasks	Selling eBay Help Craigslist Help	Instruction Tutor Yoga

19 cities and counting

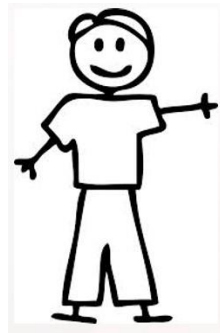
TaskRabbit Key Fact

- ก่อตั้งขึ้นในปี 2008 ที่ Boston
- มีผู้ใช้งานมากกว่า 1.25 ล้าน user
- มีผู้เข้ามาสมัครเป็น Tasker (ผู้รับจ้าง) มากกว่า 25,000 คน
- สามารถระดมทุนได้มากกว่า 30 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

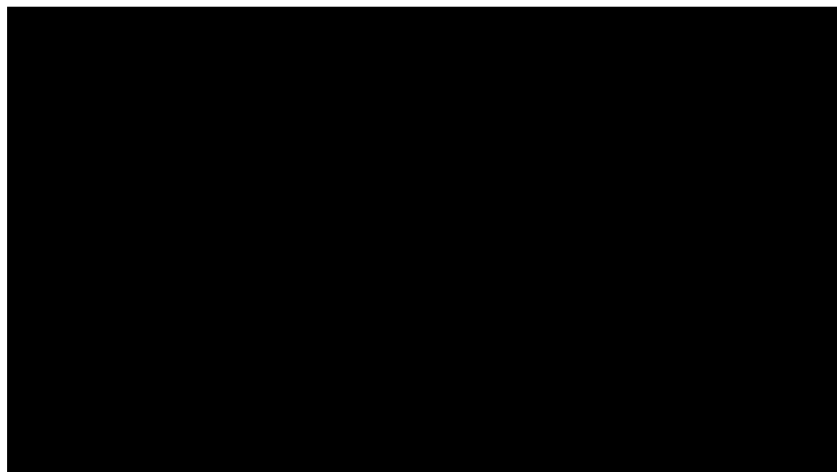
I Need.....

You Have.....

A Car

A Car

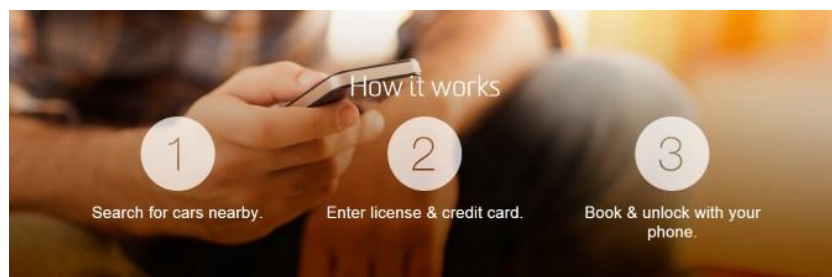
Rent great cars from people nearby

Renting has never been easier
Convenient hourly and daily rentals. Insurance included.

<https://www.getaround.com/>

How It Works

Mini Cooper, BMW, or Tesla

Rent and unlock with your phone.

Start earning money with your idle car

Getaround car owners make thousands a year sharing their car with our trusted community.

Put your lazy car to work

Most of the 250 million cars in the U.S. sit idle 22 hours a day. Getaround lets you earn money when you aren't using your car.

Earn up to \$10,000 a year

The average cost of owning a car is over \$8,000 a year. You can earn over \$800 a month renting through Getaround.

Return on investment

Cars lose money as soon as you drive them off the lot. Rather than letting your car depreciate, share it on Getaround.

Free to list, easy to earn

Listing your car is free and managing rentals is easy. You can choose when to rent, who to rent to, and for how much.

Listing your car is fast, easy, and free!

Setting up your car profile on Getaround takes just a few minutes.

Car eligibility

Getaround currently only rents cars newer than 2004 with less than 125,000 miles. We may accept other cars in the future, so feel free to sign up.

Name your car

Choose a name that helps describe your car. Your car's URL will be getaround.com/name, which you can use to promote your car.

Set location

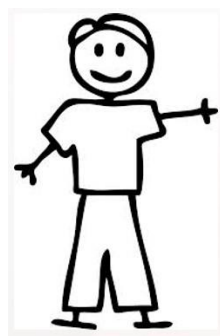
Your car's address should let renters know where to pickup and return the car. Other location details will be sent privately with your rental instructions.

Set pricing

Set your rental rate. Start a bit lower than market until you receive rentals and reviews. You can update your car's rate at any time.

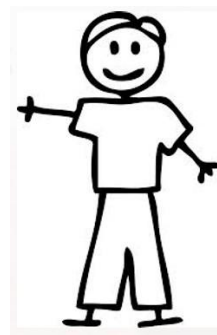
I Need.....

Business Idea

You Have.....

Money

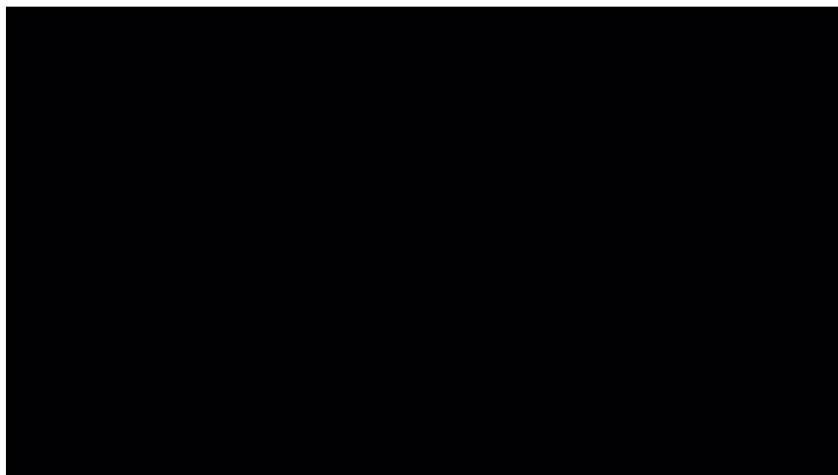

KICKSTARTER

<https://www.kickstarter.com/>

Tool x Pen

Funding period

Jul 1 2014 - Aug 14 2014 (44 days)

Home Updates 14 Backers 4,614 Comments 306 Taipei City, Taiwan Product Design

Funded! This project was successfully funded on August 14.

Tool x Pen
Beautiful | Functional | Versatile

PLAY

KICK STARTER STAFF PICK

4,614
Backers

\$274,794
pledged of \$7,000 goal

0
seconds to go

Project by
mininch
Taipei City, Taiwan

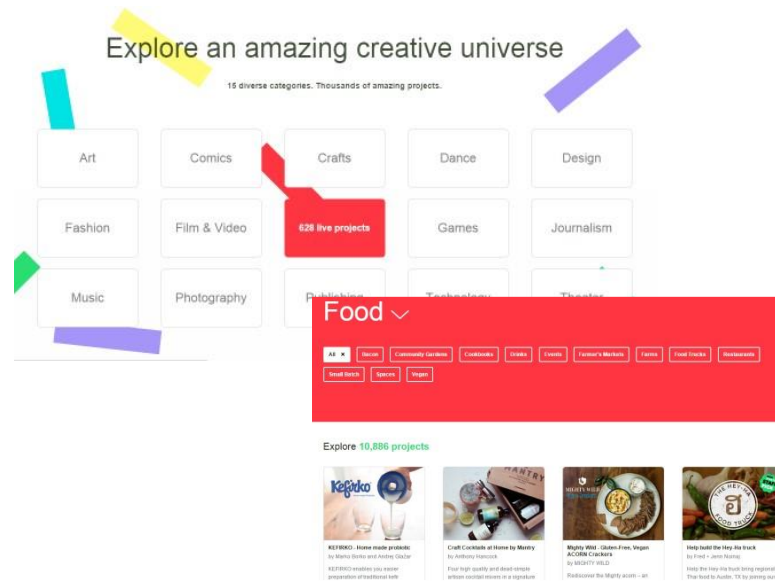
First created - 0 backed

Has not connected Facebook

mininch.com

Share 3,756 Tweet Embed

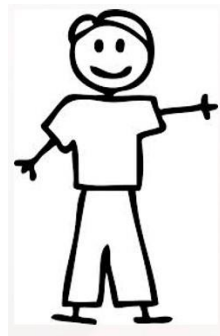
Kick Starter Key Fact

1. Kickstarter คือ ทางเลือกใหม่ในการระดมทุนสำหรับเจ้าของโครงการที่มีความคิดสร้างสรรค์
2. เจ้าของโครงการ และ ผู้สนับสนุน ร่วมมือกันทำให้โครงการเกิดขึ้น
3. เจ้าของโครงการเป็นเจ้าของผลงานตัวเอง 100%
4. การเป็นผู้สนับสนุนโครงการ ไม่ใช่เพียงแค่การให้เงินทุน แต่เป็นการให้โอกาสสำหรับนักสร้างสรรค์
5. เป้าหมายของ Kick Starter คือ เป็นแพลตฟอร์มตัวกลางเพื่อสนับสนุนให้โครงการที่สร้างสรรค์สามารถเกิดขึ้นได้จริง

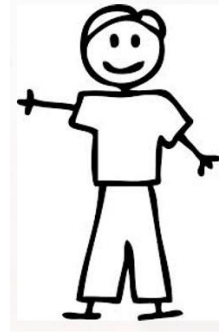
I Need.....

You Have.....

A Bike

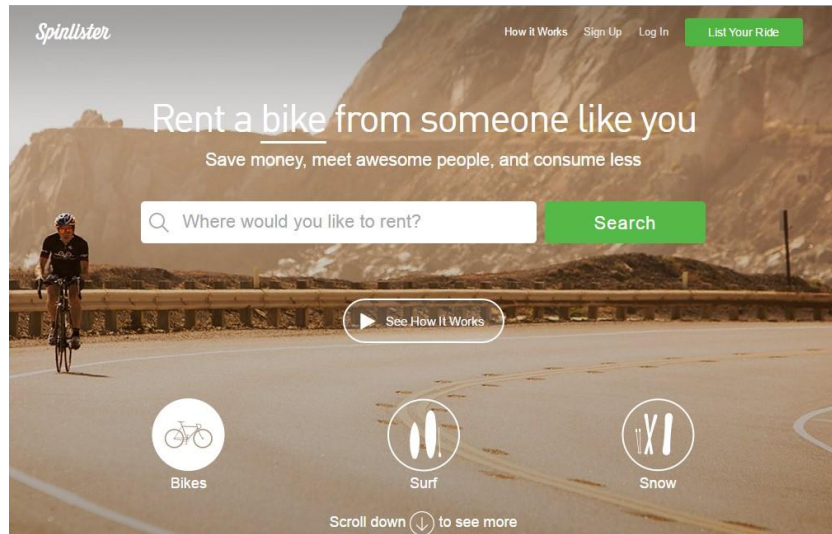

A Bike

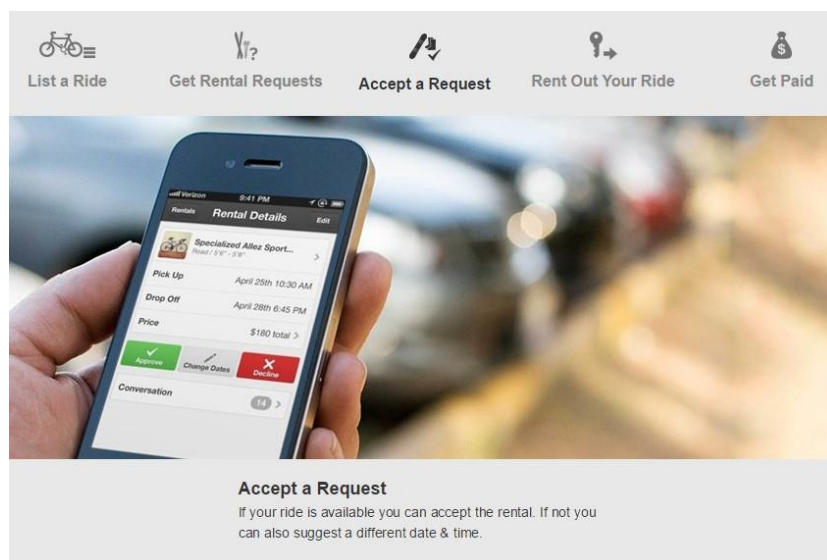
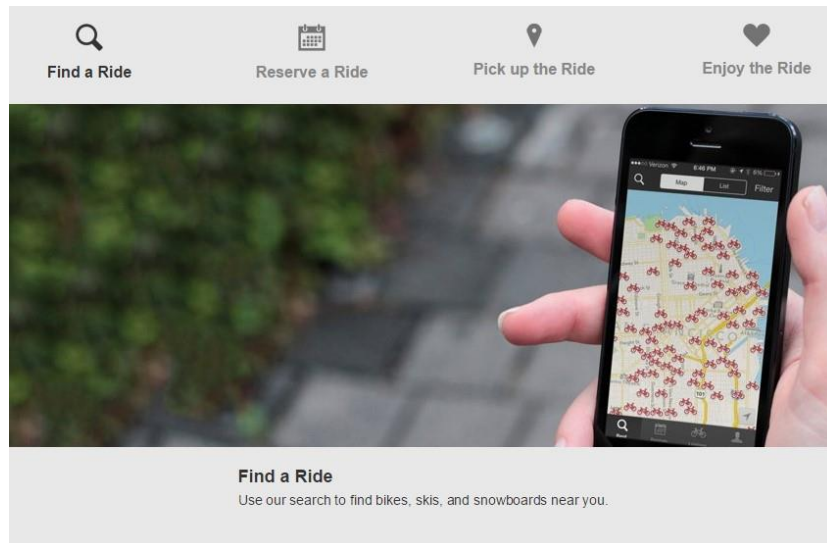
Spinlister
The global bike share

<https://www.spinlister.com/>

List a Ride
Get Rental Requests
Accept a Request
Rent Out Your Ride
Get Paid

Rent Out Your Ride
The renter picks up your bike, snowboard, or skis and you sit back, relax, and enjoy a lemonade (optional).

AND
MANY
MORE.....

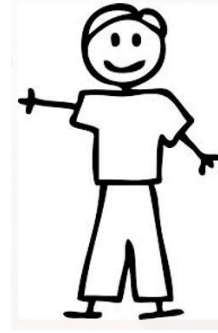
I Need.....

You Have.....

Money

Money

Sign in

zopa™

A smarter way to manage your money

Get a loan or Lend your money

Peer-to-peer lending at Zopa

Moneywise

<https://www.zopa.com/>

[Get a loan](#)
[Lend your money](#)

How peer-to-peer lending works

Peer-to-peer lending means lending money to individuals, or "peers", without going through a traditional financial intermediary such as a bank or other financial institution.

Companies such as Zopa work by matching individual lenders and borrowers online.

This means great rates for both borrowers and lenders because it's more efficient.

Peer-to-peer lending (or P2P lending) is also known as social lending and lend-to-save.

Peer-to-peer lending at Zopa

We have lent **£671 million** and helped both borrowers and lenders get great rates. We've repeatedly been voted the **most trusted and best loan provider** by our customers.

Whether you're upgrading your car or looking for a good return on your money Zopa can offer you a smarter way to manage your finances. Note that your capital is at risk when lending peer-to-peer (our [risk statement](#) has the details).

[Find out more about peer-to-peer lending.](#)

What the press says

the guardian

"Zopa is the pioneer of peer-to-peer lending, which uses the internet to cut out the banks entirely. It matches savers with individuals who want to borrow, leaving out the bank and offering better rates all round."

18 January 2014

Zopa loans

Zopa offers low rate loans with no early repayment fees.

I want to get a loan for £7500

- £ +

Term	APR	Monthly cost
☐ 1 year	6.9%	£647.80
☐ 2 years	5.2%	£329.43
☒ 3 years	4.8%	£223.92
☐ 4 years	4.8%	£171.85
☐ 5 years	4.8%	£140.66

[Get a quote today](#)

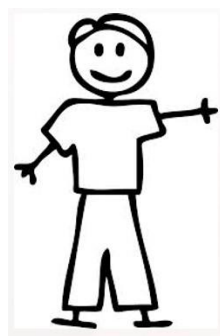
A loan of £7,500 over 3 years will cost you £223.92 per month. The APR is 4.8%.
The total cost after 3 years is £8,061.22, which includes £431.22 interest at 3.7%
fixed and a £130.00 fee. The total amount of credit is £7,630.00. This is a
representative example.

I Need.....

You Have.....

New clothes

A closet full of unused

<https://www.poshmark.com/>

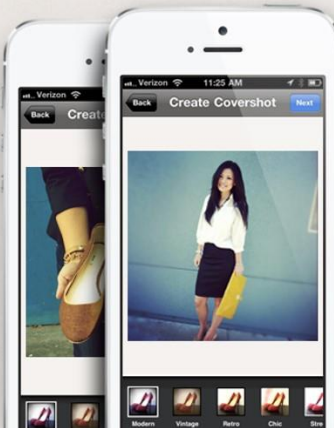
WHAT IS POSHMARK?

Poshmark is a simple and fun way to buy and sell fashion.
Shop the closets of women across America – and sell yours too!

Ever wish you had a style-mate and could shop her closet? Now you can. Poshmark connects you to people whose style you adore, allowing you to shop their closets, anytime you'd like.

Have items in your closet that you love, but just don't wear anymore? List it for sale on Poshmark in less than 60 seconds. Sell what you have in your closet so you can shop for what you really love today.

With Poshmark, you'll fall in love with your closet...again.

Create a **Covershot**

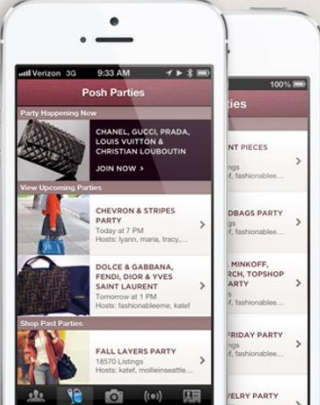
With just a few clicks

Poshmark makes listing an item for sale easy and fun! Snap a photo of the item you want to sell with your iPhone or Android device, filter it with one of our unique filters, and...voila! You've created a magazine-esque photo for your listing – we call this a Covershot. This photo will draw in attention from just about everyone.

Attend a **Posh Party**

Virtual shopping parties

Posh Parties are virtual buying and selling parties that happen in the Poshmark app. You can browse, buy, and even list together with your friends. Popular listing and shopping themes include, Designer Handbags & Shoes and Cocktail Dresses. Poshmark also holds designer parties featuring brands such as Chanel, Louis Vuitton, Coach, and Michael Kors.

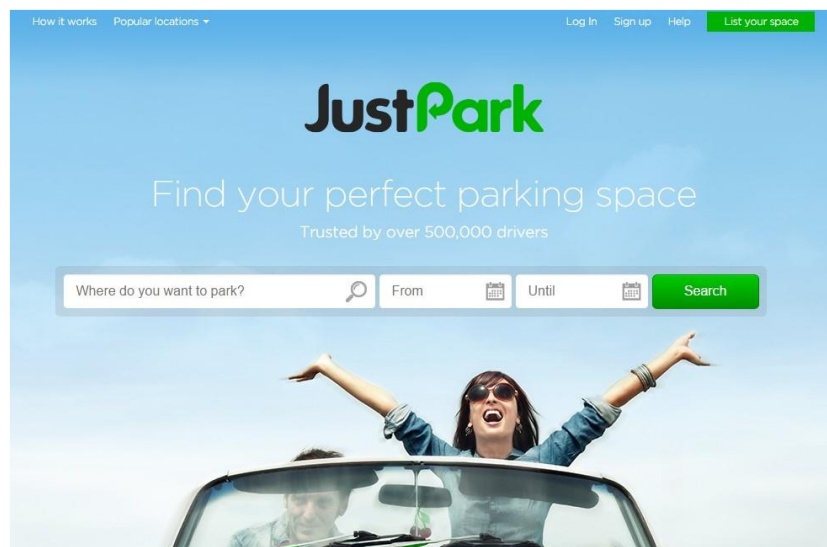
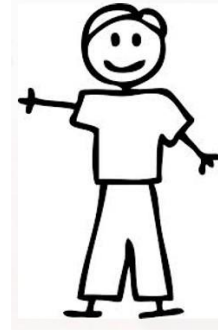

I Need.....

You Have.....

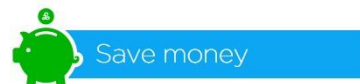
A parking place

Available driveway

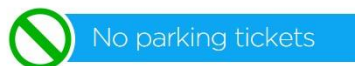

<https://www.justpark.com/>

How It Works

On average, parking spaces booked through JustPark cost less than half the price of the nearest on-street alternative. With central London locations available for as little as £8 for 24 hours, you won't want to park with anyone else.

Our drivers love being able to park without the fear of traffic wardens and parking tickets. A parking ticket is issued every 4 seconds in the UK - that's a lot of money and stress saved.

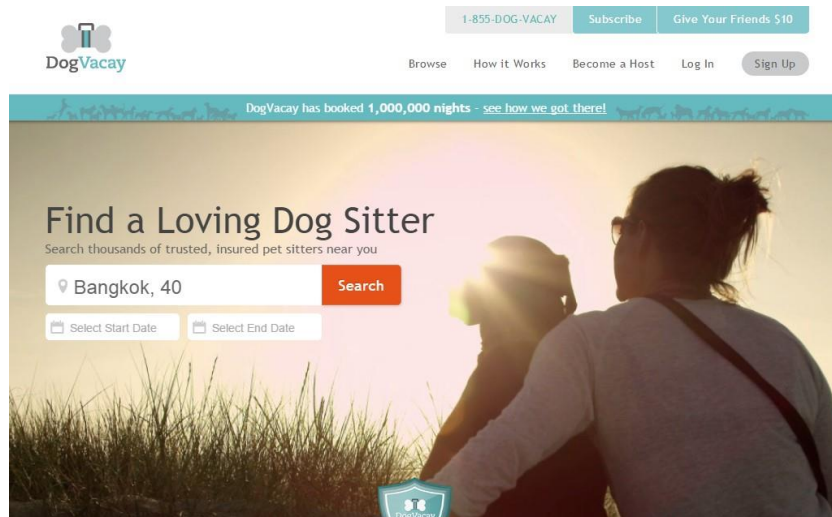
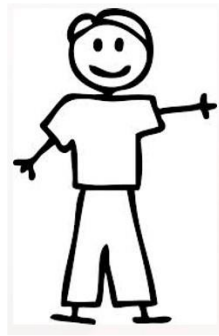
Pull up at your destination safe in the knowledge that a reserved space will be waiting for you. Check out reviews left by past drivers before booking and extend your reservation at the tap of a button.

I Need.....

You Have.....

Someone to take care
of my dog

Time, space & love pets

<https://www.dogvacay.com/>

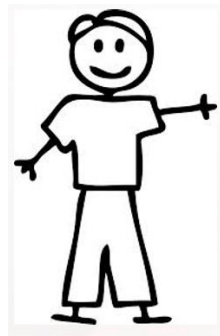

คุณลักษณะของเศรษฐกิจแบบแบ่งปัน

- การใช้สินทรัพย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- การเปลี่ยนมือของผู้มีอำนาจ
- การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภค
- การเข้าถึงเทคโนโลยี และความไว้วางใจ
- ส่งผลกระทบให้ธุรกิจปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน

การใช้สินทรัพย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

I Need.....

You Have.....

การเปลี่ยนมือของผู้มีอำนาจ

องค์กร สหกรณ์

การสร้างเครือข่ายแบบส่วนบุคคล และการสร้างชุมชน

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภค

KICKSTARTER

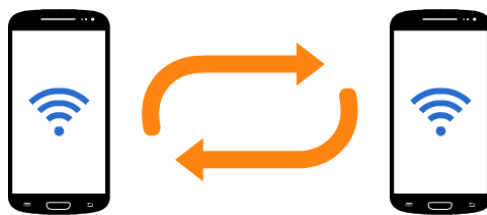
ผู้บริโภคที่อยู่เฉยๆ
รอรับฝ่ายเดียว

นักคิด นักสร้างสรรค์
นักลงทุน
ผู้ผลิต
ผู้จัดหา

การเข้าถึงเทคโนโลยี และ ความไว้วางใจ

ส่งผลกระทบต่อธุรกิจปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน

Industries	Disruptors
Taxi	Lyft , UBER
Hotel	Airbnb
Education	Coursera , EdX
Banking & Loan	KickStarter , Zopa
Employment Agency	TaskRabbit , Handybook , Thumbtack
Car Rental	GetAround , RelayRides
VDO, VCD Rental	Netflix
Negative Film	Digital Camera
Retail	Ebay , Amazon , Lazada , Shopee

ผลกระทบของเศรษฐกิจแบบแบ่งปัน

ลดลง

- การซื้อ-ขายขาด
- เป็นผู้ใช้คนเดียว
- ทำงานประจำ
- กฎระเบียบ

เพิ่มขึ้น

- การแบ่งปัน การสมัครสมาชิก
- เป็นผู้จัดหา
- ทำงานอิสระ
- ความเสี่ยง

เทคนิคการปรับตัวจาก Digital Disruption

มองหาลาดใหม่ โดยการขายของพวกนี้ให้กับคนที่ยังหลงใหลในความคลาสสิกอยู่ ซึ่งในอนาคตมันอาจจะกลายเป็นของหายาก มีความ
วินเทจ และคนก็อยากเก็บเป็นของสะสม เหมือนที่ตอนนี้ที่คนกลับมาเล่นกล้องฟิล์ม

เทคนิคการปรับตัวจาก Digital Disruption

ขายสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน ไม่ว่าจะเป็น Lazada, Shopee หรือช่องทางอื่น ๆ

เทคนิคการปรับตัวจาก Digital Disruption

เพิ่มศักยภาพด้านอื่น ๆ ให้กับตัวเอง Up-skill, Re-skill เพิ่มศักยภาพด้านการตลาด การขาย การประชาสัมพันธ์ การพูด การเขียน ฯลฯ เพราะทักษะต่าง ๆ เหล่านี้สามารถต่อยอดอาชีพอื่น ๆ ได้

เทคนิคการปรับตัวจาก Digital Disruption

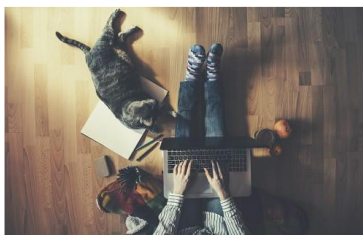

พนักงานขับแท็กซี่ ควรเพิ่มช่องทางหาลูกค้า อาจจะหันมาร่วมกับ Grab หรือบริษัทอื่น ๆ ปรับเปลี่ยนการบริการให้ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็น ความสุภาพ การไม่เอารัดเอาเปรียบ การไม่ปฏิเสธลูกค้า รวมถึงความปลอดภัย เพื่อให้ลูกค้าเชื่อมั่นในการให้บริการที่ดีขึ้น

อาชีพมาแรงในยุค Digital Disruption

อาชีพอิสระ
(Freelancer)

กลุ่มอาชีพด้านโลจิสติกส์, ชีพพลายเซนส์
(Delivery)

กลุ่มงานที่ใช้ภาษาต่างประเทศ
(Eng, CH, JP)

อาชีพมาแรงในยุค Digital Disruption

การค้าขายออนไลน์
(E-Commerce)

กลุ่มงานที่เกี่ยวข้องกับไลฟ์สไตล์คนอยู่บ้าน
(Service @ Home)

งานให้บริการลูกค้าทางออนไลน์
(Online Chat)

อาชีพมาแรงในยุค Digital Disruption

กลุ่มงานสุขภาพและยา
(Aging Society)

กลุ่มอาชีพงานสอนในรูปแบบอี-เลิร์นนิง
(E-Learning)

งานด้านไอที
(Information Technology)

อาชีพมาแรงในยุค Digital Disruption

กลุ่มงานด้านการตลาดออนไลน์
(Digital Marketer)

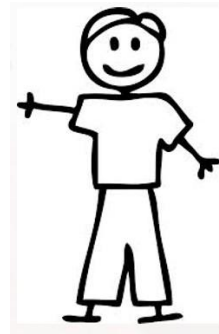
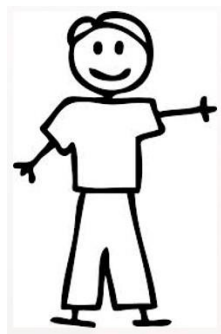

I Need.....

You Have.....

To thank you

Any question?

รายวิชาที่ 2 การสื่อสารสุขภาวะ

เนื้อหาอ่านประกอบ

วิชา การสื่อสารสุขภาวะ

การสื่อสารสุขภาวะ

รองศาสตราจารย์ ดร.เกศินี ประทุมสุวรรณ

การสื่อสารสุขภาวะ เป็นวิชาที่กำหนดเนื้อหาไว้ดังนี้ “ความหมายและความสำคัญของ สุขภาวะซึ่งประกอบด้วย 4 มิติ คือกาย จิต สังคมและปัญญา หลักการสื่อสารสุขภาวะ การสื่อสาร แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างการเปลี่ยนแปลงในชุมชนแบบองค์รวม” เนื้อหาหลัก ประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 เนื้อหาหลักรายวิชา “การสื่อสารสุขภาวะ”

สุขภาวะองค์รวม

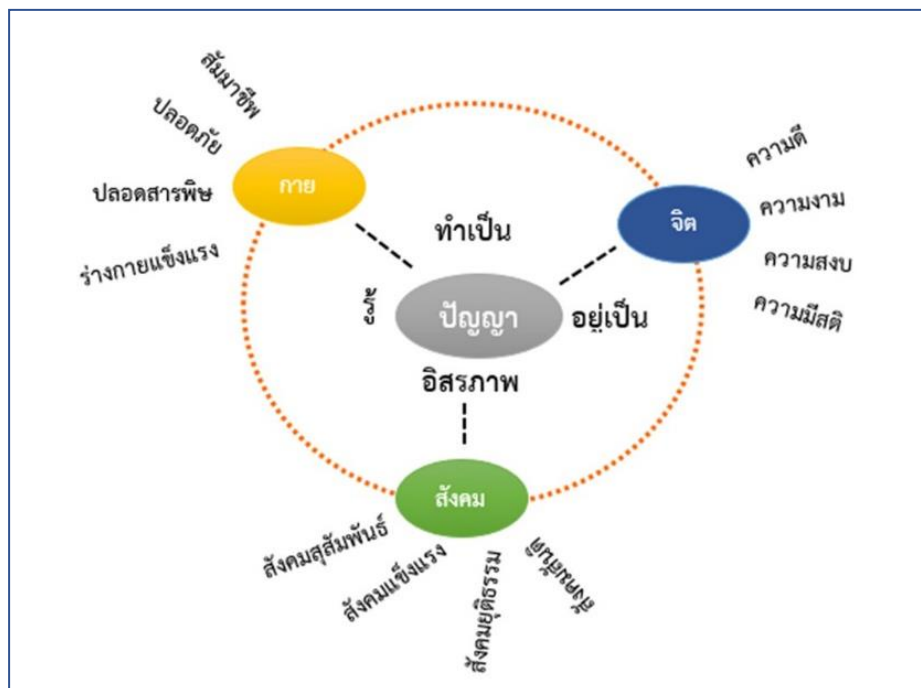
“สุขภาพ” หรือ “สุขภาวะ” (well-being) หมายถึง ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทาง กาย ทางจิต ทางปัญญาและทางสังคมที่เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล (พระราชบัญญัติสุขภาพ แห่งชาติ พ.ศ. 2550, น.2) ซึ่งขยายความเพิ่มเติมได้ดังนี้ (ประเวศ วะสี, 2551)

สุขภาวะทางกาย (physical health) หมายถึง การมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงจาก การออกกำลังกาย การหลีกเลี่ยงจากการนำสารพิษต่าง ๆ เข้าตัว เช่น บุหรี่ เหล้า ยาเสพติด มลพิษ ฯลฯ การปลอดภัยจากอุบัติเหตุภัย และการมีสัมมาชีพซึ่งช่วยให้มีปัจจัยสี่ครบถ้วน

สุขภาวะทางจิตใจ (mental health) หมายถึง จิตใจที่มีความสุขสงบ มีสติ มีสมาธิ
กอบประด้วยความดี เช่น ความเมตตา การให้อภัย และความงาม เช่น ศิลปะหรือสุนทรียธรรมต่าง ๆ

สุขภาวะทางปัญญา (spiritual health) หมายถึง ความสุขที่เกิดจากการมีปัญญารู้
รอบ รู้เท่าทัน ปัญญาที่ช่วยลดความเห็นแก่ตัวลง มีอิสรภาพมากขึ้นจนทำให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์โดย
สิ้นเชิง

สุขภาวะทางสังคม (social health) หมายถึง การอยู่ใน “สังคมสุสัมพันธ์” คือ มี
ความสัมพันธ์ที่ดีทุกระดับทุกระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม “สังคมเข้มแข็ง” มีการรวมตัวร่วมคิด
ร่วมทำ มีความเป็นชุมชน ความเป็นประชาสังคม “สังคมยุติธรรม” มีความยุติธรรมทุกด้านและอยู่ใน
“สังคมสันติ” คือ การแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

ภาพที่ 2 ความหมายของคำว่า “สุขภาวะ” (ที่มา: ประเวศ วะสี, 2551)

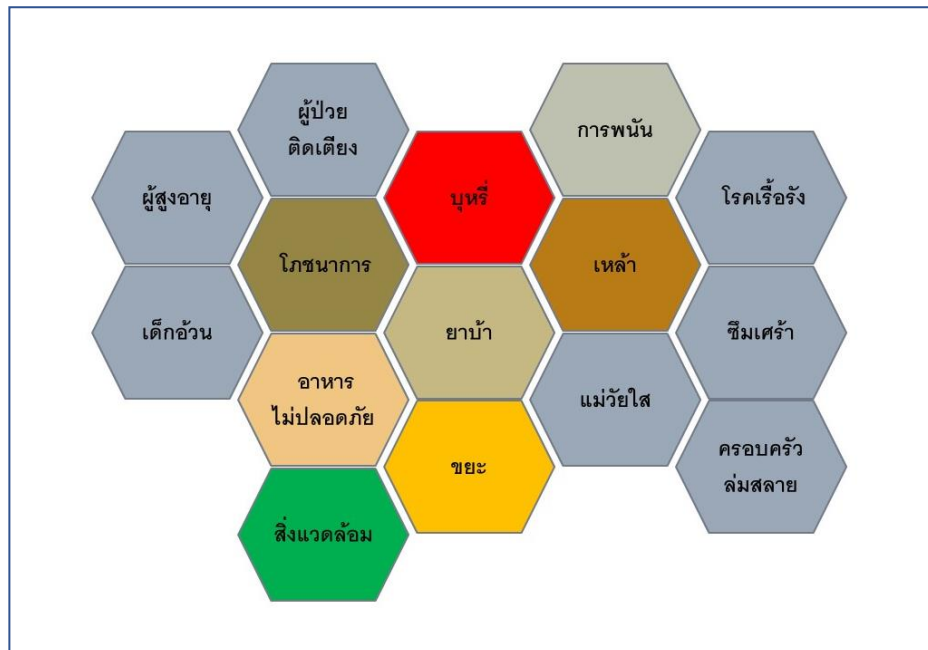
ตัวชี้วัดหรือดัชนีที่ใช้ในการประเมินสถานะทางสุขภาพ อาจพิจารณาได้ทั้งในเชิงบวก
และเชิงลบ ดังกรอบแนวคิดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ดัชนีการประเมินสถานะทางสุขภาพ

มิติทางสุขภาพ	ดัชนีเชิงสูญเสีย (ลบ)	ดัชนีเชิงสร้างเสริม (บวก)
มิติทางกาย	อัตราการป่วย ตาย และพิการ พฤติกรรมทำลายสุขภาพ	อายุขัยเฉลี่ย สมรรถภาพร่างกาย พฤติกรรมสร้างสุขภาพ
มิติทางจิตใจ	อัตราความชุกของการเกิดโรคจิต โรค ซึมเศร้า การฆ่าตัวตาย	เขารับปัญหา การควบคุมอารมณ์ ความมั่นคงในตัวเอง
มิติทางปัญญา	การใช้ชีวิตอย่างไม่สมดุลจนกลายเป็น ความทุกข์ การไม่สามารถแยกแยะถูกผิด เห็นผิดเป็นชอบ	การรู้เท่าทันสื่อ เท่าทันสังคม การดำรงอยู่อย่างมีสติ สงบสุข การใช้ชีวิตด้วยความรอบคอบ รอบรู้ ระมัดระวัง
มิติทางสังคม	อัตราความชุกของการใช้ความรุนแรง ปัญหาอาชญากรรม อุบัติเหตุบนท้องถนน การป่วยและตายอันเนื่องจากสิ่งแวดล้อม และประกอบอาชีพ ความอ่อนแอของ สถาบันครอบครัวและชุมชน	การแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติ วิธี นโยบายสาธารณะที่เอื้อต่อ สุขภาพ ความเท่าเทียมกันของ มนุษยชาติความต้องการที่พอเพียง สันติภาพความสมานฉันท์

สุขภาพของคนไทย

โดยภาพรวมจากการศึกษาปัญหาสุขภาพของคนไทย พบว่า ความยากจน ความเหลื่อมล้ำทางรายได้และปัญหาหนี้สินยังคงเป็นความเปราะบางทางเศรษฐกิจที่สำคัญอันมีผลกระทบต่อสุขภาพ ทั้งนี้แม้จำนวนคนจนซึ่งพิจารณาจากเส้นความยากจนของประเทศไทยจะลดลงต่อเนื่องเหลือประมาณ 5.3 ล้านคน แต่จำนวนผู้มีรายได้น้อยที่ต้องการความช่วยเหลือและสวัสดิการจากภาครัฐยังคงมีอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่สังคมต้องเผชิญกับภาวะวิกฤต เช่น โควิด-19 โดยในระดับครอบครัว ความเปราะบางของครอบครัวไทยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นจากลักษณะและโครงสร้างครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลต่อปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัว และแนวโน้มการใช้ความรุนแรงที่เพิ่มขึ้น ผู้หญิงและเด็กจึงเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง

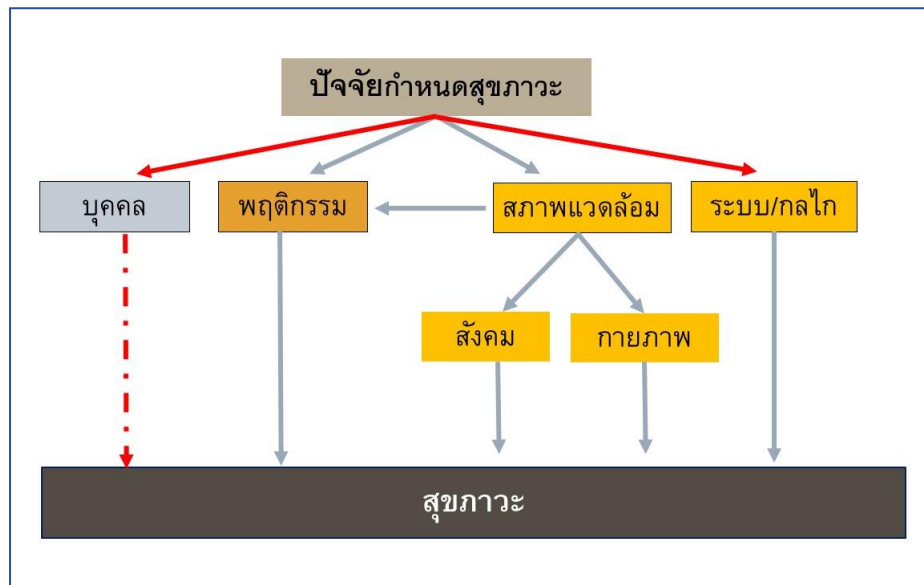

ภาพที่ 3 ปัญหาสุขภาพะชุมชน

สำหรับกลุ่มประชากรที่มีความเปราะบางจากช่วงวัย ได้แก่ เด็ก วัยรุ่น และผู้สูงอายุ สำหรับกลุ่มเด็ก ความเปราะบางสืบเนื่องมาจากสถานภาพที่จำเป็นต้องพึ่งพิงผู้อื่น ในกลุ่มวัยรุ่น มีพฤติกรรมเสี่ยงทางสังคมรวมถึงพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ อันเป็นสาเหตุที่นำไปสู่ความสูญเสียและความเปราะบางในระยะยาวของประชากรวัยนี้ ส่วนสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นพบว่ามีแนวโน้มดีขึ้น แต่กลับพบปัญหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ยังมีเรื่องการสูญเสียจากอุบัติเหตุบนท้องถนน และพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ เช่น การพนัน การเที่ยวกลางคืน รวมถึงการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งในปัจจุบันคิดเป็นเกือบ 1 ใน 5 ของประชากรไทยทั้งหมด ความเปราะบางอยู่ที่การไม่มีผู้ดูแลโดยเฉพาะในกลุ่มที่มีปัญหาสุขภาพ และลักษณะการอยู่อาศัยที่อยู่นคนเดียวหรืออยู่เพียงลำพังกับคู่สมรสที่เป็นผู้สูงอายุ รวมถึงการมีรายได้ที่ไม่เพียงพอและไม่มั่นคง ปัญหาสุขภาพะชุมชนที่มีผลกระทบต่อประชากรผู้เปราะบาง ปรากฏดังภาพที่ 3 ข้างต้น

ปัจจัยกำหนดสุขภาพะ

การที่คนเราจะมีสุขภาพะที่ดีหรือประสบกับทุกขภาพะนั้น ล้วนมีความสัมพันธ์เชิงพลวัตกับปัจจัยต่าง ๆ มากมาย ซึ่งรวมถึงการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจและเงื่อนไขทางสังคมต่าง ๆ “ปัจจัยกำหนดสุขภาพะ” จึงหมายถึง สาเหตุหรือปัจจัยหรือเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องที่เอื้อต่อการมีสุขภาพะที่ดีหรือไม่ดี กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ “สาเหตุ” ที่ทำให้บุคคลไม่อาจเข้าถึงการมีสุขภาพะที่ดี ซึ่งอาจจำแนกได้ 5 ประเภท ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ปัจจัยกำหนดสุขภาพ

1. ปัจจัยด้านปัจเจกบุคคล หมายถึง ปัจจัยที่อยู่ในตัวของเราเอง ได้แก่ อายุ เพศ และ พันธุกรรม ซึ่งเป็น สิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ยากหรือไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เช่น การเป็นโรคเบาหวาน ที่สืบเนื่องจากพันธุกรรม การมีภาวะเสื่อมของร่างกายจากการที่มีอายุมากขึ้น เป็นต้น
2. ปัจจัยด้านพฤติกรรม หมายถึง พฤติกรรมส่วนบุคคล ได้แก่ พฤติกรรมการบริโภค การเดินทาง การพักผ่อน ซึ่งเป็นสิ่งที่เราสามารถปรับเปลี่ยนได้ด้วยตัวเราเอง เช่น การลดการบริโภค อาหารหวาน มัน เค็ม การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น
3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมรอบตัวในที่อยู่อาศัย สถานที่ทำงานหรือที่เกี่ยวข้องกับการงานอาชีพ เช่น การทำงานอยู่ในสวน ไร่ นา ที่ใช้สารเคมี การ ทำงานกลางแจ้งในช่วงที่มีฝุ่น PM 2.5 การเข้าถึงแหล่งน้ำสะอาด ฯลฯ ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ ยากแต่สามารถหาวิธีป้องกันหรือพัฒนาให้เกิดขึ้นได้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น
4. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม หมายถึง สภาพแวดล้อมและความสัมพันธ์ใน ครอบครัว ชุมชน สังคมรอบข้าง เช่น การอาศัยอยู่ในครอบครัวที่รักการออกกำลังกายจะช่วยหล่อ หลอมให้เราเป็นคนที่ต้องออกกำลังกาย การมีความสัมพันธ์ที่ดีและมีความสุขในที่ทำงาน การอยู่ใน ชุมชนที่เข้มแข็งมีความรักความสามัคคี ฯลฯ นำมาซึ่งความสุข เป็นต้น เช่นเดียวกับปัจจัยด้าน สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมนี้อาจเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยากแต่ สามารถช่วยกันพัฒนาให้เกิดขึ้นได้
5. ปัจจัยด้านกลไกหรือระบบที่เกี่ยวข้อง หมายถึง กฎหมาย ทุกระเบียบ มาตรการ นโยบายสาธารณะ ธรรมเนียมต่าง ๆ รวมทั้งความพยายามในการรักษาทุกระเบียบซึ่งเกี่ยวข้องกับการมี

สุขภาวะที่ดี เช่น การมีกฎหมายห้ามจำหน่ายบุหรี่ ยาสูบและเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ให้แก่เด็กและเยาวชนจะช่วยให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงสิ่งเหล่านี้ได้ยากมากขึ้น ปัจจัยด้านนี้เป็นปัจจัยที่จะต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นทั้งในระดับชาติและระดับชุมชนท้องถิ่น เพราะเป็นปัจจัยเอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล

จากปัจจัยกำหนดสุขภาวะดังกล่าวนี้ จะเห็นว่ามีเพียงปัจจัยด้านปัจเจกบุคคลเท่านั้นที่แก้ไขไม่ได้แต่อาจป้องกันได้ นอกจากนั้นเป็นปัจจัยที่สามารถจัดการหรือปรับเปลี่ยนได้ทั้งหมด และถ้าพิจารณาต่อไปก็จะพบว่าในการดำเนินงานการพัฒนาสุขภาวะใด ๆ หรือการมุ่งการเปลี่ยนแปลงสุขภาวนั้น การเปลี่ยนที่ปัจจัยกลไกหรือระบบและการเปลี่ยนสภาพแวดล้อมได้เป็นอันดับแรกจะเอื้อต่อการเปลี่ยนพฤติกรรมของคนทั้งชุมชน อันเป็นการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่คุ้มค่ากว่าการมุ่งเปลี่ยนพฤติกรรมของคนเพียงคนเดียว อย่างไรก็ตามการมุ่งเปลี่ยนพฤติกรรมของคนเพียงคนเดียวก็ใช่ว่าจะเป็นเรื่องที่ไม่มีความหมายและไม่คุ้มค่าเพราะอย่างน้อยที่สุดอาจทำให้ได้ “ต้นแบบ” ที่จะเป็นตัวอย่างหรือเป็นกรณีศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เราต้องการ “คนต้นแบบ” หรือ “ครอบครัวตัวอย่าง” เพื่อใช้ในการถอดบทเรียน

ผลกระทบของปัญหาต่อสุขภาวะบุคคลและชุมชน

ปัญหาในชุมชนที่เรานำมาใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์นั้นอาจส่งผลกระทบได้หลายแบบ จำแนกได้ 3 แบบกว้าง ๆ คือ ลักษณะของผลกระทบทางสุขภาพ ระดับของผลกระทบ และประเภทของผลกระทบ

ลักษณะของผลกระทบที่มีต่อสุขภาวะ มีดังนี้

1. ผลกระทบโดยตรง (direct impact) เป็นผลกระทบทางสุขภาพ อันเนื่องมาจากการดำเนินนโยบาย แผนงาน หรือโครงการโดยตรง โดยมีปัจจัยอื่น ๆ มาเกี่ยวข้องน้อยมาก เช่น ผลกระทบทางสุขภาพอันเนื่องมาจากโครงการเหมืองแร่ในเขตป่า หรือผลกระทบทางสุขภาพจิตอันเนื่องมาจากความวิตกกังวลในอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นจากนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เป็นต้น
2. ผลกระทบโดยอ้อม (indirect impact) เป็นผลกระทบที่มีได้เกิดขึ้นกับสุขภาพโดยตรง แต่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพหลายตัวร่วมกัน จนมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสุขภาพในที่สุด เช่น ผลกระทบต่อสุขภาพกายที่แย่ง เนื่องจากความวิตกกังวลเกี่ยวกับการดำรงชีวิตภายหลังจากทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมลงจากการดำเนินโครงการ หรือผลกระทบทางสุขภาพจิตที่ดีขึ้น อันเนื่องจากการจ้างงานที่เพิ่มขึ้น และความภูมิใจในความสามารถในการพึ่งตนเอง ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการดำเนินโครงการพัฒนา

3. ผลกระทบสะสม (cumulative impact) เป็นผลกระทบที่เกิดจากโครงการพัฒนาที่กำลังดำเนินการ หรือโครงการอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นต่างวันเวลา ต่างสถานที่ทั้งในอดีต ปัจจุบันหรืออนาคตอันใกล้ ผลกระทบสะสมเป็นผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมที่สะสมจากการดำเนินนโยบาย แผนงาน และโครงการต่าง ๆ ในพื้นที่เดียวกัน หรือในกลุ่มประชากรเดียวกัน ซึ่งบางครั้งทำให้ผลกระทบทางสุขภาพรุนแรงขึ้นเกินกว่าที่คาดการณ์ไว้ (เดชรัต สุขกำเนิด วิชัย เอกพลาการ และปัตตพงษ์ เกษสมบูรณ์, 2545)

ระดับผลกระทบสุขภาพ ปัญหาหรือสถานการณ์หนึ่ง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น การดื่มเหล้าในงานบุญ งานประเพณี อาจส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและสุขภาพของบุคคล ครอบครัวและชุมชนระดับใดระดับหนึ่งหรือหลายระดับพร้อมกัน ดังนี้

1. ผลกระทบในระดับปัจเจกบุคคล
2. ครอบครัว เช่น ความเจ็บป่วย การเสียเงินรักษาโรค การหยุดงาน
3. ผลกระทบในระดับครอบครัว เช่น เศรษฐกิจครัวเรือน การทะเลาะเบาะแว้ง
4. ผลกระทบในระดับชุมชน เช่น ความรุนแรง อุบัติเหตุ ฯลฯ

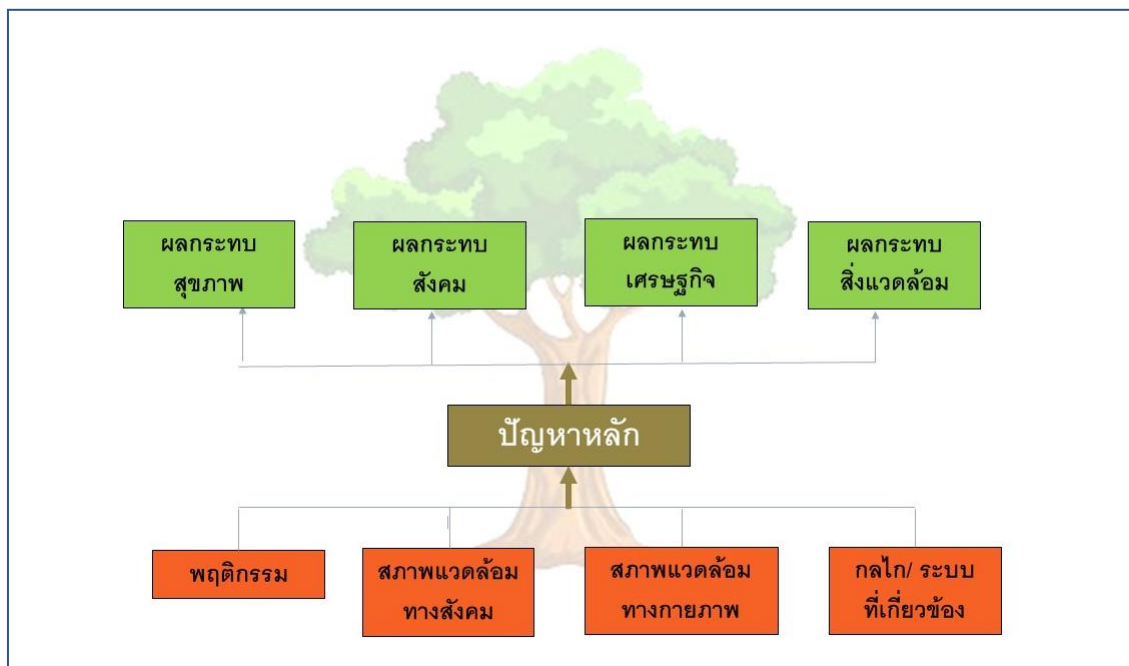
ประเภทของผลกระทบ ยกตัวอย่างกรณีปัญหาในโรงเรียนแห่งหนึ่งมีเด็กอ้วนและเริ่มอ้วนเป็นจำนวนมาก สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ เมื่อวิเคราะห์ผลกระทบอาจจำแนกได้ตามประเภท ดังนี้

1. ผลกระทบด้านสุขภาพ เช่น พัฒนาการทางสติปัญญาและการเรียนรู้ ความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวานและโรคไขมันในเส้นเลือด
2. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าอาหารที่เกินจำเป็น อุปสรรคต่อการประกอบอาชีพในอนาคต
3. ผลกระทบด้านสังคม เช่น การถูกล้อเลียน การสูญเสียความมั่นใจในตนเอง
4. ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม หรือทรัพยากรธรรมชาติ อาจมีหรือไม่มีก็ได้

การวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพชุมชน

การวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพชุมชนอย่างเป็นระบบจากฐานข้อมูลที่เป็นจริง จะทำให้มองเห็นความเชื่อมโยงและความเกี่ยวเนื่องกันของปัจจัยต่าง ๆ ทั้งในส่วนที่เป็นสาเหตุและผลกระทบอย่างชัดเจน การวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพชุมชนด้วย “โมเดลต้นไม้ปัญหา” เป็นโมเดลหนึ่งที่ช่วยในการวิเคราะห์ และเมื่อได้ภาพต้นไม้ที่สมบูรณ์แล้วก็จะทำให้ง่ายต่อการตัดสินใจกำหนด “ประเด็น” สำหรับการสื่อสาร เนื่องจากว่าปัญหาสุขภาพนั้นอาจมีที่มาจากหลายสาเหตุ ทั้งมีความซับซ้อนของ

ผลกระทบที่กลายมาเป็นสาเหตุของปัญหาแบบ “วัวพันหลัก” ดังนั้นในความเป็นจริงผู้เกี่ยวข้องหรือผู้ดำเนินโครงการจำเป็นต้องมองภาพต้นไม้ปัญหาให้ชัด แต่การนำเสนออาจต้องวิเคราะห์ต่อไปในมุมของการสื่อสารว่าควรจะต้องเลือกประเด็นใดมาสื่อสารกับใคร

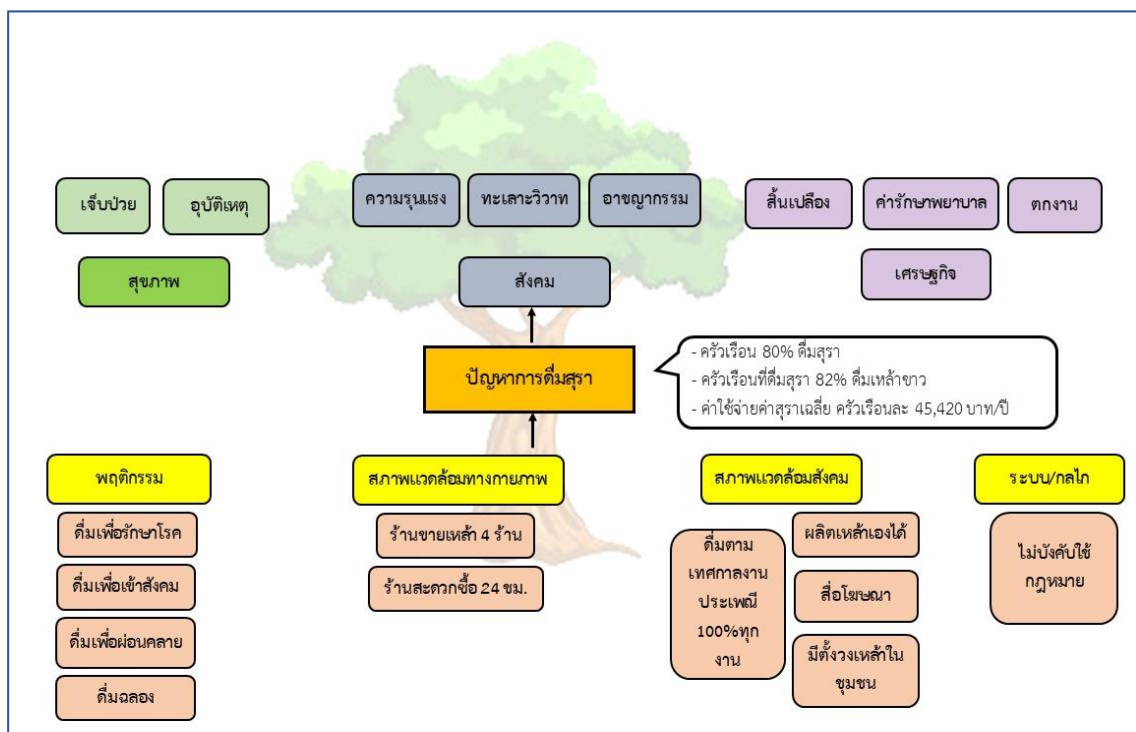

ภาพที่ 5 การวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพชุมชนด้วยโมเดลต้นไม้ปัญหา (ที่มา: เทวธิดา ชันคามโกชก, 2561)

จากภาพข้างต้น อธิบายได้ว่า ส่วน “ลำต้น” ของต้นไม้ คือปัญหาหลักที่พบในชุมชนที่เรามุ่งที่จะคลี่คลาย แก้ไขหรือสร้างการเปลี่ยนแปลงซึ่งการกำหนดปัญหานั้นจำเป็นที่จะต้องข้อมูลประกอบที่แสดงให้เห็นสถานการณ์ที่แท้จริง ส่วน “ราก” คือสาเหตุหรือที่มาของปัญหาซึ่งอาจจำแนกได้ 4 ประเภท คือ เป็นเรื่องพฤติกรรมส่วนบุคคลที่อาจเนื่องมาจากความไม่รู้ ทักษะไม่ดี ค่านิยมหรือความเชื่อที่ไม่ถูกต้องหรือความเคยชินที่ทำให้เป็นนิสัย หรืออาจเป็นเรื่องสภาพแวดล้อมทางสังคม สภาพแวดล้อมทางกายภาพหรือระบบและกลไกที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่ “กิ่ง ก้าน ใบ ดอก ผล” คือผลกระทบที่เกิดจากสถานการณ์ปัญหาดังกล่าวซึ่งจำแนกกว้าง ๆ ได้ 4 ประเภท คือผลกระทบด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม

ลองดูตัวอย่างการวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพชุมชนในภาพที่ 6 ซึ่งแสดงการวิเคราะห์ต้นไม้ปัญหากรณีการดื่มสุราในหมู่บ้านหรือชุมชนแห่งหนึ่ง โดยในส่วนของลำต้นแสดงข้อมูลสถานการณ์ความรุนแรงของปัญหา เช่น จำนวนหรือร้อยละของผู้ดื่มสุราและผู้ติดสุราเรื้อรัง ค่าใช้จ่ายในการดื่มต่อครั้งหรือต่อเดือน ประเภทของสุราและโอกาสในการดื่ม เมื่อวิเคราะห์สาเหตุก็

จะพบว่า ในด้านพฤติกรรมอาจเนื่องมาจากทัศนคติและค่านิยมแบบผิด ๆ เช่น สุราคือเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ ในด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมอาจเนื่องมาจากวิถีของการจัดงานประเพณีในชุมชน สภาพแวดล้อมทางกายภาพ จำนวนร้านค้าที่มีเป็นจำนวนมาก ส่วนกลไกหรือระบบ พบว่า แม้จะมีกฎหมายห้ามขายเหล้าให้กับเด็กและเยาวชนแต่ไม่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังทำให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงได้ง่าย ส่วนผลกระทบต่อสุขภาพ ได้แก่ การเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง ตับแข็ง มะเร็งตับ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในด้านค่ารักษาพยาบาล และส่งผลกระทบต่อสังคมในด้านการทะเลาะวิวาท การก่ออุบัติเหตุ การใช้ความรุนแรง เป็นต้น

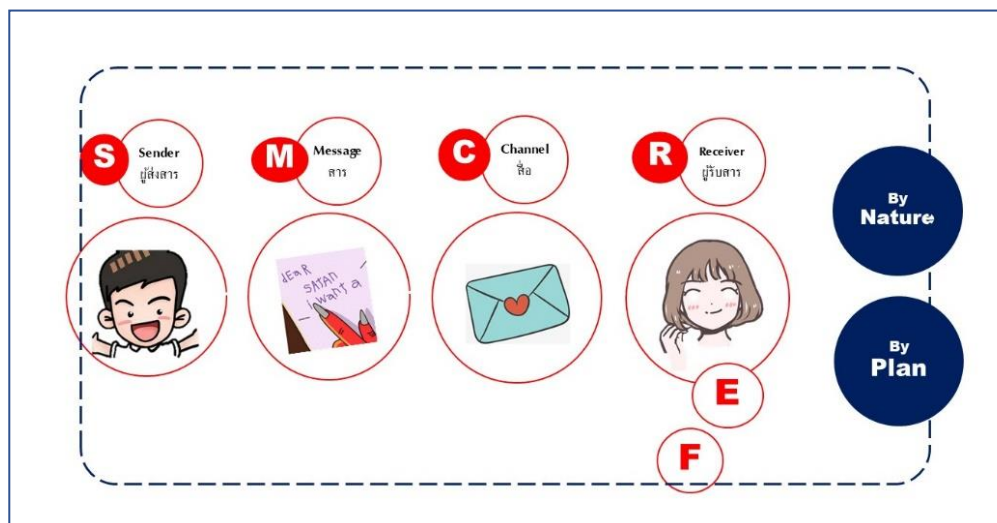

ภาพที่ 6 การวิเคราะห์ปัญหาการดื่มสุราในชุมชนโดยใช้โมเดลต้นไม้ปัญหา (ที่มา: เรื่องเดียวกัน)

ปัญหาการดื่มสุราดังกล่าวนี้เป็นภาพรวมที่จะทำให้เราเข้าใจสภาพปัญหาที่แท้จริงภายใต้บริบทของพื้นที่ ซึ่งแต่ละแห่งไม่เหมือนกัน แต่เมื่อต้องการที่จะสื่อสารเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง เราก็อาจต้องเลือกมาเพียงบางประเด็นโดยมีเป้าหมายการสื่อสารที่ชัดเจน

หลักการสื่อสารสุขภาวะ

ในความหมายแบบเข้าใจง่าย ๆ “การสื่อสาร (Communication) หมายถึง การส่งสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน” นั่นหมายความว่า การสื่อสารจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีองค์ประกอบครบ SMCR อันได้แก่ ผู้ส่งสาร (Sender) สาร (Message) ซึ่งก็คือ เนื้อหา ข้อมูล รูปภาพ สารสำคัญ ฯลฯ สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร (Channel) และผู้รับสาร (Receiver)

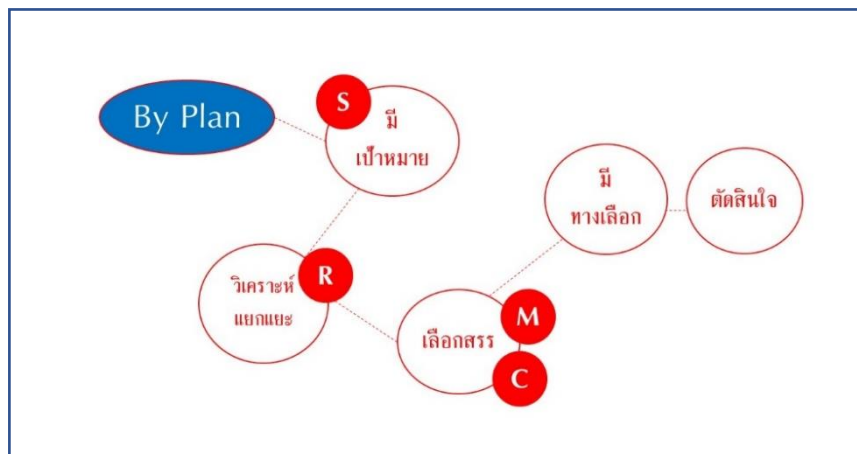
ภาพที่ 7 แบบจำลองการสื่อสาร (ที่มา: กำจร หลุยยะพงศ์และสมสุข หินวิมาน, 2560)

สำหรับการสื่อสารสุขภาวะ ในที่นี้ หมายถึงการสื่อสารที่มุ่งเป้าหมายให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสุขภาวะที่ชัดเจน คือ ต้องการให้ใครเกิดการเปลี่ยนแปลงอะไร เช่น ให้ครัวเรือนเกิดความร่วมมือในการคัดแยกขยะต้นทาง ผู้สูงอายุมีความรู้เรื่องการติดเชื้อโควิด-19 และป้องกันตนเอง โดยมีพฤติกรรม New normal ผู้ปกครองมีความรู้เรื่องการพนันออนไลน์และมีพฤติกรรมเฝ้าระวังบุตรหลาน เป็นต้น

ดังนั้นเพื่อที่จะเข้าใจการสื่อสารสุขภาวะ เราจึงจำเป็นต้องจัดวางความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้เสียใหม่ โดยเริ่มจาก S ที่จะต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าต้องการให้ใครเกิดการเปลี่ยนแปลงอะไร จากนั้นจึงวิเคราะห์ว่าผู้รับสารของตนเป็นใคร มีลักษณะเช่นไร หลังจากนั้นจึงค่อยออกแบบเนื้อหาและเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม โดยวิธีนี้จึงจะทำให้การสื่อสารประสบความสำเร็จ เรียกได้ว่าเป็นการสื่อสารแบบ “By plan” ที่มีกลยุทธ์ ดังแบบจำลองในภาพที่ 8

ตัวอย่างเช่น นักรณรงค์ที่เป็นผู้ส่งสารเรื่องการกินอาหารไม่หวานจะต้องพิจารณาก่อนว่าใคร คือผู้รับสาร เช่น หากเป็นกลุ่มผู้รับสารเพศหญิง อาจเลือกเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการกินหวานควบคู่กับความหมายของความอ้วน จากนั้นจึงเลือกช่องทางการสื่อสาร เช่น นิติสารสตรีรายการ

ผู้หญิงทางสื่อโทรทัศน์ และนำไปสู่การวัดผลทัศนคติหลังจากกลุ่มสตรีได้รับฟังเนื้อความแล้ว นอกจากนั้นยังอาจต้องเปิดช่องทางให้กลุ่มสตรีเสนอความคิดเห็นกลับมาอย่างนักรณรงค์ เพื่อปรับเนื้อหาการรณรงค์ วิธีการสื่อสารตลอดจนช่องทางการสื่อสารให้เหมาะสม ด้วย แต่หากผู้รับสารเป้าหมายเป็นกลุ่มครู นักเรียน และผู้ปกครองเด็ก เนื้อหาสารอาจต้องเกี่ยวกับการรณรงค์เรื่อง “เด็กไทยไม่กินหวาน” และใช้สื่อที่เหมาะสมกับกลุ่มเยาวชนและผู้เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 8 แบบจำลองการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ (ที่มา: เรื่องเดียวกัน)

ในส่วนของผู้กระทำการสื่อสารนั้น ถ้าผู้ส่งสารคือผู้เริ่มต้นกระบวนการ ต้องพิจารณาคุณสมบัติด้านความน่าเชื่อถือและความน่าไว้วางใจของผู้ส่งสารก่อน เช่น หากเป็นผู้รู้เรื่องสุขภาพ เช่น แพทย์หรือนักสาธารณสุขก็มีความน่าไว้วางใจเป็นพื้นฐาน แต่หากใช้นักแสดงหรือผู้มีชื่อเสียงในการสื่อสาร แม้จะได้รับความน่าเชื่อถือ ก็อาจมีข้อจำกัดที่คนเหล่านี้ไม่เข้าใจเนื้อหาสารด้านสุขภาพโดยตรง ส่วนผู้รับสารที่เปิดรับประเด็นสุขภาพนั้น อาจใช้เกณฑ์พิจารณาที่หลากหลายตั้งแต่เกณฑ์พื้นฐานด้านประชากรศาสตร์ (เช่น ความแตกต่างระหว่างเพศ อายุ รายได้ครัวเรือน อาชีพ ภูมิภาครวมถึง ครอบครัว ชนิตพันธุ์ ซึ่งมีผลต่อการเปิดรับสารที่ผิดแผกแตกต่างกันไป) เกณฑ์ด้านความหลากหลายของสุขภาพ (กลุ่มคนที่อ่อนแอหรือเจ็บไข้ได้ป่วยอยู่แล้ว อาจสื่อสารรณรงค์ได้ไม่มากนัก เมื่อเทียบกับ กลุ่มคนที่สุขภาพแข็งแรง ยังไม่เห็นความจำเป็นเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพเท่าใดนัก) เกณฑ์ด้านการยอมรับนวัตกรรมหรือเนื้อหาความรู้ใหม่ ๆ ด้านสุขภาพ (คนส่วนใหญ่จะเป็นผู้ยอมรับในระดับปานกลาง ขณะที่คนกลุ่มน้อยมักเป็นพวกที่ยอมรับเร็วมากหรือไม่ก็ยอมรับช้าไปเลย) และเกณฑ์เรื่องอำนาจของผู้รับสาร (มีตั้งแต่กลุ่มเป้าหมายที่มีอำนาจน้อยไปจนถึงการทำงานการสื่อสารกับกลุ่มผู้รับสารที่มีอำนาจมาก เช่น เจ้าหน้าที่รัฐ นักการเมือง หรือบริษัทธุรกิจเจ้าของผลิตภัณฑ์ทำลายสุขภาพ) ความเข้าใจกลุ่มผู้รับสารเป้าหมายที่หลากหลายจะส่งผลต่อการเลือกใช้การ สื่อสารที่แตกต่างกันไป

ส่วนเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับประเด็นสุขภาพ การสื่อสารอาจครอบคลุมเรื่องราวมากกว่าสุขภาพกาย แต่กินความทั้งสี่เหลี่ยมสุขภาพะ อันได้แก่ สุขภาวะทางกาย จิตใจ ปัญญาและสังคม ในประเด็นเรื่องช่องทางการสื่อสาร คำว่า “สื่อ” ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงเพียงแค่ “สื่อมวลชน” เท่านั้น แต่ทุกอย่างเป็น “สื่อ” ได้ หากเราจะนำไปใช้เป็นช่องทางเพื่อเชื่อมโยงผู้ส่งสารกับผู้รับสารเข้าไว้ด้วยกัน ได้แก่ สื่อมวลชน (เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์) สื่อชุมชน (เช่น หอกระจายข่าว วิทยุชุมชน) สื่อพื้นบ้าน (เช่น ประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ) สื่อใหม่ (เช่น อินเทอร์เน็ต) สื่อวัตถุ (เช่น ถ้วย แก้ว เสื้อยืด) สื่อสถานที่ (เช่น วัด มัสยิด โบสถ์) สื่อกิจกรรม (เช่น การจัดค่าย การจัดงานอีเวนต์ การสาธิต) สื่อเฉพาะกิจ (เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ และอาจเป็นสื่อใหม่ สื่อผสมก็ได้) สื่อเฉพาะกาล (เช่น งานเทศกาลทั้งในอดีตและสมัยใหม่) สื่อเฉพาะกลุ่ม (ซึ่งขึ้นอยู่กับกลุ่มบุคคลต่าง ๆ) สื่อบุคคล (เช่น พระ อสม.) และเครือข่ายการสื่อสาร

บรรณานุกรม

- กัจจกร หลุยยะพงศ์ และสมสุข หินวิมาน. (2560). หลักการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสุขภาพะ. ใน *การสื่อสารเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพะ*, น.6-19. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- เกศินี จุฑาวิจิตร และอภิญญา ตันทวีวงศ์. (2560). การสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง. ใน *การสื่อสารเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพะ*, น. 39-47. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- เดชรัตน์ สุขกำเนิด, วิชัย เอกพลากร และ ปัตพงษ์ เกษสมบูรณ์. (2545). *การประเมินผลกระทบทางสุขภาพเพื่อสร้างนโยบายสาธารณะหรือสุขภาพ: แนวคิด แนวทางและการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ดีไซน์จำกัด.
- เทวธิดา ชันคามโกชก. (2561). การวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพด้วยแผนผังต้นไม้ปัญหา. การอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพ สสส.หลักสูตรการพัฒนาข้อเสนอโครงการ, 22-24 กุมภาพันธ์ 2561 ณ โรงแรมริชมอนด์ จังหวัดนนทบุรี. กรุงเทพฯ: สำนักสร้างสรรค์โอกาส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- นิธิดา แสงสิงแก้ว และกรรณก อิงคินันท์. (2560). การสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ. *การสื่อสารเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพะ*, น. 20-30. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- เพ็ญ สุขมาก. (ม.ป.ป.). *หลักคิด: สุขภาพ สุขภาวะ ปัจจัยกำหนดสุขภาพ การสร้างเสริมสุขภาพ*. เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการ: การประเมินผลงานสร้างเสริมสุขภาพเครือข่าย

นักประเมินผลงานสร้างเสริมสุขภาพภาคเหนือ. ค้นเมื่อ 18 ธันวาคม 2563, จาก [https://mehealthpromotion.com/upload/ forum/paper_ch3](https://mehealthpromotion.com/upload/forum/paper_ch3).

ประเวศ วะสี. (2551). สุขภาวะที่สมบูรณ์ สุขภาวะ $4 \times 4 = 16$. ค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2563, จาก <https://www.doctor.or.th/article/detail/5694>

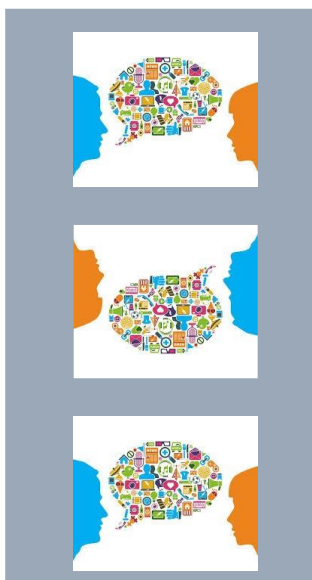
สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2550). พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550. ค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2563, จาก https://www.dms.go.th/backend//Content/Content_File/Information_Center/Attach/25621124013609AM_17.pdf

สไลด์ (PPT) ประกอบการบรรยาย วิชา การสื่อสารสุขภาวะ

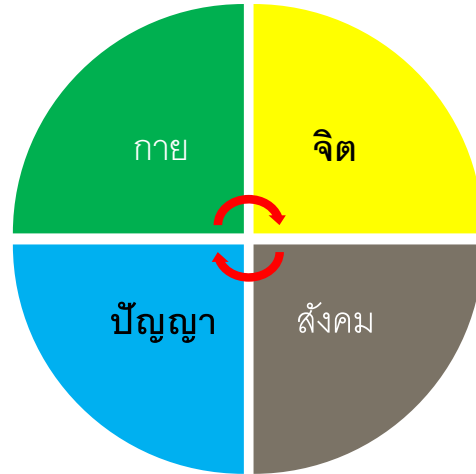

การสื่อสารสุขภาวะ

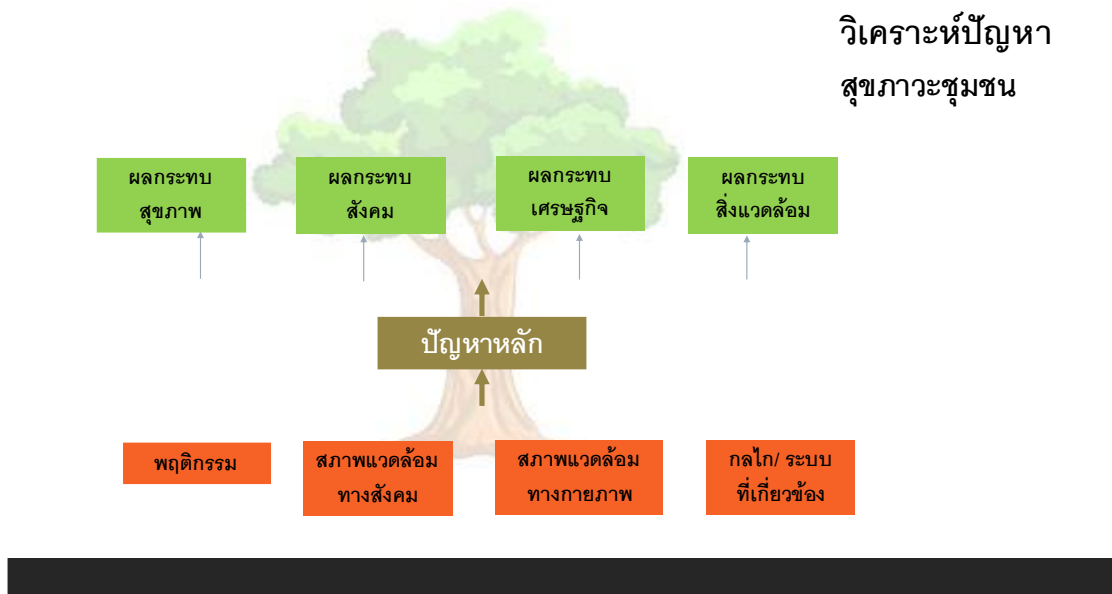
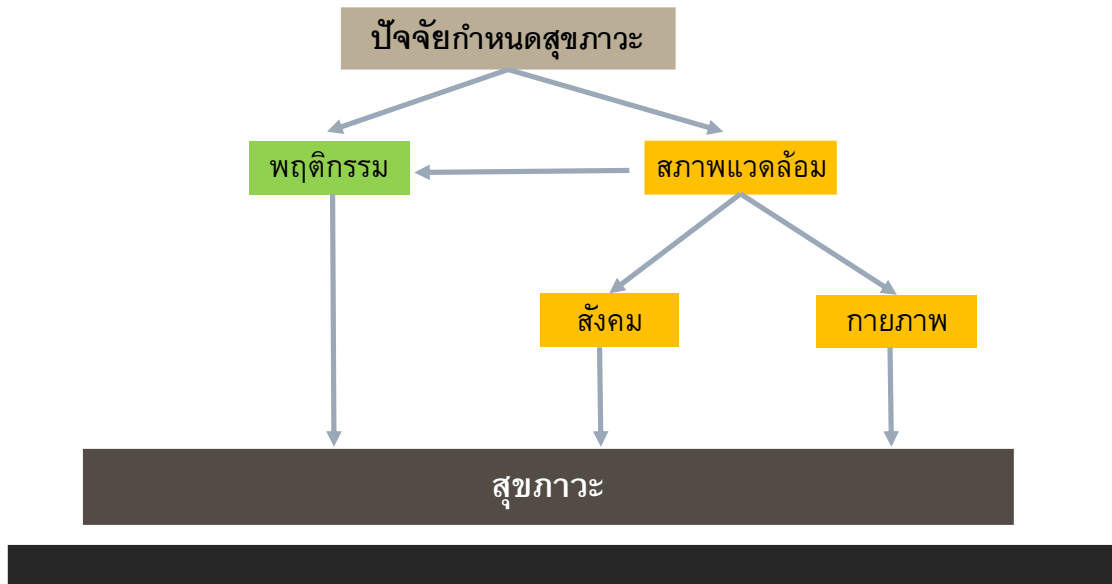
เกศินี ประทุมสุวรรณ

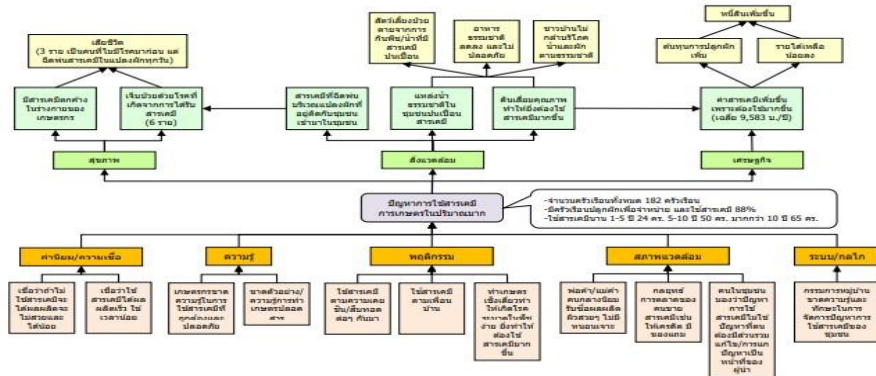
สุขภาวะ
คือองค์รวม

ปัญหา
สุขภาวะชุมชน

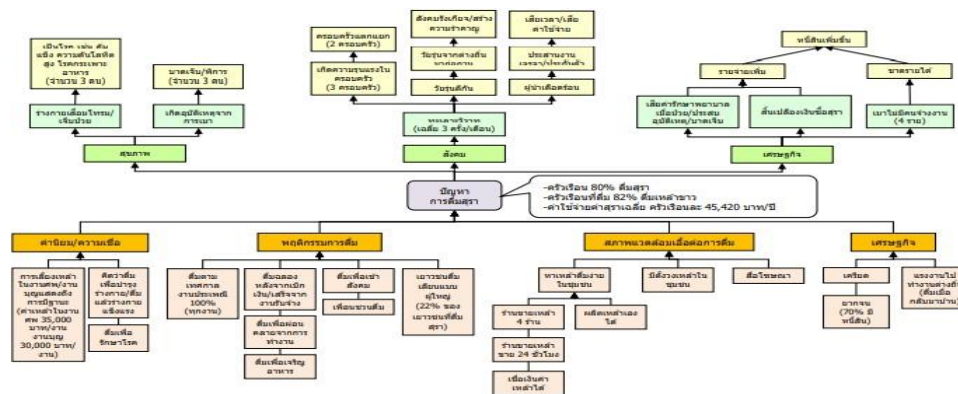

ตัวอย่าง การจัดทำแผนผังต้นไม้ปัญหา กรณีปัญหาการใช้สารเคมีเกษตร

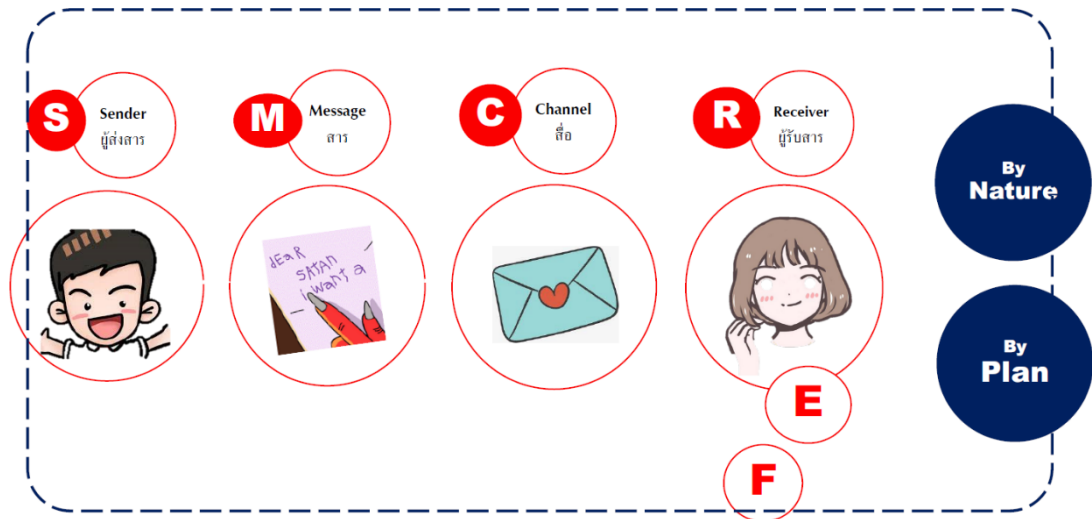

7

ตัวอย่าง การจัดทำแผนผังต้นไม้ปัญหา กรณีปัญหาการดื่มสุราของคนในชุมชน

6

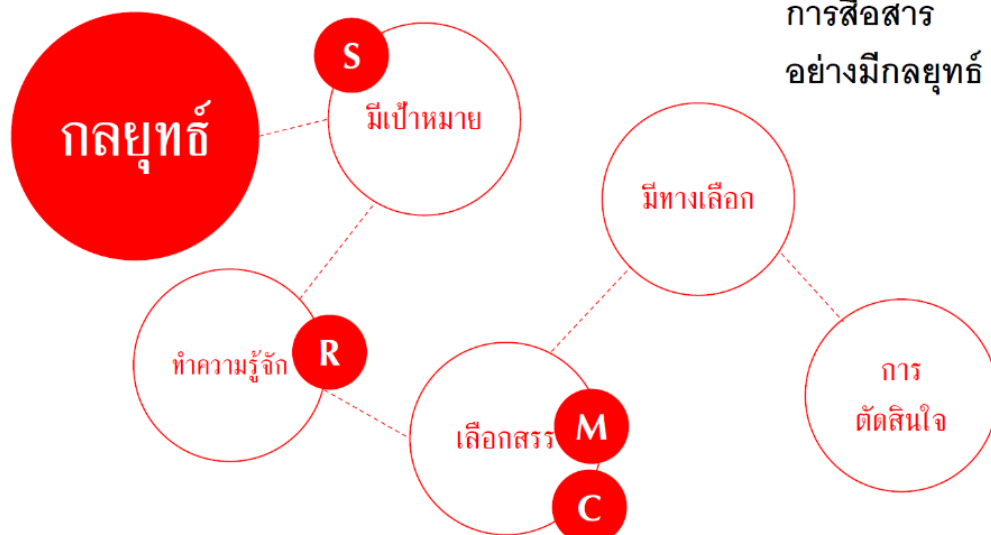
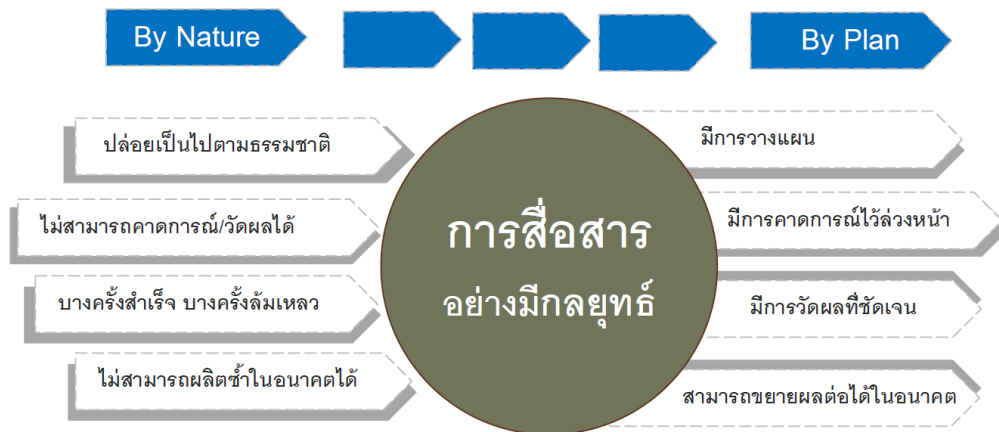

การสื่อสาร ไม่เหมือน การยิงธนู

การยิงธนู >> เป้าใหญ่ >> ยิงง่าย >> โอกาสสำเร็จสูง

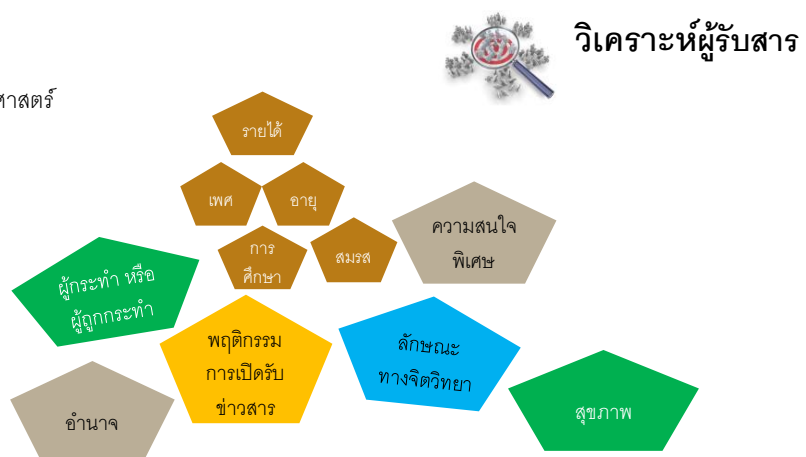
การสื่อสาร >> เป้าเล็ก >> ยิงง่าย >> โอกาสสำเร็จสูง

Message เดี่ยว
คงไม่ใช่...กับใครทุกคน

- เกณฑ์ประชากรศาสตร์
- เกณฑ์จิตวิทยา
- เกณฑ์อำนาจ
- เกณฑ์สุขภาพ

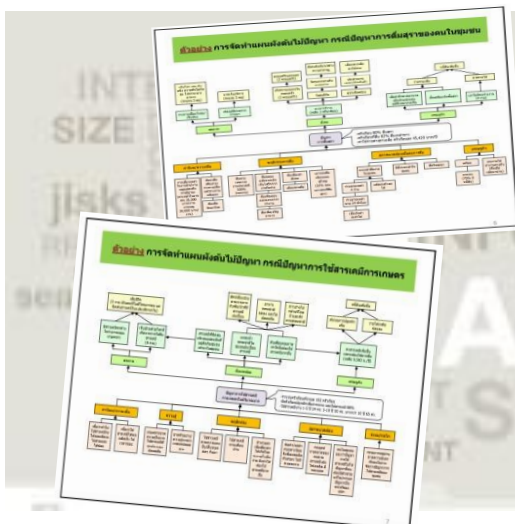

ยิ่งตรง
ส่งถึงกลุ่มเป้าหมายหลัก

เข้าถึงสื่อได้ง่าย โดนใจด้วยเนื้อหา

ข้อมูลก็เยอะ
ปัญหาก็ซับซ้อน
ทางออกก็ไม่ชัด
แล้วจะนำเสนออย่างไร ???

คัดเลือกเนื้อหา เพื่อการสื่อสาร

- กำหนดวาระ
- คัดเลือกประเด็น
- จัดระบบสารสนเทศ

สื่อมวลชน	สื่อชุมชน	สื่อพื้นบ้าน
สื่อใหม่	สื่อวัตถุ	สื่อสถานที่
สื่อเฉพาะกิจ	สื่อเฉพาะกาล	สื่อเฉพาะกลุ่ม
สื่อกิจกรรม	สื่อบุคคล	เครือข่ายการสื่อสาร

ความหลากหลาย
ช่องทางการสื่อสาร

รายวิชาที่ 3

การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล

เนื้อหาอ่านประกอบ

วิชา การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล

การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล

เรียบเรียงโดย อาจารย์ ดร.ศุภชา เอี่ยมโอภาส

อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

การรู้เท่าทันสื่อคืออะไร?

เมื่อกล่าวถึงคำว่า “การรู้เท่าทันสื่อ” สามารถกล่าวได้ว่าเป็นการเลือกเปิดรับและใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารที่ผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ โดยผู้รับสารจะต้องสามารถคิด วิเคราะห์ และกลั่นกรองเนื้อหาต่าง ๆ ได้ด้วยความเป็นเหตุเป็นผล รวมทั้งสามารถแยกแยะหรือจำแนกได้ว่าสิ่งต่าง ๆ ที่นำเสนอผ่านสื่อเป็นความจริงหรือไม่ นอกจากนั้นควรประเมินคุณภาพของข้อมูลข่าวสารด้วยตนเองว่ามีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นความมุ่งหวังให้ผู้รับสารหรือกลุ่มผู้บริโภคสามารถรู้เท่าทันเนื้อหาข่าวสารที่สื่อนำเสนอ สามารถดูแลตนเองได้และไม่ตกเป็นเหยื่อของข้อมูลข่าวสารที่มีมากขึ้นอย่างมหาศาลในปัจจุบัน อีกทั้งจะเป็นการสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้รับสารหรือกลุ่มผู้บริโภคสื่อ ในด้านการสร้างเกราะป้องกันตัวเองจากการถูกโน้มน้าวใจ ชักจูงใจ หรือบิดเบือนข้อเท็จจริงที่มากจนเกินไป ตลอดจนทำให้รู้จักวิเคราะห์เนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่จัดเป็นข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็นที่มักจะสอดแทรกมาในข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ ด้วย

อย่างไรก็ตาม นิยาม หรือ ความหมาย ของคำว่า “รู้เท่าทันสื่อ” ก็ยังคงมีองค์กรและนักวิชาการที่ให้คำจำกัดความไว้มากมาย ไม่ว่าจะเป็น European Commissions (EC) ที่ได้ให้นิยาม Media Literacy ไว้ว่าหมายถึง “ความสามารถในการเข้าถึงสื่อ สามารถเข้าใจและประเมินเนื้อหาสื่อ ตลอดจนสามารถสื่อสารผ่านสื่อได้ในสถานการณ์ต่างๆ (the ability to access the media, to understand and to critically evaluate different aspects of the media and media contents and to create communications in a variety of contexts) นอกจากนี้ OFCOM องค์กรกำกับดูแลสื่อของสหราชอาณาจักร ก็ได้ให้นิยามคำว่า Media Literacy ตาม Communication Act 2003 ว่าหมายถึงความสามารถในการเข้าถึง เข้าใจ และสื่อสารในหลากหลายรูปแบบ (the ability to access, understand and create communications in a variety of forms)

นอกจากนี้ พนา ทองมีอาคม (2557) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับรู้เท่าทันสื่อว่า ในมุมมองประชาชน (citizen) นิยามนี้ขยายกว้างโดยมุ่งให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงสื่อได้ทุกชนิด และสามารถแสวงหาความรู้และข้อมูลข่าวสาร รวมถึงสามารถผลิตและพัฒนาเนื้อหาสาระที่ต้องการสื่อสารกับผู้อื่นในสังคมได้ โดยตระหนักรู้ในเรื่องของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา และมีหลัก

จรรยาบรรณในการใช้สื่อ ในขณะที่ กลุ่มมานีมานะ และเครือข่ายครูแกนนำเท่าทันสื่อสงขลา ได้ให้นิยามการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ไว้ว่า เป็นสภาวะที่เกิดจากความสามารถของบุคคลในการวิเคราะห์ความหมายของเนื้อความ และประเมินคุณค่าและเจตนาที่สื่อนำเสนอ ผ่านเทคนิควิธีการต่าง ๆ

จากนิยาม หรือ ความหมายต่าง ๆ ที่กล่าวเป็นตัวอย่างไว้ข้างต้นนั้น ทำให้เห็นได้ว่า “การรู้เท่าทันสื่อ” (Media Literacy) เท่ากับเป็นพัฒนาความคิดความอ่านและสติปัญญาของบุคคลที่เรียกได้ว่าล้วนแต่เป็นกลุ่มที่เปิดรับข่าวสารผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ ได้อยู่ตลอดเวลา ประเด็นที่มีเป้าหมายสูงสุดคือ การสร้างการรับรู้สื่ออย่างมีวิจารณญาณ และสามารถแยกแยะข้อมูลข่าวสารที่เป็นความจริงออกจากความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน ทำให้เกิดการตัดสินใจเชื่อถือในสิ่งที่สื่อเสนอได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและเที่ยงตรง รวมไปถึงการเป็นผู้ที่เปิดรับสื่อที่มีพลังอำนาจและกระตือรือร้นในการพิจารณาสาระต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง กล่าวได้ว่า จะไม่ยอมรับอิทธิพลสื่อในทันที และไม่ตัดสินใจว่าสื่อเป็นสิ่งอันตรายจนเกิดความกลัวที่จะเสพสื่อต่อไป แต่เป็นผู้รับสื่อและใช้สื่ออย่างมีจุดยืนทางสังคมพร้อมที่จะเข้าใจตนเอง เข้าใจสังคม เข้าใจเนื้อหาสาระที่สื่อนำเสนอ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือโต้ตอบสื่อด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

ความจำเป็นของการรู้เท่าทันสื่อ

เริ่มต้นในการทำทำความเข้าใจในความหมายของคำว่า “รู้เท่าทันสื่อ” แล้ว แต่ก็ต้องถามกันต่อไปว่าแล้วมีความจำเป็นหรือไม่ที่จะต้องรู้เท่าทันสื่อ แน่นอนว่าในด้านของการสื่อสารคงจะต้องมีคำตอบอย่างตรงไปตรงมาว่า จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะไม่เช่นนั้นแล้วจะทำให้เราในฐานะของการเป็นผู้รับสารหรือเป็นกลุ่มผู้บริโภคสามารถตกเป็นเหยื่อของสื่อต่าง ๆ ได้อย่างง่ายดาย และอาจนำมาซึ่งความเสียหายต่อตนเองหรือสังคมได้อย่างไม่น่าเชื่อ ทั้งนี้ Center for Media Literacy (2008) ได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นของการรู้เท่าทันสื่อไว้ 5 ประการดังนี้

1) สื่อมีอิทธิพลต่อกระบวนการประชาธิปไตย

ในสังคมประชาธิปไตยทั่วโลกนั้น ทักษะในการใช้สื่อสามด้านที่ประชาชนต้องมีเพื่อความเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบต่อสังคม (engaged citizens) ได้แก่ ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking) การแสดงออก (self-expression) และการมีส่วนร่วม (participation) ซึ่งการรู้เท่าทันสื่อจะช่วยพัฒนาทักษะดังกล่าว เพื่อให้พลเมืองสามารถรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มการเมืองและการสื่อสารทางการเมือง เข้าใจวาทกรรมสาธารณะและการมีส่วนร่วมในประเด็นสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการลงคะแนนเลือกตั้งผู้แทนประชาชน

2) สังคมมีอัตราการบริโภคสื่อในระดับสูง

สารที่ส่งผ่านช่องทางในสังคมยุคปัจจุบันตั้งแต่ โทรศัพท์มือถือ สื่อสังคมออนไลน์ วิดีโอเกม โทรทัศน์ เพลง วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ป้ายโฆษณา อินเทอร์เน็ต หรือแม้แต่เสื้อยืดคอกกลม มีอยู่อย่างล้นหลาม จนอาจกล่าวได้ว่าปริมาณของสารที่ผู้คนในยุคปัจจุบันบริโภคในหนึ่งวันนั้น มากกว่าที่ผู้คนสมัยบรรพบุรุษของเราบริโภคในหนึ่งปี ดังนั้นการรู้เท่าทันสื่อจะช่วยพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการเปิดรับสื่ออย่างปลอดภัย

3) สื่อมีอิทธิพลต่อความเข้าใจ ความเชื่อ และทัศนคติ

การเปิดรับสื่อส่งผลต่อความเข้าใจ การตีความหมาย และพฤติกรรมของผู้คนไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง การศึกษาด้านสื่อจะช่วยให้เราเข้าใจว่าสื่อมีอิทธิพลต่อความเข้าใจ ทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้คนอย่างไร และช่วยให้เราเป็นอิสระจากอิทธิพลเหล่านั้นได้

4) การสื่อสารและการส่งข้อมูลอาศัยภาพ / ภาพเคลื่อนไหวเพิ่มขึ้น

ขณะที่การศึกษาในระบบยังคงอาศัยสื่อสิ่งพิมพ์ (print media) เป็นหลัก ผู้คนในสังคมกำลังได้รับอิทธิพลจากสื่อทัศน์ (visual media) มากขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่โลโก้บริษัทเอกชน ป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ โทรศัพท์มือถือ ไปจนถึงเว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ต ดังนั้นการเรียนรู้ที่จะ “อ่าน” หรือทำความเข้าใจการสื่อสารบนพื้นฐานของการใช้ภาพในหลากหลายระดับนั้นมีความจำเป็นเมื่อสังคมโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคของสื่อประสม (multi-media) ที่ส่งข้อความ ภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว มาพร้อมๆ กัน

5) ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การเติบโตของอุตสาหกรรมสื่อทั่วโลกส่งผลต่อการไหลบ่าของข้อมูลข่าวสารและความหลากหลายทางความคิดเห็น ซึ่งการรู้เท่าทันสื่อจะช่วยให้เราเข้าใจว่าข้อมูลเหล่านั้นมาจากไหน ผลิตขึ้นโดยมุ่งให้เกิดผลประโยชน์แก่ผู้ใด และจะหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทางเลือกอื่นๆ ได้อย่างไร

นอกจากนั้น สุชาดา จักรพิสูทธิ์ ได้บรรยายไว้ในวิชา "พุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่" ซึ่งกล่าวถึงความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อไว้ 5 ประการ ได้แก่

1. สื่อคือสิ่งที่สร้างขึ้น (Media are Constructions)
2. สื่อมีเป้าหมายทางธุรกิจ/โฆษณา (Media Constructions have Commercial purposes)

3. สื่อสร้างค่านิยมและอุดมคติ (Media messages contain Values and Ideologies)
4. สื่อทำให้มีผลที่ตามมาทางการเมืองและสังคม (Media messages have Social and Political Consequences)
5. สื่อแต่ละชนิดมีเอกลักษณ์และข้อจำกัด (Each Medium has a unique Aesthetic Form)

ความสำคัญทั้ง 5 ประการข้างต้น มีใจความโดยสรุปได้ว่า ข้อมูลข่าวสารหรือเนื้อหาสาระที่ปรากฏในสื่อประเภทต่าง ๆ นั้น ไม่ได้เกิดขึ้นได้เองตามธรรมชาติ แต่เป็นกระบวนการคิดออกแบบ แก่ไข ผลิตสร้าง และปรุงแต่งให้เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์หรือความต้องการของผู้ผลิต ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าสิ่งที่นำเสนอมักจะไปในทางบวกเสมอ เช่น การโฆษณาอาหารให้ดูมีสีสันสวยงามน่ารับประทาน ทั้งที่ในความจริงอาจไม่ได้มีสีสดจัดจ้านขนาดนั้นก็ได้ นอกจากนั้นการนำเสนอในแต่ละครั้งก็มักจะมีเรื่องของธุรกิจแฝงอยู่เสมอ เพื่อเป็นการสร้างให้เกิดความรู้สึกที่ดีและสร้างแรงจูงใจอย่างรวดเร็วกับกลุ่มผู้บริโภค

นอกจากการจูงใจผู้บริโภคแล้ว อาจกล่าวได้เพิ่มเติมว่า ด้านเนื้อหาข่าวสารมักจะมี ความหมายทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การนำเสนอเนื้อหาแบบสองแง่สองง่าม ก็อาจทำให้ผู้รับสารหรือผู้บริโภคตีความไปในทิศทางที่เป็นลบได้ แม้ว่าความตั้งใจของผู้ผลิตจะต้องการให้รับรู้ในทางที่ดี เป็นต้น รวมไปถึงการสร้างเนื้อหาสาระที่ไปมีส่วนมุ่งเน้นให้เกิดพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะในด้านของการเชื่อมโยงไปสู่ทัศนคติที่มีทางการเมืองและสังคม เพราะเมื่อผู้รับสารหรือกลุ่มผู้บริโภคเปิดรับสื่อเพียงด้านเดียวก็อาจมีส่วนทำให้เกิดความเอนเอียงไปได้ในฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เช่น การนำเสนอข่าวกรณีน้ำท่วมเมื่อปลายปี พ.ศ. 2554 ซึ่งระบุถึงนายกรัฐมนตรีหญิงไม่สามารถแก้ปัญหาในภาคกลางได้ แต่กลับแก้ปัญหาในภาคอื่นที่ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ได้ เนื่องจากเป็นบ้านเกิดของนายกฯ จึงเร่งแก้ปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่ กรณีการนำเสนอข่าวเช่นนี้อาจเป็นเหตุทำให้ผู้รับสารรู้สึกไม่ชอบการบริหารงานของนายกฯ โดยที่ในความเป็นจริง อาจเป็นเพราะ จ.เชียงใหม่ มีแผนการจัดการกับน้ำท่วมเป็นอย่างดีก็เป็นได้

อีกประการหนึ่งที่ขาดไปไม่ได้ก็คือ การเรียนรู้ได้ว่าสื่อแต่ละประเภทมีรูปแบบ ลักษณะ และกระบวนการนำเสนอที่แตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคนิคของการตัดต่อ ตกแต่งภาพ หรือการใช้เอฟเฟ็ค ดนตรีประกอบ รวมถึงมุกตลก เพื่อนำมาประกอบความหมาย หรือให้เกิดมีนัยสำคัญ แอบแฝงไว้จนทำให้ผู้รับสารหรือกลุ่มผู้บริโภคสับสนนึกไปว่า กระบวนการเหล่านี้เป็นส่วนทำให้ "สาร" บางอย่างถูกตัดตอน ปรับแต่ง หรือเป็นการลดปริมาณและคุณภาพลงไปได้อย่างดี จนเป็นเหตุทำให้ บางครั้งเกิดความเข้าใจในข้อมูลข่าวสารที่คลาดเคลื่อนหรือผิดประเด็นไปได้ เป็นต้น

เมื่อเราทราบกันดีแล้วว่า การรู้เท่าทันสื่อมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเปิดรับและรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งจากยุคโลกาภิวัตน์มาจนถึงยุคดิจิทัลในปัจจุบัน เราคงไม่สามารถปฏิเสธได้เลย

ว่า “สื่อ” ยังคงมีบทบาทสำคัญต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในระดับบุคคล ระดับชุมชน ระดับสังคม และระดับประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เครือข่ายการสื่อสารประเภทสื่ออินเทอร์เน็ต (Internet) ที่เชื่อมโยงกับการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์ที่เราเรียกกันว่าโลกของ “เวิลด์ ไวด์ เว็บ” (World Wild Web) หรือที่ใช้อักษรนำหน้าในการค้นหาข้อมูลว่า “WWW” กันอย่างต่อเนื่อง ทำให้ภาพรวมของ “สังคมเครือข่าย” (Social Network) ไม่ได้เป็นเพียงแต่เกี่ยวข้องกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการสื่อสารที่ครอบคลุมไปทั่วทุกสังคมในโลก ทั้งนี้ สิ่งที่ตามมาทั้งด้านบวกและด้านลบก็คือ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มคนระดับต่าง ๆ ที่อาศัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสังคมเครือข่ายที่รวดเร็วจนไม่สามารถควบคุมได้ดีเท่าที่ควร

สถานการณ์ของสังคมในด้านต่าง ๆ ทั้งหน่วยงาน องค์กรภาครัฐและเอกชน ตลอดจนกลุ่มผู้ประกอบการสินค้าและบริการก็ยังคงต้องอาศัยการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์อย่างไม่หยุดยั้ง เพราะเป็นสื่อกลางที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็วกว่าในอดีตที่อาศัยสื่อแบบดั้งเดิม จึงเป็นที่น่าสนใจ และเป็นข้อควรพึงระวังเช่นเดียวกันว่า “สื่อ” สามารถส่งต่อข้อมูลข่าวสารไปยังกลุ่มบุคคลในระดับต่าง ๆ แล้วนั้น ก็อาจจะยังเป็นสิ่งที่ส่งต่อความเสื่อมโทรมให้แก่กลุ่มคนต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกัน หากไม่มีการสร้างภูมิคุ้มกันดีให้แก่ผู้รับสารกลุ่มต่าง ๆ ก็อาจจะทำให้เกิดปัญหาตามมาได้ อย่างที่เกิดขึ้นอยู่มากมายหลายในช่วงที่ผ่านมา

จากความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี ทำให้เกิดประโยคที่ว่า “การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล” (Media Information and Digital Literacy : MIDL) ขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งนับเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่สำคัญในการสร้างเกราะป้องกันให้เกิดการไตร่ตรอง วิเคราะห์ และรู้จักการเลือกรับสื่ออย่างเหมาะสม ไม่หลงเชื่อคำพูด ข้อความ ประโยค และภาพประกอบต่าง ๆ อย่างขาดสติจนทำให้เกิดผลกระทบในทางลบตามมาจนก่อให้เกิดความเดือดร้อน ดังนั้น เพื่อให้บุคคลได้วิเคราะห์ เข้าใจ และรับรู้ถึงผลกระทบของสื่อได้มากขึ้น ก็จะส่งผลให้บุคคลสามารถใช้วิจารณญาณในการกลั่นกรองข้อมูลข่าวสารก่อนตัดสินใจว่า “เชื่อ” หรือ “ไม่เชื่อ” ได้อย่างดียิ่งขึ้น

ทั้งนี้ ในการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยี นอกจากเราเปิดรับสื่อรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงสื่อออนไลน์อย่างถูกต้อง รู้วิเคราะห์และเข้าใจธรรมชาติของสื่อต่าง ๆ รวมทั้งประเมินค่าและรู้จักเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมแล้ว ผู้รับสารหรือกลุ่มผู้บริโภคก็ควรที่จะไตร่ตรองและกลั่นกรองโดยเนื้อหาสาระที่น่าเสนอผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ อย่างพินิจพิเคราะห์ เพื่อให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ สามารถสรุปได้ว่ามีความเป็นจริงหรือไม่อย่างไร โดยผู้รับสารหรือผู้บริโภคสามารถพิจารณาได้ตามหลัก 5S ได้ดังนี้

S = Source/Sender เมื่อมีการรับข้อมูลข่าวสารควรมีการพิจารณาแหล่งข่าวด้วยว่ามีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด เพราะในหลาย ๆ สถานการณ์แหล่งข่าวเป็นปัจจัยที่ทำให้ตัดสินใจได้ว่าสิ่งที่ถูกนำเสนอออกมานั้นมีความเป็นจริงได้หรือไม่

S = Social Network ในการอ่านข้อมูลข่าวสารแต่ละครั้ง ควรตระหนักถึงลักษณะของสังคมเครือข่ายที่กำลังเป็นกระแสของข้อมูลนั้น ๆ เนื่องจากรูปแบบของสังคมเครือข่ายนับเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้เห็นความเคลื่อนไหวของบุคคลในกลุ่มสังคมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ทำให้เกิดภาพรวมในการตีความได้ว่ากลุ่มสังคมลักษณะนี้จะนำพาข้อมูลข่าวสารที่ดีและน่าเชื่อถือได้จริงหรือไม่

S = Selective Process นับเป็นกระบวนการที่ทำให้ความแตกต่างของการกลั่นกรองข้อมูลข่าวสาร ซึ่งผันแปรไปตามสภาพบุคคลและจิตวิทยา โดยให้ความสำคัญกับองค์ประกอบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสาร การเลือกให้ความสนใจในข้อมูลข่าวสาร การเลือกที่จะรับรู้และตีความข้อมูลข่าวสาร และการเลือกจดจำข้อมูลข่าวสารนั้น ๆ ทั้งนี้ แม้ผู้รับสารจะมีพฤติกรรมการแสวงหาที่แตกต่างกันออกไป แต่หากสามารถสร้างกระบวนการทางการสื่อสารให้แก่ตนเองได้ก็จะสามารถพิจารณาความแม่นยำในการสรุปได้ว่าสิ่งใดที่ควรเลือกจดจำ เชื่อถือและสามารถยึดถือได้

S = Social Utility รรถประโยชน์ทางสังคม เป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณากลั่นกรองข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมาในแต่ละสถานการณ์ สิ่งที่ดีก็คือผู้รับสารคิด และไตร่ตรองถึงข้อดีที่เกิดจากภาพรวม เพราะนั่น อาจจะเป็นสิ่งหนึ่งที่สามารถอธิบายได้ว่าสื่อและข้อความในสื่อ นั้น ๆ เป็นสิ่งที่ควรเชื่อถือหรือไม่

S = Subject การพิจารณาหัวข้อของข้อมูลข่าวสาร ถือได้ว่าเป็นสำคัญยิ่ง เพราะนอกจากจะทำให้เห็นประเด็นความชัดเจนในการนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ แล้ว ยังสามารถพิจารณาได้ถึงความต้องการของผู้ส่งสารอีกด้วย ดังนั้น ก่อนจะเลือกเปิดรับและตัดสินใจในข้อมูลข่าวสารนั้น ๆ ก็ควรพิจารณาเกี่ยวกับหัวข้อหรือประเด็นดังกล่าวที่ปรากฏอยู่ในสื่อต่าง ๆ ให้ดีเสียก่อน เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการเลือกจดจำ และนำไปใช้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า “การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยี” ไม่ได้เป็นเพียงแต่จะเป็นการให้ระมัดระวังในการเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสารเท่านั้น แต่สิ่งสำคัญของการที่บุคคลรู้เท่าทันสื่อ นั้น คือ สามารถคิดวิเคราะห์ และไตร่ตรองให้ถี่ถ้วนเพื่อไม่ให้เกิดการหลงเชื่อในสื่อโดยขาดวิจาร์ณญาณตามสถานการณ์ต่าง ๆเราควรเลือกที่จะรู้เท่าทันสื่อ ดีกว่าให้สื่อรู้เท่าทันเรามากกว่า เพราะนั่นอาจจะกำลังจะเป็นสัญญาณทำให้ผลกระทบทางลบตามมาได้และไม่สามารถหาทางแก้ไขได้ด้วยเวลาอันรวดเร็ว @@@@

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กิตติมา สุรสนธิ. (2555). รายงานผลการวิจัยเรื่อง การรู้เท่าทันสื่อกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กลุ่มมานีมานะ และเครือข่ายครูแกนนำเท่าทันสื่อสงขลา และโตมร อภิวันทนากร. 2552. คิด อ่าน
รู้เท่า

รู้ทัน สื่อ : คู่มือจัดกระบวนการและกิจกรรมเพื่อพัฒนาเยาวชนรู้เท่าทันสื่อ. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์ ปิ่นโต พับลิชชิง.

ประเวศ วะสี และคนอื่น ๆ . (2544). รู้ทันสื่อ : รวบรวมบทความ แนวคิด ทฤษฎี เทคนิค และ
ประสบการณ์ด้านการรู้เท่าทันสื่อ. พิมพ์ครั้งที่ 1 : กรุงเทพฯ แผนงานสื่อสร้างสุขภาวะ
เยาวชน (สสย.)

พนา ทองมีอาคม. 2557. ทวีติจิตัล ไม่รู้ไม่ได้แล้ว. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. น.126.

สุชาติ จักรพิสุทธิ์. การบรรยายในวิชา "พุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่" ถวายพระนิสิตปริญญาโท
มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย จ.เชียงใหม่.

ภาษาอังกฤษ

Center for Media Literacy. 2008. Literacy for the 21st Century : An Overview &
Orientation Guide to Media Literacy Education.

Livingstone, Bober & Helper. 2005. Internet Literacy among Children and Young People:
Finding from the UK Children Go Online project. LSE Research Online.
Available at: <http://eprints.lse.ac.uk/397/1/UKCGOonlineLiteracy.pdf>.

W. Jame Potter. (2014). **Media Literacy**. Los Angeles : SAGE

สไลด์ (PPT) ประกอบการบรรยาย
การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล

ดูพาดหัวข่าวต่อไปนี้ !!!

**ไฟช็อต-ทะลวงจัน
ทุบหัวและ
ฆ่าเหียนสาวใหญ่**
คนงานกะเที่ยงถึงทรัพย์
หมานเพี้ยนบอกที่ซ่อน

**จ่อเลิกทัวร์2ชั้น
ปมกับทมู19ศพ**
คุมเข้มไซเฟอร์รถบรรทุก
รพ.คมนาคนสั่งล้อมคอกป้องกันเหตุไฟไหม้รถโดยสารสาธารณะ
หลังเกิดอุบัติเหตุสลดรถทัวร์พุ่งข้ามเลนประสานารถทัวร์
2 ชั้น ย่างสด 19 ศพ เล็งห้ามใช้อุปกรณ์ติดไฟง่าย ★ มีต่อเนื่อง 14

**ปลาเค็มคลุกข้าว
โคตรจัน
ชีวิตรันทก**
เล่นเครื่องเสียงจนทกตัว

**ผงะเฟชบุ๊ก
ค้าแอ่งเข่นก้าม**
สุดวิถิตาร
อัฟรูปเนริ
นับพันตัว
ช็อกเพงวาปิตขาย
บริวาร ♦ อ่านต่อเนื่อง 19

ดูพาดหัวข่าวต่อไปนี้ !!!

แล้วภาพเหล่านี้ละ !!!

แล้วภาพเหล่านี้ละ !!!

<https://www.freelancebay.com/portfolio/74zlei>

โฆษณาเหล่านี้ละ !!!

เชอชหวาน
สูตรต้นตำรับเจ้าแรก

ลดการตกขาว
ลดปวดประจำเดือน
ลดกลิ่นไม่พึงประสงค์
ช่องคลอด/กระชับ
ลดไขมันบนท้อง
ช่วยผิวพรรณเปล่งปลั่ง
ผิวยืดหยุ่นตึง
ปราศจากอันตราย

ขนาดซอง 100 กรัม
ซองละ 350 บาท

1 กระปุก 350 บาท

50-1-05258-1-0026

ลดจริง ลดไว

เห็นผล
ภายใน
7
วัน

No Fat
เห็นผลเร็วที่สุด
สูตรใหม่
ซอง 100 กรัม
ซองละ 350 บาท

มาเปลี่ยน "หุ่นพุง" ให้เป็น "หุ่นปัง"

ด้วยสมุนไพร NoFat

<https://shopee.co.th>

โฆษณาเหล่านี้ละ !!!

<https://twitter.com/char64417177/status/1277232440591802369>

ตัวอย่าง การรู้เท่าทันสื่อ: d-Hero The Online Guardian ตอน อย่าหลงเชื่อสื่อโฆษณาที่เกินความจริง
ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=Wv5ZrklYNc>

เราในฐานะ “ผู้รับสาร”
ต้องรู้เท่าทัน ต้องสร้างภูมิคุ้มกัน
ให้ตนเองและคนรอบข้าง
นี่คือสิ่งที่เรียกว่า

การรู้เท่าทันสื่อ
Media Literacy

การรู้เท่าทันสื่อ

- ไม่เชื่อ (ในสิ่งที่ได้อ่าน ได้ฟัง ได้ยิน ได้พบ ได้รับการบอกเล่ามา)
- ตั้งคำถามต่อข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศที่ได้รับมา
- ที่มาที่ไปของข่าวสาร (ใครเขียน ใครให้สัมภาษณ์ ใครเป็นแหล่งข่าว)
- สงสัยว่า ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ?

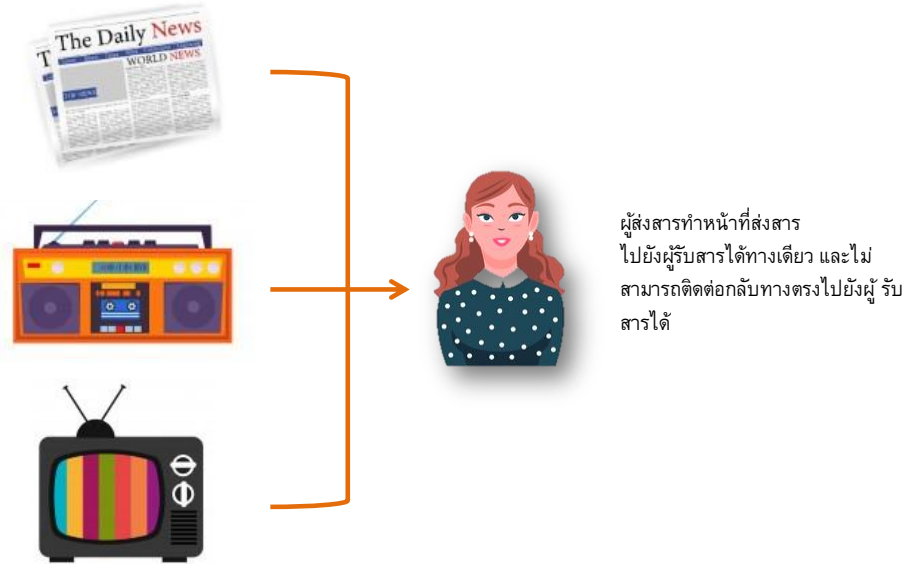

สรุปการรู้เท่าทันสื่อ : เซฟสื่ออย่างมีสติ(Whiteboard Infographic)
ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=Q9rIHR3uDg0>

Digital Literacy

สื่อดั้งเดิม (Tradition Media)

<https://online.pubhtml5.com/xhcj/dgji/#p=7>
<https://www.freepik.com/>

สื่อใหม่ (New Media)

<https://online.pubhtml5.com/xhcj/dgji/#p=7>
<https://www.freepik.com/>

ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 9 ด้าน

การใช้งาน
คอมพิวเตอร์

การใช้งาน
อินเทอร์เน็ต

การใช้งานเพื่อความมั่นคง
ปลอดภัย

การใช้โปรแกรม
ประมวลคำ

การใช้โปรแกรม
ตารางคำนวณ

การใช้โปรแกรม
การนำเสนองาน

การใช้โปรแกรม
สร้างสื่อดิจิทัล

การทำงานร่วมกัน
แบบออนไลน์

การใช้ดิจิทัล
เพื่อความมั่นคงปลอดภัย

<https://www.ocsc.go.th/DLProject/mean-dlp>

การฝึกฝนเท่านั้น
จะทำให้คุณ **รู้เท่าทันสื่อ**
มาลองฝึกวิเคราะห์
จากตัวอย่างต่อไปนี้กันค่ะ

ฝึกวิเคราะห์การรู้เท่าทันสื่อ จากสื่อโฆษณา

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=IntCQVzEUbU>

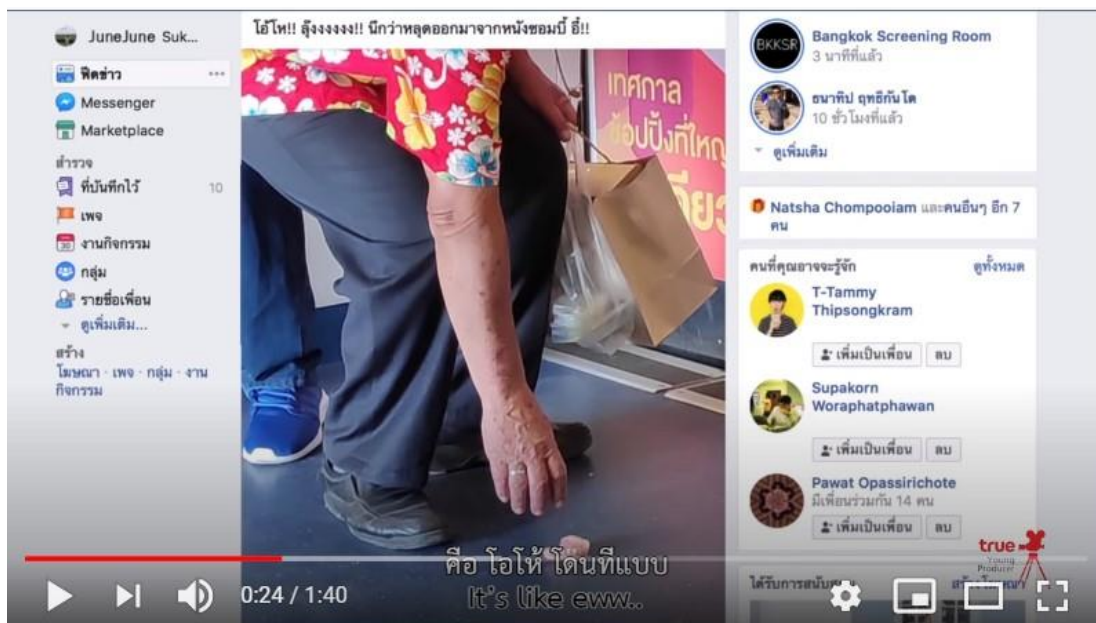
ฝึกวิเคราะห์การรู้เท่าทันสื่อ จากสื่อโฆษณา

ที่มา : https://www.youtube.com/watch?v=Kunc9Fb_D0&t=8s

ฝึกวิเคราะห์การรู้เท่าทันสื่อ จากสื่อโฆษณา

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=KmfYVyKdQg>

ฝึกวิเคราะห์การรู้เท่าทันสื่อ จากสื่อสังคมออนไลน์

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=6rk0tRHqM>

รายวิชาที่ 4 กฎหมายและจริยธรรมการสื่อสาร

เนื้อหาอ่านประกอบ
วิชา กฎหมายและจริยธรรมการสื่อสาร
หัวข้อ “สื่อกับความผิดฐานหมิ่นประมาท”

สื่อกับความผิดฐานหมิ่นประมาท

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ

1. บทนำ

- การนำเสนอข่าวสารของสื่อแม้จะเป็นการนำเสนอข้อเท็จจริง เพื่อประโยชน์สาธารณะ แต่ต้องควบคู่ไปกับการเป็นธรรม และความรับผิดชอบต่อการนำเสนอข่าวสารนั้น ๆ
- ในการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อต้องรับผิดชอบต่อประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่น ๆ ที่มีโทษทางอาญา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่ของสื่อด้วย

2. ความผิดฐานหมิ่นประมาทบุคคลทั่วไป

ตามประมวลกฎหมายอาญา สามารถแยกออกเป็น 5 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

- การใส่ความผู้อื่น
- การใส่ความผู้ตาย
- การหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา
- ข้อยกเว้นความผิดฐานหมิ่นประมาท
- ข้อยกเว้นโทษ

3. การใส่ความผู้อื่น

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 บัญญัติถึงการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทไว้ว่า

“ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้น เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

การหมิ่นประมาท ที่จะเป็นความผิดที่มีโทษ ทางอาญานั้น จะต้องมีการกระทำที่สำคัญ คือ “ใส่ความ”

- ความหมายที่ได้บัญญัติไว้ โดยพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ให้ความหมายไว้ว่า พุดหาเหตุ หรือ กล่าวหาเรื่องร้ายให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย

○ ตามความหมายที่ชาวบ้านธรรมดาเข้าใจกัน ก็คือการใส่ความแก่กัน ว่าใส่ร้ายหรือแสดงข้อความที่ไม่เป็นความจริง แต่ข้อเท็จจริงตามกฎหมายข้อความที่กล่าวแก่บุคคลอื่นนั้นแม้ที่กล่าวออกไปนั้นเป็นความจริงก็ผิดกฎหมายมิโทษได้

- การหมิ่นประมาทต้องเป็นการกล่าว “ใส่ความ” “ผู้อื่น” ต่อ “บุคคลที่สาม” ต้องมีบุคคลสามฝ่าย คือ 1. ผู้กล่าว 2. ผู้อื่น 3. บุคคลที่สาม

○ เช่น ด่าบอกแดงว่า แดงขโมยของเขียวไม่ผิดฐานหมิ่นประมาทเพราะไม่มีบุคคลที่สาม แต่ถ้าด่าบอกเหลืองว่า แดงขโมยของเขียว ด่าผิดฐานหมิ่นประมาทแล้ว เพราะเหลืองเป็นบุคคลที่สาม

เมื่อมีการกล่าว การใส่ความ บุคคลที่สามแล้ว ประการสุดท้ายที่จะ เป็นผิดฐานหมิ่นประมาทได้นั้น การใส่ความต้องทำให้ผู้ถูกใส่ความเสียหาย ไม่ว่าจะเสียหายในชื่อเสียงถูกคนอื่นดูหมิ่น ถูกเกลียดชังก็ได้

สรุปก็คือ จะเป็นผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องมีการกระทำได้ดังนี้

1. ใส่ความผู้อื่น
2. ต่อบุคคลที่สาม
3. ทำให้ผู้อื่นเสียหายในชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง

- การใส่ความต้องมีผู้เสียหาย คือผู้ถูกใส่ความ ซึ่งตามหลักเกณฑ์ ทางกฎหมายคือผู้อื่น
- ผู้อื่นนั้นจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา

หนังสือพิมพ์ ลงข่าวอดีตกำนันถูกฟ้องศาล พิจารณาคดีขบถแต่ลงรูปถ่ายและข้อความว่า “คนขายชาติดีตกำนัน ย.” เมื่อถูกตีแผ่ เป็นลมกลางศาล ข้อความตอนนี้อย่างเป็นตอนต่างหากจากตอนแรก เป็นถ้อยคำของหนังสือพิมพ์เองอธิบายภาพว่า ย. ขายชาติซึ่งความจริง ย. เพียงแต่ถูกฟ้อง เป็นความผิด ตามมาตรา 326

ลงข้อความในหนังสือพิมพ์ว่า “ท.เป็นสาวก้นแฉะ” บรรยายความในฟ้อง ด้วยว่าหมายความว่าชอบร่วมประเวณีกับชายทั่วไปจำเลย ให้การรับสารภาพ เป็นหมิ่นประมาท

■ การกล่าวข้อความบางทีมองผิวเผิน อาจเข้าใจได้ว่าผิดกฎหมาย ฐานหมิ่นประมาทแต่จริง ๆ แล้วไม่ผิด ต้องผิดเป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น เป็นเพียง คำพูดไม่สุภาพ เป็นคำกล่าวลอย ๆ ไม่ยืนยันข้อเท็จจริง พูดกล่าวในสิ่งที่ เป็นไปไม่ได้ คำด่าทั่วไป แม้เป็นไปในทางเสื่อมเสียทำให้ผู้ถูกด่าโกรธโมโห เจ็บใจ ไม่เป็นหมิ่นประมาท ไม่ใช่ถ้ามีการด่าก็ผิดฐานหมิ่นประมาท (แต่อาจผิดฐานดูหมิ่นซึ่งหน้าได้)

การที่หนังสือพิมพ์สยามบันเทิงรายสัปดาห์ลงข้อความหมิ่นประมาทโจทก์ทำให้ผู้อื่นเข้าใจว่า โจทก์มีความสัมพันธ์ทางเพศกับนายศรธรรม อันเป็นความเท็จ และเป็นเรื่องส่วนตัว ไม่เป็นประโยชน์กับประชาชน อีกทั้งข้อความในกรอบข่าวยังส่อไปในทางลามกอนาจาร ไม่เป็นการสร้างสรรค์ และขัดต่อจรรยาบรรณหนังสือพิมพ์ จำเลยเป็นบรรณาธิการมีความผิดตามมาตรา 326

หมิ่นประมาท

มาตรา 326

ผู้ใด “ใส่ความผู้อื่น” ต่อบุคคลที่ 3
โดยที่จะทำให้อับชื้อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง
มีโทษ จำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท
หรือทั้งจำทั้งปรับ

เจาะจงบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มบุคคลโดยเฉพาะ
เช่น พูดถึงแพทย์ชายคนหนึ่ง = แพทย์ชายทั้งโรงพยาบาล
ไม่ใช่เฉพาะนายแพทย์ ก.

CASE STUDY

คำพิพากษาศาลฎีกา
4998/2558

แจกหนังสือพิมพ์โดยรู้ว่า
มีเนื้อความหมิ่นประมาทโจทก์
ถือว่าเป็นการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท
= หมิ่นประมาทโดย การโฆษณา

Legal Intelligence มนัสนันท์ สารพินิจ

คำพิพากษาศาลฎีกา
3252/2543

โจทก์กับจำเลยเป็นคู่กัน
ไม่ก่อให้เกิดสิทธิกับจำเลย
ที่จะประจานโจทก์ได้
ด้วยถ้อยคำหมิ่นประมาท

4. การใส่ความผู้ตาย

ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 327 บัญญัติไว้ว่า

“ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม และการใส่ความนั้นน่าจะเป็นเหตุให้ บิดามารดา คู่สมรสหรือ บุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 326 นั้น”

ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่จะเป็นผิดฐานหมิ่นประมาทคนตายนั้นจะมีหลักเกณฑ์เหมือนกับหมิ่นประมาทธรรมดา คือ เป็นการใส่ความผู้ตายต่อบุคคลที่สาม

แต่หลักเกณฑ์ที่จะทำให้การหมิ่นประมาทคนตายเป็นการผิดกฎหมาย ก็คือ การใส่ความนั้นน่าจะเป็นเหตุให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือ บุตรของผู้ตาย เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ไม่ใช่ใส่ความผู้ตาย แล้วน่าจะเป็นเหตุให้ผู้ตายเสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่นถูกเกลียดชัง

ผู้ตาย คือคนตายที่ไม่มีชีวิต ซึ่งต้องดูว่าขณะใส่ความหรือกล่าวหมิ่นประมาท นั้น คนที่ถูกใส่ความตายหรือยัง ที่เป็นเช่นนี้เพราะมีผลทางกฎหมาย

แต่ถ้าขณะใส่ความตายไปแล้ว แต่ผู้ตายไม่มีบิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตร ก็จะเอาผิดแก่ผู้ใส่ความไม่ได้

กฎหมายกำหนดตัวบุคคลที่ เป็นผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทคนตายไว้ดังนี้

- บิดา ต้องเป็นบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย คือ ต้องจดทะเบียนสมรสกับมารดา
- มารดา คือเป็นแม่นั่นเอง ไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนสมรสกับพ่อ
- คู่สมรส ต้องมีการจดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมายถ้าเพียงแต่อยู่กินกันฉันสามีภรรยาแต่ไม่ได้จดทะเบียนสมรส ก็ไม่ถือเป็นผู้เสียหาย

○ บุตร ก็ต้องเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย ถ้าผู้ตายเป็นบิดา บิดาก็ต้อง จดทะเบียนสมรสกับมารดา แต่ถ้าผู้ตายเป็นมารดา มารดากับบุตรมีความ สัมพันธ์กันตามกฎหมายอย่างถูกต้องเสมอแม้ไม่ได้จดทะเบียนสมรสกับพ่อ

กฎหมายกำหนดตัวบุคคลที่จะเป็นผู้เสียหายไว้เพียงเท่านี้ บุคคลนอกเหนือจากนี้ไม่ถือเป็นผู้เสียหาย มิฉะนั้นการใส่ความผู้ตายไปแล้วร้อยปีพันปีนั้น เป็นผิดหมด เช่น หมิ่นประมาทพระเจ้าเอกทัศ หากใครพิสูจน์ได้ว่าเป็นลูกหลาน พระเจ้าเอกทัศก็เอาผิดผู้หมิ่นประมาทได้ ซึ่งเป็นการไม่ถูกต้อง

อย่างไรก็ตามถ้าผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทตายเสียก่อนร้องทุกข์ให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็น ผู้เสียหาย หมายความว่าถ้าได้มีการหมิ่นประมาทคนที่ยังมีชีวิตอยู่แต่คนที่ถูก หมิ่นประมาทได้ตายในเวลาต่อมาบุคคลดังกล่าวข้างต้นจะดำเนินต่อไปกับผู้หมิ่นประมาทได้

ตัวอย่าง

จำเลยเขียนบทความลงหนังสือพิมพ์ว่า “พรรคไหนเอ่ยที่คนในพรรคพัวพันกับการค้าเฮโรอีนระหว่างประเทศ จนต้องแก้ปัญหาด้วยการปลิดชีพตัวเองลาโลก...” ข้อความดังกล่าวทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่าหมายถึงพรรค ป. และ ด. สามีโจทก์ ดังนั้นจำเลยมีเจตนาใส่ความผู้ตาย โดยการโฆษณาด้วยเอกสาร อันน่าจะเป็นเหตุให้ภรรยาและบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นเกลียดชังจากผู้อื่น จำเลยมีความผิดตามมาตรา 327

5. หมิ่นประมาทโดยการโฆษณา

กฎหมายอาญามาตรา 328 กำหนดไว้ว่า

“ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำการโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษร กระทำโดยกระจายเสียง หรือการกระจายภาพ หรือกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และปรับไม่เกิน 200,000 บาท”

องค์ประกอบความผิด

1. ผู้กระทำความผิดนั้นต้องกระทำการหมิ่นประมาทครบถ้วน ตามความผิดฐานหมิ่นประมาททั่วไปก่อน

2. การกระทำความผิดนั้นได้กระทำการด้วยการ

○ โฆษณา (ไม่ว่าโดยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพ หรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏด้วยวิธีใด แผ่นเสียงหรือแผ่นบันทึกเสียงอย่างอื่น)

○ การกระจายเสียงหรือแพร่ภาพ

○ การป่าวประกาศโดยวิธีอื่นใด

ตัวอย่าง

จำเลยเขียนข้อความลงหนังสือพิมพ์ กล่าวหาว่าโจทก์ปฏิบัติหนังสือพิมพ์แบบอันธพาล มีสันดานชอบเขียนใส่ร้ายประณามสุจริตชน ชูเชื้อ ทำให้งานหนังสือพิมพ์เมืองไทยถูกหาว่าสกปรกทั้งหมด ย่อมทำให้ผู้อ่านบทความรู้สึก ว่า โจทก์ใช้หนังสือพิมพ์แสวงหาประโยชน์โดยไม่สุจริต เป็นการใส่ความโจทก์ให้ได้รับความเสียหาย จำเลยมีความผิดตามมาตรา 328

6. เหตุยกเว้นความผิดฐานหมิ่นประมาท

ความผิดฐานหมิ่นประมาท มีเหตุยกเว้นความผิดตามมาตรา 329 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

“ผู้ใดแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริต

1. เพื่อความชอบธรรมป้องกันตนเองหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม หรือ

2. ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่ หรือ

3. ดิชมด้วยความเป็นธรรมซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ หรือ

4. ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลหรือในการประชุม ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท”

มาตรานี้เป็นบทบัญญัติที่ได้รับการยกเว้นว่า ไม่ผิดฐานหมิ่นประมาท ซึ่งต้องเป็นการแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต

เช่น ชาวบ้านเขียนจดหมายร้องเรียนหนังสือพิมพ์ว่า เจ้าหน้าที่แจกปลากกระป๋องให้ราษฎรผู้ประสบภัยธรรมชาติว่า ไม่ได้ทำไปด้วยความเที่ยงธรรม มีข้อความตอนหนึ่งว่า “พวกผมได้แต่ปลากกระป๋อง เน่า ๆ ส่วนของดี ๆ ปลัดกับกำนันเอาไปหมด” แม้จะกล่าวโดยเข้าใจผิด แต่ถ้ากล่าวโดยเชื่อว่าเป็นความจริงดังที่ชาวบ้านเข้าใจ ก็ถือว่าเป็นการกล่าวโดยสุจริต

ตัวอย่าง

จำเลยโฆษณาในหนังสือพิมพ์ก้าวหน้า ซึ่งจำเลยเป็นบรรณาธิการมีใจความว่า เทศบาลเมืองราชบุรีจะขายที่ดิน ซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลราชบุรีให้แก่โรงพยาบาลราชบุรี ถ้าทางโรงพยาบาลไม่ซื้อและไม่คืนที่ดินและอาคารให้แก่เทศบาล เทศบาลจะฟ้องขับไล่โรงพยาบาลและยึดที่ดินพร้อมอาคาร ข้อความที่จำเลยโฆษณาตรงกับบันทึกรายงานการประชุมของเทศบาลเมืองราชบุรี จำเลยมิได้โฆษณาเป็นเท็จ แต่เป็นการโฆษณาเรื่องดำเนินการอันเปิดเผยในการประชุมโดยสุจริตด้วยความเป็นธรรมตามมาตรา 329 (4) จำเลยไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

7. เหตุยกเว้นโทษ

กฎหมายอาญามาตรา 330 บัญญัติไว้ว่า

“ในกรณีหมิ่นประมาท ถ้าผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด พิสูจน์ได้ว่าข้อหาที่ว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ห้ามไม่ให้พิสูจน์ ถ้าข้อหาที่ว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัว และการพิสูจน์จะไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน”

ดังนั้น ถ้าผู้กระทำความผิดพิสูจน์ได้ว่าเรื่องราวที่กล่าวมาแล้วเป็นความจริง ผู้นั้นมีความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษ แต่ก็มีข้อห้ามอีกว่าห้ามพิสูจน์หากข้อความที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นการหมิ่นประมาทนั้น เป็นการใส่ความเรื่องส่วนตัวและการพิสูจน์ไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน เช่นนี้ไม่ต้องพิสูจน์ถึงแม้จะเป็นเรื่องจริงก็ตาม เพราะถึงมีการพิสูจน์ออกมาว่าเป็นเรื่องจริงก็เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทอยู่ดี

8. อื่นๆ

- มาตรา 331 คู่ความ หรือทนายความของคู่ความ ซึ่งแสดงความคิดเห็น หรือข้อความในกระบวนการพิจารณาคดีในศาลเพื่อประโยชน์แก่คดีของตน ไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

- มาตรา 332 ในคดีหมิ่นประมาทซึ่งมีคำพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดศาลอาจสั่ง
 - (1) ให้ยึด และทำลายวัตถุหรือส่วนของวัตถุที่มีข้อความหมิ่นประมาท
 - (2) ให้โฆษณาคำพิพากษาทั้งหมด หรือแต่บางส่วนในหนังสือพิมพ์หนึ่งฉบับหรือหลายฉบับ ครั้งเดียวหรือหลายครั้ง โดยให้จำเลยเป็นผู้ชำระค่าโฆษณา
- มาตรา 333 ความผิดในหมวดนี้เป็นความผิดอันยอมความได้ ถ้าผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดามารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย

9. คำถามชวนอภิปราย: ความผิดฐานหมิ่นประมาทกับการทำหน้าที่ของสื่อ

- กฎหมายหมิ่นประมาทที่มีโทษทางอาญามีผลกระทบกับการทำหน้าที่ทางวิชาชีพสื่อมวลชนหรือไม่ อย่างไร?
- การมีข้อกำหนดโทษทางอาญาในกรณีหมิ่นประมาทเป็นการขัดขวางหรือคุกคามเสรีภาพในการแสดงออกหรือไม่ อย่างไร?
- ควรมีการปรับเปลี่ยนแนวทางกฎหมายหรือการกำหนดโทษสำหรับกรณีการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนหรือไม่ ประการใด?
- ควรยกเลิกโทษทางอาญาสำหรับการหมิ่นประมาทที่เกิดจากการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน คงไว้แต่ความผิดทางแพ่งเท่านั้น?

10. ภัยคุกคามหลัก 10 ประการต่อเสรีภาพในการแสดงออกในอนาคต

1. กลไกการควบคุมสื่อของรัฐบาล
2. การหมิ่นประมาทที่มีโทษอาญา
3. การใช้ความรุนแรงต่อบุคคลที่ประกอบอาชีพข่าว
4. ข้อจำกัดในการรับรู้ข่าวสาร
5. สิทธิที่ไม่เท่าเทียมกันในเสรีภาพในการแสดงออก
6. แรงกดดันทางธุรกิจ
7. การสนับสนุนผู้แพร่ภาพและเสียงสาธารณะและชุมชน
8. ความมั่นคงกับเสรีภาพในการแสดงออก
9. เสรีภาพในการแสดงออกบนอินเทอร์เน็ต
10. การเข้าถึงเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร

1. กลไกการควบคุมสื่อของรัฐบาล

การควบคุมสื่อโดยรัฐบาลซึ่งเป็นกลไกการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกที่มีมานานแล้ว ยังคงเป็นปัญหาสำคัญในปัจจุบัน การควบคุมโดยรัฐบาลมีหลายรูปแบบแต่ประเด็นที่พวกเรากังวล เป็นการเฉพาะมีดังนี้

ก) การใช้อำนาจทางการเมืองแทรกแซง หรือการควบคุมสื่อสาธารณะ เพื่อให้สื่อเหล่านี้เป็นปากกระบอกเสียงของรัฐบาล แทนที่จะได้ทำหน้าที่เป็นสื่ออิสระเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ข) การกำหนดให้สื่อสิ่งพิมพ์หรือการใช้อินเทอร์เน็ตต้องจดทะเบียน

ค) การที่รัฐบาลควบคุมสื่อวิทยุและโทรทัศน์โดยตรงโดยการออกใบอนุญาตหรือโดยการกำกับ ดูแล หรือการกำกับดูแลโดยองค์กรที่มีได้เป็นอิสระจากรัฐบาลไม่ว่าจะในแง่กฎหมายหรือในทางปฏิบัติก็ตาม

ง) การที่รัฐใช้ข้อต่อรองในการลงโฆษณาหรืออำนาจในด้านอื่นโดยมิชอบเพื่อให้มีอิทธิพลเหนือนโยบายของกองบรรณาธิการ

จ) ผู้นำทางการเมืองหรือพรรคการเมืองเป็นเจ้าของสื่อหรือมีอำนาจในการควบคุมสื่อ

ฉ) การฟ้องคดีสื่ออิสระเพื่อความมุ่งหมายทางการเมือง

ช) กฎหมายที่ล้าหลังที่ยังคงใช้อยู่ เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการปลุกปั่นให้ขัดขืนอำนาจปกครองหรือการหมิ่นประมาทซึ่งกันและกันที่เป็นเท็จ โดยกฎหมายเหล่านี้มักมีบทลงโทษการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล

2. การหมิ่นประมาทที่มีโทษอาญา

ประเทศส่วนใหญ่ยังคงไว้ซึ่งกฎหมายที่ลงโทษทางอาญาสำหรับการทำให้บุคคลหรือสิ่งใดเสียหายชื่อเสียง หรือเป็นการดูหมิ่น ดูหมิ่นด้วยคำพูดหรือข้อเขียน ซึ่งเป็นภัยคุกคามที่มีมาช้านานต่อเสรีภาพในการแสดงออก (มีเพียงสิบประเทศที่ได้แก้กฎหมายให้การหมิ่นประมาทไม่มีโทษอาญาแล้ว) กฎหมายหมิ่นประมาททางอาญาล้วนสร้างปัญหาต่างๆทั้งสิ้น แต่เราเป็นกังวลต่อบทบัญญัติดังต่อไปนี้เป็นการเฉพาะ

(ก) กฎหมายในหลายประเทศมิได้กำหนดให้ฝ่ายโจทก์ต้องพิสูจน์ข้อกล่าวหาในประเด็นสำคัญเช่น ข้อความที่หมิ่นประมาทเป็นเท็จหรือไม่และผู้กระทำผิดมีเจตนาร้ายหรือไม่

(ข) บทบัญญัติของกฎหมายที่ลงโทษข้อเขียนที่เป็นจริง การรายงานที่ถูกต้องถึงข้อแถลงขององค์กรที่เป็นทางการ หรือข้อความที่เป็นความคิดเห็น

(ค) การคุ้มครองชื่อเสียงขององค์กรสาธารณะ สัญลักษณ์หรือธงของรัฐ หรือตัวรัฐเอง

(ง) บทบัญญัติของกฎหมายที่มีได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของทางราชการหรือบุคคลสาธารณะต้องอดกลั้นต่อคำวิพากษ์วิจารณ์มากกว่าบุคคลธรรมดา

(จ) การคุ้มครองความเชื่อ ศาสนา อุดมการณ์ ศาสนา สัญลักษณ์หรือความคิดทางศาสนา

(ฉ) การที่สามารถฟ้องหมิ่นประมาทกลุ่มบุคคลเพื่อลงโทษการแสดงออกซึ่งมิใช่การยุยงให้เกลียดชัง

(ช) บทลงโทษที่รุนแรงเกินไป เช่น การจำคุก การรอลงอาญา การที่ต้องสูญเสียสิทธิพลเมืองบางประการซึ่งรวมถึงสิทธิในการประกอบอาชีพข่าว และค่าปรับที่สูงเกินไป

3. การใช้ความรุนแรงต่อบุคคลที่ประกอบอาชีพข่าว

ความรุนแรงที่กระทำต่อบุคคลที่ประกอบอาชีพข่าวยังคงเป็นภัยคุกคามที่รุนแรงอย่างมาก ในอดีตมีนักข่าวถูกสังหารโดยมีปัจจัยเกี่ยวข้องกับการเมืองจำนวนมากกว่าทุกปีในรอบสิบปีที่ผ่านมา

นักข่าวที่มีโอกาสได้รับอันตรายมากคือนักข่าวที่รายงานข่าวปัญหาทางสังคมซึ่งรวมถึงอาชญากรรมองค์กรและการค้ายาเสพติด การวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลหรือบุคคลผู้มีอำนาจ การรายงานข่าวเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการคอร์รัปชัน หรือนักข่าวที่รายงานจากพื้นที่ที่มีการสู้รบ พวกเราคิดว่าคนที่คนที่กระทำผิดแต่ไม่ได้รับโทษจะยังทำให้มีการใช้ความรุนแรงมากขึ้นและพวกเราเป็นกังวลในประเด็นเหล่านี้

(ก) การใช้ความรุนแรงเหล่านี้ไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควรและไม่มีการจัดสรรทรัพยากรต่างๆอย่างเพียงพอเพื่อป้องกันเหตุการณ์เหล่านี้ หรือเพื่อสืบสวนและนำตัวผู้กระทำผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

(ข) ไม่ได้มีการคิดว่าเหตุการณ์เหล่านี้ต้องใช้มาตรการพิเศษในการแก้ปัญหา เนื่องจากการใช้ความรุนแรงเหล่านี้มิใช่เป็นการกระทำต่อตัวนักข่าวเท่านั้น แต่ยังเป็นการกระทำต่อสิทธิในการรับรู้ข่าวสารและความคิดต่างๆของทุกคน

(ค) ไม่มีมาตรการให้การคุ้มครองนักข่าวที่ได้ถูกกระทำร้ายซึ่งต้องโยกย้ายไปทำงานที่อื่น

4. ข้อจำกัดในการรับรู้ข่าวสาร

ในรอบ 10-20 ปีที่ผ่านมา ได้มีการยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่าสิทธิในการรับรู้ข่าวสารเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่ง โดยได้รับการยอมรับจากศาลสิทธิมนุษยชนระดับภูมิภาคและองค์กรระดับสูงอื่นๆ ประเทศต่างๆได้ผ่านกฎหมายที่ให้สิทธิในการรับรู้ข่าวสารรวมมากกว่า 50 ฉบับ

ในรอบสิบปีที่ผ่านมาซึ่งเป็นจำนวนที่มากเป็นประวัติการณ์ อย่างไรก็ตาม ยังมีอุปสรรคต่างๆดำรงอยู่ โดยพวกเรากังวลในประเด็นต่างๆดังนี้

- (ก) ประเทศส่วนใหญ่ยังไม่ได้ออกกฎหมายที่รับรองสิทธิในการรับรู้ข่าวสาร
- (ข) ประเทศจำนวนมากมีกฎหมายรับรองสิทธิในการรับรู้ข่าวสารที่มีบทบัญญัติไม่เข้มงวด
- (ค) ยังมีอุปสรรคและปัญหาอย่างมหาศาลในการบังคับใช้สิทธิในการรับรู้ข่าวสารในทางปฏิบัติ
- (ง) การเลือกตั้งยังขาดความโปร่งใสซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของกระบวนการนี้
- (จ) องค์การร่วมของประเทศต่างๆจำนวนมากยังไม่ได้รับรองสิทธิในการรับรู้ข่าวสารสำหรับข้อมูลที่ดินครอบครองอยู่ในฐานะที่เป็นองค์กรสาธารณะ
- (ฉ) การบังคับใช้กฎหมายข้อมูลที่เป็นความลับต่อนักข่าวหรือบุคคลอื่นที่มีใช้เจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ให้ต้องรับผิดชอบหากตีพิมพ์หรือเผยแพร่ข้อมูลรั่วที่พวกเขาได้รับมา

5. สิทธิที่ไม่เท่าเทียมกันในเสรีภาพในการแสดงออก

สิทธิที่ไม่เท่าเทียมกันในเสรีภาพในการแสดงออกยังคงมีอยู่ และกลุ่มต่างๆ ที่ด้อยสิทธิมาช้านาน เช่น ผู้หญิง ชนกลุ่มน้อย ผู้อพยพ ชนพื้นเมืองและชนกลุ่มน้อยทางเพศ ยังคงต้องต่อสู้เพื่อให้ปัญหาของตนได้เป็นที่รับรู้และเพื่อเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตน โดยพวกเรากังวลในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- (ก) อุปสรรคในการจัดตั้งสื่อโดยและเพื่อกลุ่มต่างๆ ที่ด้อยสิทธิมาช้านานเหล่านี้
- (ข) การใช้กฎหมายห้ามการแสดงออกที่สร้างความเกลียดชังในทางที่ผิดเพื่อขัดขวางกลุ่มต่างๆดังกล่าวไม่ให้เข้าร่วมในการหารือปัญหาและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพวกเขา
- (ค) ยังไม่มีมาตรการที่เพียงพอในการแก้ปัญหาเหล่านี้
 - 1) สื่อกระแสหลักและรวมถึงสื่อสาธารณะยังไม่ได้จ้างพนักงานที่เป็นกลุ่มด้อยสิทธิเหล่านี้ในจำนวนที่เพียงพอ
 - 2) สื่อต่างๆ ยังไม่ได้รายงานอย่างเพียงพอถึงประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มดังกล่าว
 - 3) มีการมองกลุ่มเหล่านี้ในลักษณะที่ตายตัวหรือถูกอยู่ทั่วไปในสังคม

6. แรงกดดันทางธุรกิจ

แรงกดดันทางธุรกิจอาจทำให้สื่อไม่สามารถเผยแพร่เนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ซึ่งบ่อยครั้งเป็นเนื้อหาที่ต้องใช้เงินลงทุนในการผลิต โดยพวกเรากังวลในประเด็นต่างๆ ดังนี้

(ก) ความเป็นเจ้าของสื่อมีการกระจุกตัวมากขึ้นซึ่งอาจมีผลกระทบต่อความหลากหลายในเนื้อหาของสื่อ

(ข) การโฆษณาทางสื่อที่มีการแบ่งกลุ่มย่อยมากขึ้นและเงื่อนไขทางธุรกิจอื่นๆ ทำให้มีการลดต้นทุนในการผลิตรายการ เช่น ผลิตรายการที่มีเนื้อหาทางสังคมน้อยลง ผลิตรายการบันเทิงที่ใช้ต้นทุนต่ำและมีเนื้อหาฉาบฉวย และการทำข่าวสืบสวนสอบสวนน้อยลง

(ค) มีโอกาสที่ว่าการเปลี่ยนไปใช้สัญญาณดิจิทัลและการใช้ช่องทางโทรคมนาคมอื่นๆ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้แพร่ภาพและเสียงที่ดำรงอยู่แล้วเป็นส่วนใหญ่ แต่จะไม่มีผลดีต่อความหลากหลาย หรือการเข้าถึงสื่อ หรือต่อสื่อที่เสนอเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

7. การสนับสนุนผู้แพร่ภาพและเสียงสาธารณะและชุมชน

ผู้แพร่ภาพและเสียงสาธารณะและชุมชนสามารถมีบทบาทอย่างมากในการเสนอรายการที่มีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ และช่วยเสริมเนื้อหาของผู้แพร่ภาพและเสียงเชิงพาณิชย์ให้มีความหลากหลาย และสนองตอบความต้องการในการรับรู้ข่าวสารของสาธารณะ แต่พวกเขาก็มีอุปสรรค โดยพวกเรากังวลในประเด็นต่างๆ ดังนี้

(ก) มีการตั้งคำถามมากขึ้นเกี่ยวกับการใช้เงินทุนสาธารณะสนับสนุนผู้แพร่ภาพและเสียงสาธารณะ

(ข) ผู้แพร่ภาพและเสียงสาธารณะจำนวนมากไม่ได้รับอาณัติในการเป็นสื่อสาธารณะอย่างชัดเจน

(ค) ไม่มีกฎหมายเฉพาะที่รับรองผู้แพร่ภาพและเสียงชุมชน และไม่มีระบบการให้ใบอนุญาตแก่ผู้ประกอบการกลุ่มนี้ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่เหมาะสม

(ง) ไม่มีการจัดสรรคลื่นความถี่อย่างเพียงพอให้แก่ผู้แพร่ภาพและเสียงชุมชน และไม่มีกลไกการให้เงินทุนสนับสนุนที่เหมาะสม

8. ความมั่นคงกับเสรีภาพในการแสดงออก

มีการใช้ประเด็นความมั่นคงของประเทศอย่างผิดๆ มาช้านานเพื่อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกอย่างไม่สมเหตุ โดยได้กลายเป็นปัญหาที่ชัดเจนยิ่งขึ้นหลังการโจมตีเมื่อเดือนกันยายน

2544 ในสหรัฐอเมริกาและประเทศต่างๆได้พยายามที่จะต่อต้านการก่อการร้าย โดยพวกเรากังวลในประเด็นต่างๆดังนี้

(ก) การนิยามความมั่นคงและการก่อการร้ายอย่างคลุมเครือและ/หรือครอบคลุมอย่างกว้างขวางเกินไป รวมทั้งสิ่งที่ได้กำหนดห้ามทำ เช่น ห้ามสนับสนุนด้านการสื่อสารแก่การก่อการร้าย หรือลัทธิการใช้ความรุนแรง ห้ามยกย่องหรือส่งเสริมการก่อการร้ายหรือลัทธิการใช้ความรุนแรง หรือแม้แต่ห้ามรายงานถ้อยแถลงของผู้ก่อการร้าย

(ข) การใช้คำที่คลุมเครือในทางที่ผิดเพื่อจำกัดการวิพากษ์วิจารณ์หรือการแสดงออกที่ทำทนายซึ่งรวมถึงการประท้วงทางสังคม โดยก็มีได้เป็นการยุยงให้เกิดความรุนแรง

9. เสรีภาพในการแสดงออกบนอินเทอร์เน็ต

ศักยภาพของอินเทอร์เน็ตที่จะเป็นช่องทางให้มีการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารและความคิดต่างๆอย่างเป็นอิสระมีได้ใช้อย่างเต็มที่ เนื่องจากมีรัฐบาลในบางประเทศที่พยายามควบคุมหรือจำกัดการใช้อินเทอร์เน็ตโดยพวกเรากังวลในประเด็นต่างๆดังนี้

(ก) อินเทอร์เน็ตมิได้เชื่อมต่อกันอย่างเต็มที่เนื่องจากมีการใช้ firewalls และ filters รวมทั้งการที่ต้องลงทะเบียนการใช้

(ข) การแทรกแซงโดยรัฐ เช่น การปิดกั้นเว็บไซต์และเว็บโดเมนซึ่งมีเนื้อหาที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเขียนเองหรือเป็นเครือข่ายทางสังคม โดยใช้เหตุผลทางสังคม ประวัติศาสตร์หรือทางการเมือง

(ค) บางบริษัทที่ให้บริการค้นหา การเข้าถึง การสนทนา การตีพิมพ์หรือบริการอื่นๆบนอินเทอร์เน็ตไม่ได้พยายามอย่างเพียงพอที่จะเคารพสิทธิของผู้ใช้บริการของตนที่ควรจะได้ใช้อินเทอร์เน็ตโดยปราศจากการแทรกแซงโดยอ้างเหตุผลทางการเมืองเป็นต้น

(ง) ข้อกำหนดในเรื่องเขตอำนาจศาลที่ทำให้สามารถฟ้องคดีโดยเฉพาะคดีหมิ่นประมาทในประเทศต่างๆได้เพื่อเอาใจฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุด

10. การเข้าถึงเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร

แม้อินเทอร์เน็ตจะทำให้ประชากรบนโลกกว่าพันล้านคนได้เข้าถึงเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารอย่างไม่เคยมีมาก่อน แต่ประชากรส่วนใหญ่ก็ยังไม่มีโอกาสใช้อินเทอร์เน็ตหรือใช้อย่างจำกัด โดยพวกเรากังวลในประเด็นต่างๆดังนี้

- (ก) โครงสร้างราคาทำให้คนยากจนไม่มีโอกาสใช้อินเทอร์เน็ต
- (ข) การให้บริการที่ไม่ครอบคลุมอย่างเต็มที่ทำให้ผู้ที่อยู่ในชนบทไม่มีโอกาสใช้อินเทอร์เน็ต
- (ค) ไม่มีการสนับสนุนศูนย์เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารในระดับชุมชนหรือศูนย์อื่นที่ชุมชนจะใช้ร่วมกันอย่างเพียงพอ
- (ง) ไม่มีการให้การศึกษาและการฝึกอบรมอย่างเพียงพอโดยเฉพาะสำหรับคนยากจนคนที่อยู่ในชนบทหรือคนสูงอายุ

สไลด์ (PPT) ประกอบการบรรยาย
วิชา กฎหมายและจริยธรรมการสื่อสาร
หัวข้อ “สื่อกับความผิดฐานหมิ่นประมาท”

สื่อกับความผิดฐานหมิ่นประมาท

ผศ. ดร. บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ
สาขานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก
boonyou.khor@gmail.com

1. บทนำ

- การนำเสนอข่าวสารของคนทำสื่อแม้จะเป็นการนำเสนอข้อเท็จจริง เพื่อประโยชน์สาธารณะ แต่ต้องควบคู่ไปกับความเป็นธรรม และความรับผิดชอบต่อการนำเสนอข่าวสารนั้น ๆ
- ในการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อต้องรับผิดชอบต่อประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่น ๆ ที่มีโทษทางอาญา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่ของสื่อด้วย

2. ความผิดฐานหมิ่นประมาทบุคคลทั่วไป

- การใส่ความผู้อื่น
- การใส่ความผู้ตาย
- การหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา
- ข้อยกเว้นความผิดฐานหมิ่นประมาท
- ข้อยกเว้นโทษ

การใส่ความผู้อื่น

- ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา **326** ระบุถึงการกระทำ ความผิดฐานหมิ่นประมาทไว้ว่า

“ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามโดยประการที่น่าจะ ทำให้ผู้อื่นนั้น เสียชื่อเสียงถูก ดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้ง จำทั้งปรับ”

การใส่ความผู้อื่น

- การหมิ่นประมาท ที่จะเป็นความผิดที่มีโทษ ทางอาญานั้น จะต้องมีการกระทำที่สำคัญ คือ “ใส่ความ”
- ความหมายที่ได้บัญญัติไว้ โดยพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ให้ความหมายไว้ว่า พูดยาเหตุ หรือ กล่าวหาเรื่องร้ายให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย
- ตามความหมายที่ชาวบ้านธรรมดาเข้าใจกัน ก็คือการใส่ความแก่กัน ว่าใส่ร้ายหรือแสดงข้อความที่ไม่เป็นความจริง แต่ข้อเท็จจริงตามกฎหมาย ข้อความที่กล่าวแก่บุคคลอื่นนั้นแม้ที่กล่าวออกไปนั้นเป็นความจริงก็ผิดกฎหมายมิโทษได้

การใส่ความผู้อื่น

- การ “ใส่ความ” ในกฎหมายนั้นมิได้จำกัดแต่ว่าเอาเรื่องไม่จริงไปแต่งความใส่ร้ายเขาแต่มุ่งการเอาข้อความไปว่ากล่าวเขา ต้องเป็นการยืนยันข้อเท็จจริงว่า เป็นข้อความแน่นอน เป็นเหตุให้ผู้อื่น เสียชื่อเสียงด้วยประการต่าง ๆ
- เช่น คำบอกแดงว่า “มีข่าวลือว่าขาว เป็นชู้กับเมียนายเขียว” แม้คำจะเชื่อว่าไม่จริงหรือเป็นความจริงก็ตาม คำก็ผิดฐานหมิ่นประมาทแล้ว

การใส่ความผู้อื่น

- การหมิ่นประมาทต้องเป็นการกล่าว "ใส่ความ"
"ผู้อื่น" ต่อ "บุคคลที่สาม" ต้องมีบุคคลสามฝ่าย คือ

1. ผู้กล่าว
2. ผู้อื่น
3. บุคคลที่สาม

ตัวอย่าง เช่น.....

- คำบอกแดงว่า แดงขโมยของเขียวไม่ผิดฐานหมิ่นประมาทเพราะ
ไม่มี บุคคลที่สาม
- แต่ถ้าคำบอกเหลืองว่า แดงขโมยของเขียว คำผิดฐานหมิ่นประมาท
แล้ว เพราะเหลืองเป็นบุคคลที่สาม
- เมื่อมีการกล่าว การใส่ความ บุคคลที่สามแล้ว ประการสุดท้ายที่จะ
เป็นผิดฐานหมิ่นประมาทได้นั้น การใส่ความต้องทำให้ผู้ถูกใส่
ความเสียหาย ไม่ว่าจะเสียหายในชื่อเสียงถูกคนอื่นดูหมิ่น ถูก
เกลียดชังก็ได้

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา

- หนังสือพิมพ์ ลงข่าวอดีตกำนันถูกฟ้องศาล พิจารณา คดีขบถแต่ลงรูปถ่ายและข้อความว่า **"คนขายชาติ อดีตกำนัน ย."** เมื่อถูกตีแผ่ เป็นลมกลาง ศาล ข้อความตอนนี้แยกเป็นคนละตอนต่างหากจาก ตอนแรก เป็นถ้อยคำของหนังสือพิมพ์เองอธิบายภาพ ว่า ย. ขายชาติซึ่งความจริง ย. เพียงแต่ถูกฟ้อง เป็น ความผิด ตามมาตรา 326

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา

- ลงข้อความในหนังสือพิมพ์ว่า **"ท.เป็นสาวก้นและ"** บรรยาย ความในฟ้อง ด้วยว่าหมายความว่าชอบร่วมประเวณีกับชายทั่วไป จำเลยให้การรับสารภาพ เป็นหมิ่นประมาท
- การกล่าวข้อความบางทิมองผิวเผิน อาจเข้าใจได้ว่าผิดกฎหมาย ฐานหมิ่นประมาท แต่จริง ๆ แล้วไม่ผิด ต้องผิดเป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น เป็น เพียง คำพูดไม่สุภาพ เป็นคำกล่าวลอย ๆ ไม่ยืนยันข้อเท็จจริง พูดกล่าวใน สิ่งที่เป็นไปไม่ได้ คำคำทั่วไป แม้เป็นไปในทางเสื่อมเสียทำให้ผู้ถูกด่า โกรธ โมโห เจ็บใจ ไม่เป็นหมิ่นประมาท ไม่ใช่ถ้ามีการด่าก็ผิดฐาน หมิ่นประมาท (แต่อาจผิดฐานดูหมิ่นซึ่งหน้าได้)

ความแตกต่างระหว่าง **ดูหมิ่น** กับ **หมิ่นประมาท**

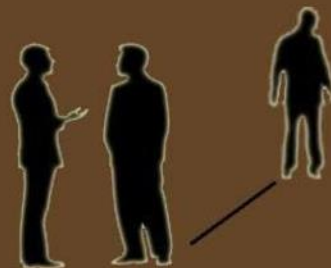
ดูหมิ่น

ผู้กระทำ ดูหมิ่น ตัวผู้ถูกดูหมิ่นเอง

หมิ่นประมาท

ผู้กระทำทำให้ ผู้อื่น ดูหมิ่นเกลียดชัง
ผู้ถูกหมิ่นประมาท

LawDD.net
กฎหมายดีดี

By Barris T. (LB RU) THAIBAR 63 Lawyer License 36

ตัวอย่าง

- การที่หนังสือพิมพ์สยามบันเทิงรายสัปดาห์ลงข้อความหมิ่นประมาทโจทก์ทำให้ผู้อื่นเข้าใจว่า โจทก์มีความสัมพันธ์ทางเพศกับนายศรธรรม อันเป็นความเท็จ และเป็นเรื่องส่วนตัว ไม่เป็นประโยชน์กับประชาชน อีกทั้งข้อความในกรอบข่าวยังส่อไปในทางลามกอนาจาร ไม่เป็นการสร้างสรรค์และขัดต่อจรรยาบรรณหนังสือพิมพ์ จำเลยเป็นบรรณาธิการมีความผิดตามมาตรา 326

การใส่ความผู้ตาย

- ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 327 บัญญัติไว้ว่า

“ผู้ใดใส่ความผู้ตายต่อบุคคลที่สาม และการใส่ความนั้นน่าจะเป็นเหตุให้ บิดามารดา คู่สมรสหรือ บุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 326 นั้น”

การใส่ความผู้ตาย

- ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่จะเป็นผิดฐานหมิ่นประมาทคนตายนั้นจะมีหลักเกณฑ์เหมือนกับหมิ่นประมาทธรรมดา คือ **เป็นการใส่ความผู้ตายต่อบุคคลที่สาม**
- แต่หลักเกณฑ์ที่จะทำให้การหมิ่นประมาทคนตายเป็นการผิดกฎหมาย ก็คือการใส่ความนั้นน่าจะเป็นเหตุให้ **บิดา มารดา คู่สมรส หรือ บุตรของผู้ตาย** เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังไม่ว่าผู้ใส่ความผู้ตาย แล้วน่าจะเป็นเหตุให้ผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นถูกเกลียดชัง

การใส่ความผู้ตาย

- กฎหมายกำหนดตัวบุคคลที่ผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทคนตายไว้ดังนี้
 - บิดา ต้องเป็นบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย คือต้องจดทะเบียนสมรสกับมารดา
 - มารดา คือเป็นแม่นั่นเอง ซึ่งไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนสมรสกับพ่อ
 - คู่สมรส ต้องมีการจดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมายถ้าเพียงแต่อยู่กินกันฉันสามีภรรยาแต่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสก็ไม่ถือเป็นผู้เสียหาย
 - บุตร ก็ต้องเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย ถ้าผู้ตายเป็นบิดา บิดาก็ต้อง จดทะเบียนสมรสกับมารดา แต่ถ้าผู้ตายเป็นมารดา มารดากับบุตรมีความสัมพันธ์กันตามกฎหมายอย่างถูกต้องเสมอแม้ไม่ได้จดทะเบียนสมรสกับพ่อ

ตัวอย่าง

- จำเลยเขียนบทความลงหนังสือพิมพ์ว่า “พรรคไหนเอ่ยที่คนในพรรคพัวพันกับการค้าเฮโรอีนระหว่างประเทศ จนต้องแก้ปัญหาด้วยการปลิดชีพตัวเองลาโลก...” ข้อความดังกล่าวทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่าหมายถึงพรรค ป. และ ค. สามีโจทก์ ดังนี้จำเลยมีเจตนาใส่ความผู้ตาย โดยการโฆษณาด้วยเอกสาร อันน่าจะเป็นเหตุให้ภรรยาและบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นเกลียดชังจากผู้อื่น จำเลยมีความผิดตามมาตรา 327

หมิ่นประมาทโดยการโฆษณา

■ กฎหมายอาญา มาตรา 328 กำหนดว่า

“ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำได้กระทำได้โดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าโดยวิธีใดๆ แผ่นเสียงหรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษร กระทำโดยกระจายเสียง หรือการกระจายภาพ หรือกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และปรับไม่เกิน 200,000 บาท”

หมิ่นประมาทโดยการโฆษณา

■ องค์ประกอบความผิด

1. ผู้กระทำความผิดนั้นต้องกระทำการหมิ่นประมาทครบถ้วน ตามความผิดฐานหมิ่นประมาททั่วไปก่อน
2. การกระทำความผิดดังกล่าวนี้ได้กระทำการด้วยการ
 - โฆษณา (ไม่ว่าโดยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏด้วยวิธีใด แผ่นเสียงหรือแผ่นบันทึกเสียงอย่างอื่น)
 - การกระจายเสียงหรือแพร่ภาพ
 - การป่าวประกาศโดยวิธีอื่นใด

ตัวอย่าง

- จำเลยเขียนข้อความลงหนังสือพิมพ์ กล่าวหาว่าโจทก์ปฏิบัติหนังสือพิมพ์แบบอันธพาล มีสัณฐานชอบเขียนใส่ร้ายประณามสุจริตชน ชูเชื้อ ทำให้วงการหนังสือพิมพ์เมืองไทยถูกหาว่าสกปรกทั้งหมด ย่อมทำให้ผู้อ่านบทความรู้สึกว่ โจทก์ใช้หนังสือพิมพ์แสวงหาประโยชน์โดยไม่สุจริต เป็นการใส่ความโจทก์ให้ได้รับความเสียหาย จำเลยมีความผิดตามมาตรา 328

เหตุยกเว้นความผิดฐานหมิ่นประมาท

■ มาตรา 329

“ผู้ใดแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริต

1. เพื่อความชอบธรรมป้องกันตนเองหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามกฎหมาย หรือ
2. ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่ หรือ
3. ตีชมด้วยความเป็นธรรมซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ หรือ
4. ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลหรือในการประชุม

ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท”

เหตุยกเว้นความผิดฐานหมิ่นประมาท

- มาตรฐานนี้เป็นบทบัญญัติที่ได้รับการยกเว้นว่า ไม่ผิดฐานหมิ่นประมาท ซึ่งต้องเป็นการแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต
- เช่น ชาวบ้านเขียนจดหมายร้องเรียนหนังสือพิมพ์ว่า เจ้าหน้าที่แจกปลากระป๋องให้ราษฎรผู้ประสบภัยธรรมชาติว่า ไม่ได้ทำไปด้วยความเที่ยงธรรม มีข้อความตอนหนึ่งว่า “พวกผมได้แต่ปลากระป๋องเน่า ๆ ส่วนของดี ๆ ปลัดกับกำนันเอาไปหมด” แม้จะกล่าวโดยเข้าใจผิด แต่ถ้ากล่าวโดยเชื่อว่าเป็นความจริงดังที่ชาวบ้านเข้าใจ ก็ถือว่าเป็นการกล่าวโดยสุจริต

ตัวอย่าง

- จำเลยโฆษณาในหนังสือพิมพ์กล่าวหาว่า ซึ่งจำเลยเป็นบรรณาธิการมีใจความว่า เทศบาลเมืองราชบุรีจะขายที่ดิน ซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลราชบุรีให้แก่โรงพยาบาลราชบุรี ถ้าทางโรงพยาบาลไม่ซื้อและไม่กินที่ดินและอาคารให้แก่เทศบาล เทศบาลจะฟ้องขับไล่โรงพยาบาลและยึดที่ดินพร้อมอาคาร ข้อความที่จำเลยโฆษณาตรงกับบันทึกรายงานการประชุมของเทศบาลเมืองราชบุรี จำเลยมิได้โฆษณาเป็นเท็จ แต่เป็นการโฆษณาเรื่องดำเนินการอันเปิดเผยในการประชุมโดยสุจริตด้วยความเป็นธรรมตามมาตรา 329 (4) จำเลยไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

เหตุยกเว้นโทษ

■ กฎหมายอาญามาตรา 330 กำหนดว่า

“ในกรณีหมิ่นประมาท ถ้าผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด พิสูจน์ได้ว่าข้อหาที่ว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง ผู้นั้น ไม่ต้องรับโทษ แต่ห้ามไม่ให้พิสูจน์ ถ้าข้อหาที่ว่าเป็นหมิ่น ประมาทนั้นเป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัว และการพิสูจน์จะ ไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน”

อื่นๆ

■ มาตรา 331 คู่ความ หรือทนายความของคู่ความ ซึ่งแสดงความคิดเห็น หรือข้อความในกระบวนการพิจารณาคดีในศาลเพื่อประโยชน์แก่คดีของตน ไม่ มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

มาตรา 332 ในคดีหมิ่นประมาทซึ่งมีคำพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดศาล อาจสั่ง

- (1) ให้ยึด และทำลายวัตถุหรือส่วนของวัตถุที่มีข้อความหมิ่นประมาท
- (2) ให้โฆษณาคำพิพากษาทั้งหมด หรือแต่บางส่วนในหนังสือพิมพ์ หนึ่งฉบับหรือหลายฉบับ ครั้งเดียวหรือหลายครั้ง โดยให้จำเลยเป็นผู้ชำระ ค่าโฆษณา

ยอมความกันได้

- มาตรา 333 ความผิดในหมวดนี้เป็นการผิดอันยอมความได้

- ถ้าผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดามารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย

คำถามอภิปราย :

ความผิดฐานหมิ่นประมาท กับ การทำหน้าที่ของสื่อ

- กฎหมายหมิ่นประมาทที่มีโทษทางอาญามีผลกระทบกับการทำหน้าที่ทางวิชาชีพสื่อหรือไม่ อย่างไร?
- การมีข้อกำหนดโทษทางอาญาในกรณีหมิ่นประมาทเป็นการขัดขวางหรือคุกคามเสรีภาพในการแสดงออกหรือไม่ อย่างไร?
- ควรมีการปรับเปลี่ยนแนวทางกฎหมายหรือการกำหนดโทษสำหรับกรณีการทำหน้าที่ของสื่อหรือไม่ ประการใด?
- ควรยกเลิกโทษทางอาญาสำหรับการหมิ่นประมาทที่เกิดจากการทำหน้าที่ของสื่อ คงไว้แต่ความผิดทางแพ่งเท่านั้น?

ภัยคุกคามหลัก 10 ประการ ต่อเสรีภาพในการแสดงออกในอนาคต

- 1. กลไกการควบคุมสื่อของรัฐบาล
- 2. การหมิ่นประมาทที่มีโทษอาญา
- 3. การใช้ความรุนแรงต่อบุคคลที่ประกอบอาชีพข่าว
- 4. ข้อจำกัดในการรับรู้ข่าวสาร
- 5. ลิขสิทธิ์ที่ไม่เท่าเทียมกันในเสรีภาพในการแสดงออก
- 6. แรงกดดันทางธุรกิจ
- 7. การสนับสนุนผู้แพร่ภาพและเสียงสาธารณะและชุมชน
- 8. ความมั่นคงกับเสรีภาพในการแสดงออก
- 9. เสรีภาพในการแสดงออกบนอินเทอร์เน็ต
- 10. การเข้าถึงเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร

จบการนำเสนอ

■ คำถาม ?

ชวนคุณครับ

ผศ. ดร. บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ

089-6559878

boonyou.khor@gmail.com

เนื้อหาอ่านประกอบ
วิชา กฎหมายและจริยธรรมการสื่อสาร
หัวข้อ “พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
พ.ศ. 2550”

พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ

ความนำ

ในโลกปัจจุบันที่มีการเชื่อมโยงถึงกันและกันอย่างกว้างขวาง และมีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศไปอย่างรวดเร็ว ปัญหาที่เกิดจากรูปแบบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไปในทางที่ผิดมีแนวโน้มที่มากขึ้นจากการที่มีผู้ใช้เป็นจำนวนมาก ทำให้มีการแอบแฝงปะปนจากกลุ่มคนร้ายที่นำเทคโนโลยีมาใช้แสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง อีกทั้งในระบบเครือข่ายที่เชื่อมโยงกันอยู่นั้น เป็นเสมือนชุมทรัพย์ข้อมูล เพราะมีการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลจากทั้งทางภาครัฐและภาคธุรกิจ เช่น ประวัติส่วนตัว ที่อยู่ ข้อมูลทางการเงิน เป็นต้น ทำให้ อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์พยายามหาช่องโหว่ของระบบเพื่อนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ในทางที่ผิด ซึ่งผู้ที่เก็บรักษาข้อมูลควรเป็นผู้ที่มีจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ และควรมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล

ประเภทของอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์

- อาชญากรรมที่มีเป้าหมายโดยตรงอยู่ที่คอมพิวเตอร์ ตัวเครื่อง โปรแกรม และข้อมูลภายในเครื่อง รวมทั้งทรัพย์สินที่จัดว่าเป็นส่วนของคอมพิวเตอร์ เช่น Trojan Horse, Data Diddling, Superzapping หรือ Superzap, Asynchronous Attack, และ Logic Bombs เป็นต้น
- อาชญากรรมที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด เช่น Trap Doors, Simulation and Modeling, และ Salami Techniques
- อาชญากรรมที่คอมพิวเตอร์มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น การฟอกเงิน การลักลอบโอนเงิน การเผยแพร่ภาพลามก อนาจาร
- อาชญากรรมอันมีผลมาจากการใช้คอมพิวเตอร์อย่างแพร่หลายและเป็นที่ยอมรับทั่วไป เช่น การลอกเลียน หรือการปลอมแปลงโปรแกรมคอมพิวเตอร์ การละเมิดลิขสิทธิ์ การปลอมแปลงอุปกรณ์ การค้าอุปกรณ์และโปรแกรมในตลาดมืด
- การบีบบังคับหรือขู่เข็ญทางคอมพิวเตอร์ เช่น การขู่เข็ญหรือบุกรุกเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของเหยื่อ การใช้ข้อมูลคอมพิวเตอร์เป็นหลักฐาน
- การก่ออาชญากรรมหรือรบกวนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เช่น Data Leakage, Wiretapping

- อาชญากรทางคอมพิวเตอร์ คือบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญในด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี แต่นำความรู้ ความเชี่ยวชาญนั้นไปใช้ในทางที่ผิด
- Hacker คือผู้ที่มีความชำนาญ และเชี่ยวชาญในเทคโนโลยี มีความสนใจในเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เป็นอย่างมาก และชอบทดสอบความรู้ใหม่ๆ หรือความชำนาญ โดยการเจาะระบบต่างๆ เพื่อความสนุกสนานและการเรียนรู้ แต่ไม่ได้เข้าไปทำลายระบบ ซึ่งแฮกเกอร์มักเป็นผู้ที่ค้นพบช่องโหว่ หรือข้อผิดพลาดของระบบ
- Cracker คือผู้ที่มีเจตนาร้ายทำการเจาะ บุกรุกระบบ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์คนอื่นเพื่อเข้าไปทำลาย ขโมยข้อมูล สร้างความปั่นป่วนให้กับองค์กรที่เข้าไปก่อความ

รูปแบบอาชญากรรมคอมพิวเตอร์

- ไวรัส เป็นโปรแกรมที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อก่อความเสียหายและทำลายระบบ โดยที่ผู้ใช้ไม่รู้ตัว รวมถึงมีความสามารถในการแพร่กระจายต่อไปยังผู้อื่นผ่านระบบเครือข่าย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้หลากหลายรูปแบบ
- การฉ้อโกง และหลอกลวงผู้ใช้ ด้านการฉ้อโกง เช่น การเจาะระบบเข้าไปโอนเงินจากบัญชีผู้อื่นในธนาคารมาใส่บัญชีของตนเอง
- การโจรกรรมข้อมูลและสารสนเทศ ข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐกิจใหญ่ๆ แผนผังโครงสร้างตึกสำคัญๆ หรือธนาคารใหญ่ๆ รวมถึงข้อมูลประวัติของประชาชนไปจนถึงบุคคลสำคัญ ซึ่งการโจรกรรมข้อมูลและสารสนเทศอาจเกิดจากบุคคลภายในองค์กรด้วย ที่นำข้อมูลลูกค้า สินค้าไปขายให้บริษัทคู่แข่ง
- การโจรกรรมซอฟต์แวร์ ได้แก่ การลักลอบนำโปรแกรมลิขสิทธิ์ไปทำการคัดลอกเพื่อนำไปจัดจำหน่าย เป็นซอฟต์แวร์เถื่อน
- การโจรกรรมฮาร์ดแวร์ เนื่องจากในปัจจุบันการใช้คอมพิวเตอร์เป็นที่นิยมและแพร่หลายในทุกหน่วยงาน ทำให้เกิดปัญหาการลักลอบนำอุปกรณ์ต่างๆ ของเครื่องคอมพิวเตอร์ไปขาย หรือขโมยเครื่องคอมพิวเตอร์ Notebook PC ซึ่งสามารถขนย้ายได้ง่าย โดยผู้ที่รับซื้อสินค้าที่โจรกรรมมาถือว่ามีความผิดทางกฎหมายในข้อหารับซื้อของโจร

กฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศไทย

กฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศไทย เริ่มเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2541 คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติเรียก (กทสช) ได้ทำการศึกษาและยกร่างกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ 6 ฉบับ ได้แก่

1. กฎหมายธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์

เน้นในเรื่องข้อความที่จัดทำขึ้นเป็นรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จะไม่ถูกปฏิเสธความมีผลทางกฎหมาย ถ้าข้อมูล ได้จัดทำขึ้นเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยสามารถที่จะเข้าถึงเพื่อนำข้อความออกมาใช้ในภายหลังได้ ให้ถือว่า ข้อความนั้นได้ทำเป็นหนังสือ หรือมีหลักฐานเป็นหนังสือแล้ว (มาตรา 6 และมาตรา 7) โดยมีการพิสูจน์หลักฐานที่เป็น ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน (มาตรา 10) ข้อมูลเหล่านี้สามารถส่งและรับผ่านเครือข่ายเพื่อ รองรับวิทยาการสมัยใหม่

2. กฎหมายลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

เน้นในเรื่องการใช้ลายมือชื่อดิจิตอล (digital signature) เพื่อยืนยันเอกสารหรือหลักฐาน และองค์กรที่ทำ หน้าทีออกใบรับรองลายมือชื่อ การประกอบการรับรองลายมือชื่ออนุญาตตลอดจนการกำกับประกอบการรับรอง เพื่อให้ระบบลายมือชื่อดิจิตอลเป็นส่วนหนึ่งเสมือนการลงลายมือชื่อในเอกสาร

3. กฎหมายอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์

เป็นกฎหมายที่เข้ามามีกับดูแลความสงบสุขของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เน้นในเรื่องสิทธิการใช้ การ ละเมิดสิทธิ์ โดยเฉพาะผู้บุกรุกหรือ hacker ที่ถือว่าการกระทำ การบุกรุก และเป็นอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์

4. กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

เนื่องจากข้อมูลในรูปดิจิตอลสามารถเผยแพร่และกระจายได้รวดเร็ว การส่งต่อ การกระจายข่าวสารอาจกระทบ ถึงสิทธิส่วนบุคคล กฎหมายจึงคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

5. กฎหมายว่าด้วยการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

เนื่องจากกิจการทางการเงินและการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบที่เป็น ทั้ง e -Cash e-Money หรือ การใช้เครดิตแลกเปลี่ยนกันจะมีบทบาท มีการใช้ตัวสัญญาใช้เงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ ใช้รูปแบบเอกสารการเงิน อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

6. กฎหมายลำดับรองรัฐธรรมนูญมาตรา 78

ในมาตรา 78 แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทยปัจจุบัน เน้นให้รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและ ตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ตลอดทั้ง โครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศ ในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ

คำอธิบาย พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

หลักการและเหตุผล

- คอมพิวเตอร์เป็นส่วนสำคัญของการประกอบกิจการและการดำรงชีวิต
- หากมีผู้ใช้วิธีการต่าง ๆ เข้าไปล่วงรู้ข้อมูลผู้อื่น แกะไขหรือทำลายข้อมูล
- การเผยแพร่ข้อมูลเท็จหรือลามกอนาจาร
- ทำให้เกิดความเสียหาย กระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของรัฐ
- ขัดต่อความสงบสุขและศีลธรรมอันดีของประชาชน

บททั่วไปและนิยามศัพท์

วันบังคับใช้ :

“มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป”

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา : 19 มิถุนายน 2550

วันที่มีผลบังคับใช้ : 18 กรกฎาคม 2550

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“ระบบคอมพิวเตอร์” หมายความว่า อุปกรณ์หรือชุดอุปกรณ์ของคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมการทำงานเข้าด้วยกัน โดยได้มีการกำหนดคำสั่ง ชุดคำสั่ง หรือสิ่งอื่นใด และแนวทางปฏิบัติงานให้อุปกรณ์หรือชุดอุปกรณ์ทำหน้าที่ประมวลผลข้อมูลโดยอัตโนมัติ

- มีใช้อยู่ในมาตรา 5 มาตรา 6 มาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 มาตรา 14 (1) (2) (3) และ (4) มาตรา 15 มาตรา 16 มาตรา 17 (2) (4) (6) และ (8) มาตรา 26 และมาตรา 28

ความหมาย :

- อุปกรณ์หรือชุดอุปกรณ์ Hardware, Software ที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อประมวลผลข้อมูลดิจิทัล (Digital data) อันประกอบด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์รอบข้าง (peripheral) ต่าง ๆ ในการรับเข้าหรือป้อนข้อมูล (input) นำเข้าหรือแสดงผลข้อมูล (output) และบันทึกหรือเก็บข้อมูล (store and record)

“ข้อมูลคอมพิวเตอร์” หมายความว่า ข้อมูล ข้อความ คำสั่ง ชุดคำสั่ง หรือสิ่งอื่นใด บรรดาที่อยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ในสภาพที่ระบบคอมพิวเตอร์อาจประมวลผลได้ และให้หมายความรวมถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย

- มีใช้อยู่ในมาตรา 7 มาตรา 8 มาตรา 9 มาตรา 11 มาตรา 12 มาตรา 14 มาตรา 16 มาตรา 17 มาตรา 18 มาตรา 19 มาตรา 20 มาตรา 21 มาตรา 22 มาตรา 23 มาตรา 24 และมาตรา 25

ความหมาย :

- ข้อมูลทุกอย่างที่อยู่ในคอมพิวเตอร์ รวมทั้งชุดคำสั่งด้วย หากอยู่ในสภาพที่ระบบคอมพิวเตอร์อาจประมวลผลได้
- รวมถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย

“ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์” หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารของระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งแสดงถึงแหล่งกำเนิด ต้นทาง ปลายทาง เส้นทาง เวลา วันที่ ปริมาณ ระยะเวลา ชนิดของบริการ หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสารของระบบคอมพิวเตอร์นั้น

- มีใช้อยู่ในมาตรา 18 มาตรา 22 มาตรา 23 มาตรา 24 มาตรา 25 และมาตรา 25

ความหมาย :

- ข้อมูลที่แสดงรายการให้เห็นถึงการติดต่อสื่อสารผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะแสดงถึงแหล่งกำเนิด เช่น IP address ของเครื่อง ชื่อที่อยู่ของผู้ใช้บริการที่มีการลงทะเบียน ข้อมูลของผู้ให้บริการ (service provider)
- ลักษณะการให้บริการผ่านระบบหรือเครือข่าย และข้อมูลทุกประเภทที่เกิดจากการสื่อสาร (Communication) ผ่านระบบคอมพิวเตอร์

“ผู้ให้บริการ” หมายความว่า

(1) ผู้ให้บริการแก่บุคคลอื่นในการเข้าสู่อินเทอร์เน็ต หรือให้สามารถติดต่อถึงกันโดยประการอื่น โดยผ่านทางระบบคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการให้บริการในนามของตนเอง หรือในนามหรือเพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น

(2) ผู้ให้บริการเก็บรักษาข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น

- มีใช้อยู่ในมาตรา ๑๕ มาตรา ๑๘ มาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๖

ความหมาย :

โดยทั่วไปคือ Service Provider แต่ตาม พ.ร.บ. นี้หมายถึง

- ๑ ผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคม
- ๒ ผู้ให้บริการการเข้าถึงระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์
- ๓ ผู้ให้บริการเข้าระบบคอมพิวเตอร์หรือให้ใช้บริการโปรแกรมประยุกต์

“ผู้ใช้บริการ” หมายความว่า ผู้ใช้บริการของผู้ให้บริการไม่ว่าต้องเสียค่าใช้จ่ายหรือไม่ก็ตาม

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ฐานความผิด องค์ประกอบความผิด และบทกำหนดโทษ

มาตรา 7 ผู้ใดเข้าถึงโดยมิชอบซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่มีมาตรการป้องกันการเข้าถึงโดยเฉพาะและมาตรการนั้นมิได้มีไว้สำหรับตน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 8 ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใดโดยมิชอบด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อดักจับไว้ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นที่อยู่ระหว่างการส่งในระบบคอมพิวเตอร์ และข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นมิได้มีไว้เพื่อประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อให้บุคคลทั่วไปใช้ประโยชน์ได้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 9 ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นโดยมิชอบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 10 ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใดโดยมิชอบ เพื่อให้การทำงานของระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นถูกระงับ ชะลอ ขัดขวาง หรือรบกวนจนไม่สามารถทำงานตามปกติได้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 11 ผู้ใดส่งข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์แก่บุคคลอื่นโดยปกปิดหรือปลอมแปลงแหล่งที่มาของการส่งข้อมูลดังกล่าว อันเป็นการรบกวนการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ของบุคคลอื่นโดยปกติสุข ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๑๒ ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๘ หรือมาตรา ๑๑ เป็นการกระทำต่อข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือระบบคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศหรือ

โครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือระบบคอมพิวเตอร์ดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๐ เป็นการกระทำต่อข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือระบบคอมพิวเตอร์ตามวรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสามแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสามโดยมิได้มีเจตนาฆ่า แต่เป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท”

มาตรา ๑๒/๑ ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๐ เป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองแสนบาทถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๐ โดยมิได้มีเจตนาฆ่า แต่เป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท”

มาตรา ๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้าของมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา 13 ผู้ใดจำหน่ายหรือเผยแพร่ชุดคำสั่งที่จัดทำขึ้นโดยเฉพาะเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดตามมาตรา 5 มาตรา 6 มาตรา 7 มาตรา 8 มาตรา 9 มาตรา 10 หรือมาตรา 11 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดจำหน่ายหรือเผยแพร่ชุดคำสั่งที่จัดทำขึ้นโดยเฉพาะเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดจำหน่ายหรือเผยแพร่ชุดคำสั่งที่จัดทำขึ้นโดยเฉพาะเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดตามมาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ หรือมาตรา ๑๑ หากผู้นำไปใช้ได้กระทำความผิดตามมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม หรือต้องรับผิดตามมาตรา ๑๒ วรรคสอง หรือวรรคสี่ หรือมาตรา ๑๒/๑ ผู้จำหน่ายหรือเผยแพร่ชุดคำสั่งดังกล่าวจะต้องรับผิดทางอาญาตามความผิดที่มีกำหนดโทษสูงขึ้นด้วย ก็เฉพาะเมื่อตนได้รู้หรืออาจเล็งเห็นได้ว่าจะเกิดผลเช่นนั้น

ผู้ใดจำหน่ายหรือเผยแพร่ชุดคำสั่งที่จัดทำขึ้นโดยเฉพาะเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม หากผู้นำไปใช้ได้กระทำความผิดตามมาตรา

๑๒ พรรคหนึ่งหรือพรรคสาม หรือต้องรับผิดชอบตามมาตรา ๑๒ พรรคสอง หรือพรรคสี่ หรือมาตรา ๑๒/๑ ผู้จำหน่ายหรือเผยแพร่ชุดคำสั่งดังกล่าวต้องรับผิดชอบทางอาญาตามความผิดที่มีกำหนดโทษสูงชันนั้นด้วย

ในกรณีที่ผู้จำหน่ายหรือเผยแพร่ชุดคำสั่งผู้ใดต้องรับผิดชอบพรรคหนึ่งหรือพรรคสอง และตามพรรคสามหรือพรรคสี่ด้วย ให้ผู้นั้นต้องรับโทษที่มีอัตราโทษสูงที่สุดแต่กระหนเดียว”

มาตรา 14 ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(1) โดยทุจริต หรือโดยหลอกลวง นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ บิดเบือนหรือปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน อันมิใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา

(2) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือ โครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะของประเทศ หรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน

(3) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา

(4) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ ที่มีลักษณะอันลามกและข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้

(5) เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ตาม (1) (2) (3) หรือ (4)

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง (1) มิได้กระทำต่อประชาชน แต่เป็นการกระทำต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ผู้กระทำ ผู้เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ดังกล่าวต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้เป็นความผิดอันยอมความได้

มาตรา ๑๕ ผู้ให้บริการผู้ใดให้ความร่วมมือ ยินยอม หรือรู้เห็นเป็นใจให้มีการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๔ ในระบบคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในความควบคุมของตน ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๑๔

ให้รัฐมนตรีออกประกาศกำหนดขั้นตอนการแจ้งเตือน การระงับการทำให้แพร่หลายของข้อมูลคอมพิวเตอร์ และการนำข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นออกจากระบบคอมพิวเตอร์ถ้าผู้ให้บริการพิสูจน์ได้ว่าตนได้ปฏิบัติตามประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามวรรคสอง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ”

มาตรา ๑๖ ผู้ใดนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ปรากฏเป็นภาพของผู้อื่น และภาพนั้นเป็นภาพที่เกิดจากการสร้างขึ้น ตัดต่อ

เดิม หรือดัดแปลงด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใด โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้น เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และ ปรับไม่เกินสองแสนบาท

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำต่อภาพของผู้ตาย และการกระทำนั้นน่าจะ ทำให้บิดามารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอายผู้กระทำต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง เป็นการนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์โดยสุจริต อันเป็นการติชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ ผู้กระทำ ไม่มีความผิดความผิดตามวรรคหนึ่งและวรรคสองเป็นความผิดอันยอมความได้

ถ้าผู้เสียหายในความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดา มารดา คู่สมรสหรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย

มาตรา ๑๖/๑ ในคดีความผิดตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๖ ซึ่งมีคำพิพากษาว่าจำเลย มีความผิด ศาลอาจสั่ง

(๑) ให้ทำลายข้อมูลตามมาตราดังกล่าว

(๒) ให้โฆษณาหรือเผยแพร่คำพิพากษาทั้งหมดหรือแต่บางส่วนในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ วิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือสื่ออื่นใด ตามที่ศาลเห็นสมควร โดยให้จำเลยเป็นผู้ ชำระค่าโฆษณาหรือเผยแพร่

(๓) ให้ดำเนินการอื่นตามที่ศาลเห็นสมควรเพื่อบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการ กระทำความผิดนั้น

มาตรา ๑๖/๒ ผู้ใดรู้ว่าข้อมูลคอมพิวเตอร์ในความครอบครองของตนเป็นข้อมูลที่ศาลสั่ง ให้ทำลายตามมาตรา ๑๖/๑ ผู้นั้นต้องทำลายข้อมูลดังกล่าว หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษ ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๖ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๗/๑ ความผิดตามมาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๓ วรรค หนึ่งมาตรา ๑๖/๒ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๗ ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบที่รัฐมนตรี แต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบได้

คณะกรรมการเปรียบเทียบที่รัฐมนตรีแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งให้มีจำนวนสามคนซึ่งคนหนึ่ง ต้องเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เมื่อคณะกรรมการเปรียบเทียบได้ทำการเปรียบเทียบกรณีใดและผู้ต้องหาได้ชำระเงิน ค่าปรับตามค่าเปรียบเทียบภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการเปรียบเทียบกำหนดแล้ว ให้ถือว่าคดีนั้น เป็นอันเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่ชำระเงินค่าปรับภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้เริ่มนับอายุความในการฟ้องคดีใหม่ นับตั้งแต่วันที่ครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าว”

มาตรา ๑๘ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๙ เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนและสอบสวนในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือในกรณีที่มีการร้องขอตามวรรคสอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ เฉพาะที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการใช้เป็นหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดและหาตัวผู้กระทำความผิด

(๑) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมาเพื่อให้ถ้อยคำส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งเอกสาร ข้อมูล หรือหลักฐานอื่นใดที่อยู่ในรูปแบบที่สามารถเข้าใจได้

(๒) เรียกข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์จากผู้ให้บริการเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารผ่านระบบคอมพิวเตอร์หรือจากบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง

(๓) สั่งให้ผู้ให้บริการส่งมอบข้อมูลเกี่ยวกับผู้ใช้บริการที่ต้องเก็บตามมาตรา ๒๖ หรือที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมของผู้ให้บริการให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือให้เก็บข้อมูลดังกล่าวไว้ก่อน

(๔) ทำสำเนาข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์จากระบบคอมพิวเตอร์ที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการกระทำความผิด ในกรณีที่ระบบคอมพิวเตอร์นั้นยังมิได้อยู่ในความครอบครองของพนักงานเจ้าหน้าที่

(๕) สั่งให้บุคคลซึ่งครอบครองหรือควบคุมข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์ส่งมอบข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ดังกล่าวให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่

(๖) ตรวจสอบหรือเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์ของบุคคลใด อันเป็นหลักฐานหรืออาจใช้เป็นหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือเพื่อสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดและสั่งให้บุคคลนั้นส่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ ที่เกี่ยวข้องเท่าที่จำเป็นให้ด้วยก็ได้

(๗) ถอดรหัสลับของข้อมูลคอมพิวเตอร์ของบุคคลใด หรือสั่งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเข้ารหัสลับของข้อมูลคอมพิวเตอร์ ทำการถอดรหัสลับ หรือให้ความร่วมมือกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการถอดรหัสลับดังกล่าว

(๘) ยึดหรืออายัดระบบคอมพิวเตอร์เท่าที่จำเป็นเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการทราบรายละเอียดแห่งความผิดและผู้กระทำความผิด

เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนและสอบสวนของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในบรรดาความผิดอาญาต่อกฎหมายอื่นซึ่งได้ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์เป็นองค์ประกอบหรือเป็นส่วนหนึ่งในการ

กระทำความผิดหรือมีข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาญาตามกฎหมายอื่น พนักงานสอบสวนอาจร้องขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่งดำเนินการตามวรรคหนึ่งก็ได้ หรือ หากปรากฏข้อเท็จจริงดังกล่าวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รวบรวมข้อเท็จจริงและหลักฐานแล้วแจ้งไปยังเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไป

ให้ผู้ได้รับการร้องขอจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง (๑) (๒) และ (๓) ดำเนินการตามคำร้องขอโดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่เกินเจ็ดวันนับแต่วันที่รับคำร้องขอ หรือภายในระยะเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดซึ่งต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวันและไม่เกินสิบห้าวัน เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุสมควรต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ รัฐมนตรีอาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดระยะเวลาที่ต้องดำเนินการที่เหมาะสมกับประเภทของผู้ให้บริการก็ได้

มาตรา ๑๙ การใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๑๘ (๔) (๕) (๖) (๗) และ (๘) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามคำร้อง ทั้งนี้ คำร้องต้องระบุเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลใดกระทำหรือกำลังจะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นความผิด เหตุที่ต้องใช้อำนาจ ลักษณะของการกระทำความผิด รายละเอียดเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำความผิดและผู้กระทำความผิด เท่าที่สามารถจะระบุได้ ประกอบคำร้องด้วย ในการพิจารณาคำร้องให้ศาลพิจารณาคำร้องดังกล่าวโดยเร็ว

เมื่อศาลมีคำสั่งอนุญาตแล้ว ก่อนดำเนินการตามคำสั่งของศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งสำเนาบันทึกเหตุอันควรเชื่อที่ทำให้ต้องใช้อำนาจตามมาตรา ๑๘ (๔) (๕) (๖) (๗) และ (๘) มอบให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองระบบคอมพิวเตอร์นั้นไว้เป็นหลักฐาน แต่ถ้าไม่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองเครื่องคอมพิวเตอร์อยู่ ณ ที่นั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งมอบสำเนาบันทึกนั้นให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองดังกล่าวในทันทีที่กระทำได้

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าในการดำเนินการตามมาตรา ๑๘ (๔) (๕) (๖) (๗) และ (๘) ส่งสำเนาบันทึกรายละเอียดการดำเนินการและเหตุผลแห่งการดำเนินการให้ศาลที่มีเขตอำนาจภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาลงมือดำเนินการ เพื่อเป็นหลักฐาน

การทำสำเนาข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามมาตรา ๑๘ (๔) ให้กระทำได้เฉพาะเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิด และต้องไม่เป็นอุปสรรคในการดำเนินกิจการของเจ้าของหรือผู้ครอบครองข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นเกินความจำเป็น

การยึดหรืออายัดตามมาตรา ๑๘ (๘) นอกจากจะต้องส่งมอบสำเนาทันทีแสดงการยึดหรืออายัดมอบให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองระบบคอมพิวเตอร์นั้นไว้เป็นหลักฐานแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะส่งยึดหรืออายัดไว้เกินสามสิบวันมิได้ ในกรณีจำเป็นที่ต้องยึดหรืออายัดไว้นานกว่านั้น ให้ยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อขอขยายเวลายึดหรืออายัดได้ แต่ศาลจะอนุญาตให้ขยายเวลาครั้ง

เดียว หรือหลายครั้งรวมกันได้อีกไม่เกินหกสิบวัน เมื่อหมดความจำเป็นที่จะยึดหรืออายัดหรือครบกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องส่งคืนระบบคอมพิวเตอร์ที่ยึดหรือถอนการอายัดโดยพลัน หนังสือแสดงการยึดหรืออายัดตามวรรคห้าให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ความรับผิดตามหลักดินแดน

มาตรา 17 ผู้ใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้นอกราชอาณาจักรและ

(1) ผู้กระทำความผิดนั้นเป็นคนไทย และรัฐบาลแห่งประเทศที่ความผิดได้เกิดขึ้นหรือผู้เสียหายได้ร้องขอให้ลงโทษ หรือ

(2) ผู้กระทำความผิดนั้นเป็นคนต่างด้าว และรัฐบาลไทยหรือคนไทยเป็นผู้เสียหายและผู้เสียหายได้ร้องขอให้ลงโทษจะต้องรับโทษภายในราชอาณาจักร

- ความรับผิดตามหลักดินแดนนั้นในกรณีนี้ ได้อาศัยหลักการตามประมวลกฎหมาย

อาญา มาตรา 5 มาตรา 6 และมาตรา 8 มาเป็นแนวทาง

- ความผิดที่กระทำในราชอาณาจักร หรือผลการกระทำเกิดในราชอาณาจักร
- ตัวการ ผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำความผิด อยู่นอกราชอาณาจักร
- ผู้เสียหายเป็นคนไทย ร้องขอหรือรัฐบาลไทยร้องขอให้ลงโทษ
- นำมาปรับใช้ในมาตรา 17 แห่ง พ.ร.บ. ความผิดทางคอมพิวเตอร์ฯ

มาตราที่ผู้ใช้บริการควรทราบ

มาตรา 5 แยกเกอร์ที่เจาะเข้าระบบคอมพิวเตอร์ที่มีมาตรการป้องกันการเข้าถึง จำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 6 รู้วิธีการเข้าระบบคอมพิวเตอร์ที่มีมาตรการป้องกันการเข้าถึงของคนอื่น แล้วนำไปเผยแพร่ให้บุคคลอื่นๆ รู้จักจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 7 แยกเกอร์ที่เจาะเข้าระบบหรือได้เข้าไปดูข้อมูลของผู้อื่น จำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 8 ผู้ที่ขอบดเก็บข้อมูลของผู้อื่นระหว่างการส่งข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ จำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 9, 10 ผู้ที่ทำการปลอมแปลงทำลาย แก้ไขข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่น หรือทำการใด ๆ ที่ไประงับ ชะลอ ขัดขวางหรือรบกวนการทำงานระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่น โทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 11 ผู้ที่ขอส่งอีเมลที่ปกปิดหรือปลอมแปลงแหล่งที่มา เช่น สปแอมเมล (spam mail) ทำให้รบกวนการใช้งานระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่น ปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา 12 ความผิดตามมาตรา 9,10 ถ้าทำให้ประชาชนเดือดร้อน โทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท ถ้ากระทบต่อระบบคอมพิวเตอร์สาธารณะ หรือกระทบต่อความมั่นคงของชาติ โทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสามแสนบาท ถ้ามีอันตราย โทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี

มาตรา 13 ถ้ามีการสร้าง หรือจำหน่ายซอฟต์แวร์ เพื่อใช้ในการกระทำความผิดในมาตรา 5,6,7,8,9,10,11 โทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 14 ผู้ที่นำข้อมูลที่ไม่เหมาะสมเข้าไปในระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งคนอื่นสามารถเข้าไปดูข้อมูลนั้นได้ เช่น ข้อมูลอันเป็นเท็จที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน หรือทำให้ผู้อื่นเสียหาย ข้อมูลความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย ข้อมูลลามกอนาจาร หรือผู้ที่เผยแพร่หรือส่งต่อข้อมูลเหล่านี้ ไม่ว่าจะผ่านทางเครื่องคอมพิวเตอร์ พีดีเอ โทรศัพท์มือถือ หรือระบบคอมพิวเตอร์อื่น ๆ จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 15 ผู้ให้บริการจงใจสนับสนุนหรือยินยอม ให้มีเอาข้อมูลไม่เหมาะสมแสดงในระบบคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในความควบคุมของตน โทษเหมือนกับมาตรา 14

สรุป 13 เรื่องที่ห้ามทำผิดกฎหมาย พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ และบทลงโทษ

1. เข้าถึงระบบ หรือข้อมูลของผู้อื่นโดยไม่ชอบ

หากเข้าไปเจาะข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ของคนอื่น โดยที่เจ้าของข้อมูลไม่ได้อนุญาต (ละเมิด Privacy) หรือในกรณีที่เรารู้จักกันดีก็คือ การปล่อยไวรัส มัลแวร์เข้าคอมพิวเตอร์คนอื่น เพื่อเจาะข้อมูลบางอย่าง หรือพวกแฮกเกอร์ ที่เข้าไปขโมยข้อมูลของคนอื่นก็มีความผิดตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์

บทลงโทษ

- เข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์: จำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 1 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- เข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์: จำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 4 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- ล่วงรู้มาตรการป้องกันการเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์และนำไปเปิดเผย: จำคุกไม่เกิน 1 ปี ปรับไม่เกิน 2 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

- ดักรับข้อมูลคอมพิวเตอร์: จำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 4 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. แก้ไข ดัดแปลง หรือทำให้ข้อมูลผู้อื่นเสียหาย

ในข้อนี้ หมายความว่า การทำให้ข้อมูลเสียหาย ทำลาย แก้ไข เปลี่ยนแปลง เพิ่มเติม ข้อมูลของผู้อื่นโดยมิชอบ หรือจะเป็นในกรณีที่ทำให้ระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ อย่างเช่น กรณีของกลุ่มคนที่ไม่ชอบใจกับการกระทำของอีกฝ่าย แล้วต่อต้านด้วยการเข้าไปขัดขวาง ทำร้ายระบบเว็บไซต์ของฝ่ายตรงข้าม ให้บุคคลอื่นๆ ใช้งานไม่ได้ ก็มีความผิดเช่นกัน

บทลงโทษ

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 1 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

แต่ถ้าเป็นกรณีกระทำความผิดหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามมาตรา 12 หรือ เข้าถึงระบบข้อมูลด้านความมั่นคงโดยมิชอบ จะต้องได้รับโทษจำคุก 3-15 ปี และปรับ 6 หมื่น – 3 แสนบาท และถ้าเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อบุคคลอื่น ต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี และปรับ 2 แสนบาท และถ้าเป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย ต้องจำคุก 5-20 ปี และปรับ 1-2 แสนบาท

3. ส่งข้อมูลหรืออีเมลก่อกวนผู้อื่น หรือส่งอีเมลสแปม

ข้อนี้เข้ากับประเด็นพ้อคำ แม่ค้าออนไลน์ หรือนักการตลาดที่ส่งอีเมลขายของที่ลูกค้าไม่ยินดีที่จะรับ หรือที่รู้จักกันว่า อีเมลสแปม หรือแม้แต่การฝากร้านตาม Facebook กับ IG ก็เป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ และยิ่งรวมถึงคนที่ขโมย Database ลูกค้าจากคนอื่น แล้วส่งอีเมลขายของตัวเอง

บทลงโทษ

ถ้าส่งโดยปกปิดหรือปลอมแปลงแหล่งที่มา ปรับไม่เกิน 1 แสนบาท และถ้าส่งโดยไม่เปิดโอกาสให้ปฏิเสธตอบรับได้โดยงาน ต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 4 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

4. เข้าถึงระบบ หรือข้อมูลทางด้านความมั่นคงโดยมิชอบ

โพสต์เกี่ยวกับเรื่องการเมืองที่ส่งผลให้เกิดความเสียหายหรือความมั่นคงต่อประเทศ หรือโพสต์ที่เป็นการก่อกวน หรือการก่อการร้ายขึ้น ก็มีความผิด เพราะมาตรา 12 ได้บอกไว้ว่า “การเข้าถึงระบบหรือข้อมูลทางด้านความมั่นคงโดยมิชอบ หรือการโพสต์ข้อความในโลกออนไลน์ที่เข้าข่ายข้อมูลเท็จที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ หรือทำให้ประชาชนเกิดอาการตื่นตระหนก และล่วงรู้ถึงมาตรการการป้องกันการเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์และนำไปเปิดเผย”

บทลงโทษ

- กรณีไม่เกิดความเสียหาย: จำคุก 1-7 ปี และปรับ 2 หมื่น – 1.4 แสนบาท
- กรณีเกิดความเสียหาย: จำคุก 1-10 ปี และปรับ 2 หมื่น – 2 แสนบาท
- กรณีเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย: จำคุก 5-20 ปี และปรับ 1 แสน – 4 แสนบาท

5. จำหน่ายหรือเผยแพร่ชุดคำสั่งเพื่อนำไปใช้กระทำความผิด

- กรณีทำเพื่อเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ตามมาตรา 5 -11 (หรือข้อ 1-3 ดังกล่าวข้างต้น) ต้องจำคุกไม่เกิน 1 ปี ปรับไม่เกิน 2 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หากมีผู้นำไปใช้กระทำความผิด ผู้จำหน่ายหรือผู้เผยแพร่ต้องรับผิดชอบร่วมด้วย
- กรณีทำเพื่อเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ มาตรา 12 ต้องจำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 4 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หากมีผู้นำไปใช้กระทำความผิด ผู้จำหน่ายหรือผู้เผยแพร่ต้องรับผิดชอบร่วมด้วย

6. นำข้อมูลที่ผิด พ.ร.บ. เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์

ในความผิดมาตรา 14 จะระบุโทษการนำข้อมูลที่ผิดพ.ร.บ.เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ข้อความผิดด้วยกันคือ

- โปสต์ข้อมูลปลอม ทุจริต หลอกลวง (อย่างเช่น ขวาวปลอม โฆษณาธุรกิจลูกโซ่ที่หลอกลวงเอาเงินลูกค้า และไม่มีการส่งมอบของให้จริงๆ เป็นต้น)
- โปสต์ข้อมูลความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัย
- โปสต์ข้อมูลความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงก่อการร้าย
- โปสต์ข้อมูลลามกที่ประชาชนเข้าถึงได้
- เผยแพร่ ส่งต่อข้อมูล ที่รู้แล้วว่าผิด (อย่างเช่น กด Share ข้อมูลที่มีเนื้อหาเข้าข่ายความผิด พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ที่มีความผิด)

บทลงโทษ

- หากเป็นการกระทำที่ส่งผลถึงประชาชน ต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 1 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และหากเป็นกรณีที่เป็นการกระทำที่ส่งผลต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ปรับไม่เกิน 6 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (แต่ในกรณีอย่างหลังนี้สามารถยอมความกันได้)

7. ให้ความร่วมมือ ยินยอม รู้เห็นเป็นใจกับผู้ร่วมกระทำความผิด

กรณีนี้ถ้าเทียบให้เห็นภาพชัดๆ เช่น เพลงต่างๆ ที่เปิดให้มีการแสดงความคิดเห็น แล้วมีความคิดเห็นที่มีเนื้อหาผิดกฎหมายก็มีความผิดค่ะ แต่ถ้าหากแอดมินเพจตรวจสอบแล้วพบเจอ และลบออก จะถือว่าเป็นผู้ที่พ้นความผิด

บทลงโทษ

แต่ถ้าไม่ยอมลบออกต้องได้รับโทษ ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามมาตรา 14 ต้องได้รับโทษเช่นเดียวกันผู้โพสต์ หรือแสดงความคิดเห็นทางออนไลน์ แต่ถ้าผู้ดูแลระบบพิสูจน์ได้ว่า ตนได้ปฏิบัติตามขั้นตอนการแจ้งเตือนแล้วไม่ต้องรับโทษ

8. ตัดต่อ เดิม หรือดัดแปลงภาพ

ความผิดข้อนี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลักคือ

- การโพสต์ภาพของผู้อื่นที่เกิดจากการสร้าง ตัดต่อ หรือดัดแปลง ที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นเกลียดชัง อย่างเช่นกรณีที่เอาภาพดาราดำเนินคดี และตกแต่งเรื่องขึ้นมา จนทำให้บุคคลนั้นเกิดความเสียหาย ก็ถือว่ามีความผิดตามพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์
- การโพสต์ภาพผู้เสียชีวิต หากเป็นการโพสต์ที่ทำให้บิดามารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย

บทลงโทษ

หากทำผิดตามนี้ ต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และปรับไม่เกิน 2 แสนบาท

9. เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับเยาวชน ต้องกระทำโดยปกปิดไม่ให้ทราบตัวตน

ข้อนี้มีขึ้นเพื่อปกป้องเด็กและเยาวชน เพราะเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี หรือก็คือยังเป็นเด็กอยู่ หากถูกเปิดเผยตัวตน อาจทำให้ใช้ชีวิตในสังคมได้ลำบากขึ้น อาจเกิดการถูกดูหมิ่น เกลียดชัง หรือโดนตามตัวโดยมิชอบได้ แต่ข้อห้ามนี้ก็มีความยืดหยุ่นเหมือนกันคือ สามารถเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนได้ หากข้อมูลนั้นเป็นการยกย่อง เชิดชู ให้เกียรติ

บทลงโทษ

จำคุก 1-3 ปี และปรับ 2 หมื่น – 2 แสนบาท

10. เผยแพร่เนื้อหาลามก อนาจาร

เป็นเรื่องที่ทราบดีอยู่แล้ว และใน พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ฉบับนี้ ห้ามเปิดเผยเนื้อหาลามก อนาจาร สู่สาธารณะ ที่คนอื่น ๆ สามารถเห็นได้

บทลงโทษ

จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

11. กด Like & Share ถือเป็นวิธีหนึ่งในการเผยแพร่ข้อมูล

คิดว่าคงไม่มีใครที่ไม่รู้จักกับปุ่มไลค์กับปุ่มแชร์บนโลก Social Media และก็เชื่อด้วยว่าวันๆ หนึ่ง เรากดปุ่มพวกนี้กันอยู่เสมอ เมื่อใน พ.ร.บ.ฉบับนี้ กำหนดว่าการกด Like & Share ถือเป็น การเผยแพร่ข้อมูล ก็แสดงว่าหากข้อมูลนั้นเป็นข้อมูลปลอม เท็จ หรืออะไรก็ตามแต่ นั้นเท่ากับว่าเรา ผิดกฎหมาย นี้แล้ว ดังนั้นก่อนไลค์ก่อนแชร์ ก็พิจารณากันให้แน่ใจก่อน

บทลงโทษ

จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

12. แสดงความคิดเห็นที่ผิด พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์

หากคุณมีเพจเป็นของตัวเอง การหมั่นเช็คข้อความบนหน้าเพจก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะ หากถูกตรวจเจอข้อความที่ผิดกฎหมาย คุณจะมีความผิดด้วย

บทลงโทษ

จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

13. ละเมิดลิขสิทธิ์ นำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง

ข้อนี้สำคัญ ควรต้องระวังไว้ให้มาก การนำผลงานของคนอื่นมาเป็นของตนเอง โดยปกติก็ เป็นสิ่งที่ไม่ดีอยู่แล้ว ซึ่งใน พ.ร.บ. ฉบับนี้ก็ได้มีการให้โทษกับผู้ละเมิดลิขสิทธิ์ด้วย โดยหากนำผลงาน ของผู้อื่นมาใช้ในเชิงพาณิชย์ จะถือว่ามีความผิด และต้องได้รับโทษ

บทลงโทษ

จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ที่มา : <https://contentshifu.com/blog/computer-law/>

กรณีศึกษา: การทำผิดกฎหมายคอมพิวเตอร์ ตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์

กรณีที่ 1 : กรณีที่มีชายหนุ่มคนหนึ่งถ่ายรูปตึกที่มีลักษณะเอนๆ พร้อมโพสต์ข้อความประมาณว่า ตึกทรุดตัว ลงบน Facebook ทำให้ประชาชนจำนวนมากตกใจและตื่นตระหนก แต่ต่อมาก็มีการเปิดเผยว่า ตึกที่เห็นนั้นเป็นเพียงดีไซน์ของตึกที่ตั้งใจจะให้เอนแบบนั้นอยู่แล้ว ทำให้เจ้าของโพสต์ถูกตำรวจเรียกสอบสวน เพราะเข้าข่ายความผิด พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ มาตรา 14 (2) นำข้อความเท็จเข้าระบบคอมพิวเตอร์ อันเป็นเท็จก่อให้เกิดความตื่นตระหนก

ภาพตึกที่เป็นจริง

กรณีที่ 2 : นายหมากเผยแพร่โปรแกรมช่วยเล่นเกมออนไลน์ โดยมีการจัดทำเว็บไซต์ ddprogame.blogspot.com ขึ้นเพื่อกระจายโปรแกรมช่วยเล่นดังกล่าว ทั้งนี้ การจัดทำเว็บไซต์ <http://ddprogame.blogspot.com> มีวัตถุประสงค์เพื่อจำหน่ายหรือเผยแพร่โปรแกรมช่วยเล่นจำนวน 2 ชนิด ได้แก่ Cabal TCB (ใช้กับตัวเกม Cabal) และ TRH Trainer (ใช้กับตัวเกม Rohan) โดยมีของกลางที่ยึดมาได้เป็นเซิร์ฟเวอร์จำนวน 1 ชุด เราเตอร์จำนวน 1 ตัว ซีพียูและฮาร์ดดิสก์

ต่อมาเจ้าหน้าที่จากกองปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ร่วมกับเอเชียซอฟท์ได้ดำเนินการตามหมายค้นจากศาลแขวงธนบุรีเพื่อเข้าตรวจค้นและยึดของกลางที่ใช้ในการกระทำความผิด 2 จุด คือบ้านของผู้ที่ถูกกล่าวหาและที่ตั้งของเซิร์ฟเวอร์ที่บรรจุข้อมูลโปรแกรมที่ละเมิดลิขสิทธิ์ ณ ศูนย์บริการอินเทอร์เน็ต (Internet Data Center : IDC) ของบริษัทแพ็คเน็ต อินเทอร์เน็ต ประเทศไทย

การดำเนินคดีในชั้นศาล ศาลได้พิเคราะห์แล้วเห็นว่า นายหมาก มีความผิดตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 13 (ผู้ใดจำหน่ายหรือเผยแพร่ชุดคำสั่งที่จัดทำขึ้นโดยเฉพาะเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด) พิพากษาลดโทษให้จำคุก 2 เดือน ปรับ 7,000 บาท รอลงอาญา

ที่มา : <http://nwesomatiwat.blogspot.com/>

กรณีที่ 3 : อุทาหรณ์ไซเชียล ตำรวจแจ้งความกลับ ผู้โพสต์แต่งชุดนอกเครื่องแบบลือคล้อย
เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2558 จากกรณีที่มีชาวเน็ตรายหนึ่ง ได้โพสต์ภาพตำรวจแต่งชุดเสื้อ
ยืดคอกลม กางเกงสามส่วน ออกปฏิบัติหน้าที่ บริเวณหลังวัดราชนันทารามวรวิหาร พื้นที่ สน.สำราญ
ราษฎร์ โดยผู้โพสต์ระบุว่า "ผมเป็นประชาชนที่เสียภาษีอย่างถูกต้องถ้าผมผิด ผมรับผิดชอบและยอมจ่าย
ค่าปรับ แต่วิธีของพวกคุณ ไม่ใช่ ตำรวจที่ดี อย่างที่ควรจะเป็นสภาพการแต่งตัวคำพูดคำจา มันไม่ใช่
กับการที่จะยอมรับได้..คุณอ้างว่าคุณใส่ชุดแบบนี้เพราะคุณออกเวร.แต่ทำไม คุณถึงมีสิทธิ์มาเขียน
ใบสั่งพร้อมทั้งลือคล้อย รถผม..ประเทศไทย ทุกคนอยู่ภายใต้กฎหมาย..แต่ถ้าผู้รักษากฎหมาย ทำ
พฤติกรรมแบบนี้..สังคมจะอยู่อย่างไร..ลูกชายผมยื่นร้องให้..เค้าเสียใจที่รถเค้าถูกลือคล้อยแบบไม่
สมควร..เค้าบอกว่า ตำรวจไร้เหตุผล.เด็กขบว ยังรู้จักแยกแยะว่าอะไรผิด.อะไรถูก..พวกคุณควรสำนึก
ไว้ด้วย.....!"

ทางด้าน พ.ต.ท. สมเกษม จารักษ์ รองผกก.จร. สน.สำราญราษฎร์ ชี้แจงว่า เหตุการณ์
จริงไม่ใช่แบบที่ถูกโพสต์แต่อย่างใด ข้อเท็จจริงคือผู้โพสต์ ได้จอดรถในที่บริเวณหน้าป้ายห้ามจอด
บริเวณถนนหลังวัดราชนันทารามวรวิหาร และดาบตำรวจสมเกียรติ สุทธิพันธ์ ได้ขับชี้แจง.ตรวจพบ
จึงทำการล็อกล้อช่วงเวลาประมาณ 15.00 น.พร้อมออกใบเตือนให้มาชำระค่าปรับที่สถานีตำรวจ จาก
นั้นด.ต.สมเกียรติได้ออกเวรไปช่วง 16.00 น. และผู้โพสต์ได้มาเสียค่าปรับ 300 บาท ในข้อหาจอดรถ
ในเขตห้ามจอด ที่สน.ในช่วงเวลา 18.00 น. เจ้าหน้าที่จึงวิทยุให้ด.ต.สมเกียรติไปไขที่ล็อกล้อ แม้จะ
ออกเวรแล้วก็ตาม ทั้งนี้ยืนยันว่า เหตุการณ์จริงไม่ใช่อย่างที่ถูกโพสต์ระบุแต่อย่างใด ล่าสุดช่วงเช้าที่ผ่านมา
มา ด.ต.สมเกียรติ สุทธิพันธ์ ตำรวจจราจร สน.สำราญราษฎร์ ได้แจ้งความผู้โพสต์แล้ว ตาม พรบ.
คอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 มาตรา14 ในข้อหาหมิ่นประมาท นำเข้าข้อมูลอันเป็นเท็จ

วิเคราะห์ข่าว

ผู้ขายคนนั้นเขาได้จอดรถบริเวณที่ห้ามจอดหรืออาจเพราะเขาไม่รู้ว่าบริเวณนั้นมีเขตห้ามจอดดังกล่าว แล้วก็มีตำรวจนอกเครื่องแบบมาปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายสืบสิ่งลึกลับและให้ไปเสียค่าปรับ ทำให้ชายคนนั้นเกิดความพอใจว่ามาล้อครรถเขาทำไม อีกทั้งยังแต่งกายไม่สุภาพพร้อมกับทั้งที่ยังไม่ใช้เวลาปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจจึงได้โพสต์และถ่ายภาพลงทาง Facebook เพื่อเป็นการประจานตำรวจรายนั้น

พฤติกรรมการกระทำผิด

ได้โพสต์ข้อมูลอันเป็นเท็จลง Facebook ทำให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ประชาชนมองเจ้าหน้าที่ตำรวจในด้านลบ ทั้งที่ความเป็นจริง เจ้าตัวได้กระทำผิดจริงในข้อหาจอดรถในพื้นที่บริเวณห้ามจอด

บทลงโทษ

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 14 แห่งพรบ.คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

ที่มา : <http://mworklaws.blogspot.com/>

สไลด์ (PPT) ประกอบการบรรยาย
วิชา กฎหมายและจริยธรรมการสื่อสาร
หัวข้อ “พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
พ.ศ. 2550”

สรุป พร.บ.ว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และกรณีศึกษา

ผศ.ดร. บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ
สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์

- พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ซึ่งคอมพิวเตอร์ที่ว่านี้ก็เป็นได้ทั้งคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก สมาร์ทโฟน รวมถึงระบบต่างๆ ที่ถูกควบคุมด้วยระบบคอมพิวเตอร์ด้วย ซึ่งก็เป็นพ.ร.บ. ที่ตั้งขึ้นมาเพื่อป้องกัน ควบคุมการกระทำผิดที่เกิดขึ้นได้จากการใช้คอมพิวเตอร์ หากใครกระทำความผิดตามพ.ร.บ. คอมพิวเตอร์นี้ ก็จะต้องได้รับการลงโทษตามที่ พ.ร.บ. กำหนดไว้
- ปัจจุบันมีคนใช้คอมพิวเตอร์ รวมถึงสมาร์ทโฟนเป็นจำนวนมาก บางคนก็อาจจะใช้ในทางที่เป็นประโยชน์ แต่บางคนก็อาจใช้สิ่งนี้ทำร้ายคนอื่นในทางอ้อมด้วย
- เราอาจจะได้ยินข่าวเรื่องการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ ซึ่งบางเหตุการณ์ก็สร้างความเสียหายไม่น้อยเลย เพื่อจัดการกับเรื่องดังกล่าว จึงต้องมี พ.ร.บ. ออกมาควบคุม ในเมื่อการใช้คอมพิวเตอร์เป็นเรื่องใกล้ตัวเรา พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ก็เป็นเรื่องใกล้ตัวเราเช่นกัน หากเราไม่รู้ไว้ เราอาจจะเผลอไปทำผิด โดยที่เราไม่ได้ตั้งใจก็ได้

13 เรื่องที่ห้ามทำผิดกฎหมาย พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์

1 เข้าถึงระบบ หรือข้อมูลของผู้อื่นโดยไม่ ชอบ (มาตรา 5-8)

หากเข้าไปเจาะข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ของคนอื่น โดยที่เจ้าของข้อมูลไม่ได้อนุญาต หรือในกรณีที่เรารู้จักกันดีก็คือ การปล่อยไวรัส มัลแวร์เข้าคอมพิวเตอร์คนอื่น เพื่อเจาะข้อมูลบางอย่าง หรือพวกแฮกเกอร์ ที่เข้าไปขโมยข้อมูลของคนอื่นก็มีความผิดตามพ.ร.บ. คอมพิวเตอร์

บทลงโทษ

- 1 เข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์: จำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 1 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- 2 เข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์: จำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 4 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- 3 ล่วงรู้มาตรการป้องกันการเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์และนำไปเปิดเผย: จำคุกไม่เกิน 1 ปี ปรับไม่เกิน 2 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- 4 ดักรับข้อมูลคอมพิวเตอร์: จำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 4 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2 แก้ไข ดัดแปลง หรือทำให้ข้อมูลผู้อื่นเสียหาย (มาตรา 9-10)

ในข้อนี้จรรวมหมายถึงการทำให้ข้อมูลเสียหาย ทำลาย แก้ไข เปลี่ยนแปลง เพิ่มเติมข้อมูลของผู้อื่นโดยมิชอบ หรือจะเป็นในกรณีที่ทำให้ระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ อย่างเช่น กรณีของกลุ่มคนที่ไม่ชอบใจกับการกระทำของอีกฝ่าย แล้วต่อต้านด้วยการเข้าไปขัดขวาง ทำร้ายระบบเว็บไซต์ของฝ่ายตรงข้าม ให้นुकคลอื่นๆ ใช้งานไม่ได้

บทลงโทษ

- ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 1 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3 ส่งข้อมูลหรืออีเมลก่อวณผู้อื่น หรือส่งอีเมลสแปม (มาตรา 11)

ประเด็นพ้อคำ แม่ค้าออนไลน์ หรือนักการตลาดที่ส่งอีเมลขายของที่ถูกคำไม่อินดีที่จะรับ หรือที่รู้จักกันว่า อีเมลสแปม หรือแม้แต่การฝากร้านตาม Facebook กับ Instagram ก็เป็นสิ่งที่ไม่ควรทำและยังรวมถึงคนที่ขโมย Database ลูกค้าจากคนอื่นแล้วส่งอีเมลขายของตัวเอง

บทลงโทษ

- ถ้าส่งโดยปกปิดหรือปลอมแปลงแหล่งที่มา ปรับไม่เกิน 1 แสนบาท และถ้าส่งโดยไม่เปิดโอกาสให้ปฏิเสธตอบรับได้โดยงาน ต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 4 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

4 เข้าถึงระบบ หรือข้อมูลทางด้านความมั่นคงโดยมิชอบ (มาตรา 12)

โพสต์เกี่ยวกับเรื่องการเมืองที่ส่งผลให้เกิดความเสียหายหรือความมั่นคงต่อประเทศ หรือโพสต์ที่เป็นการก่อวินาศกรรม หรือการก่อการร้ายขึ้น ความผิดมาตรา 12 ได้บอกไว้ว่าการเข้าถึงระบบหรือข้อมูลทางด้านความมั่นคงโดยมิชอบ หรือการโพสต์ข้อความในโลกออนไลน์ที่เข้าข่ายข้อมูลเท็จที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ หรือทำให้ประชาชนเกิดการตื่นตระหนก และล่วงรู้ถึงมาตรการการป้องกันการเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์และนำไปเปิดเผย

บทลงโทษ

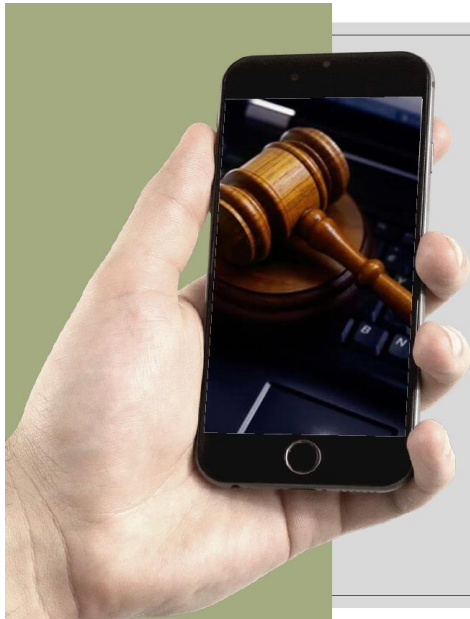
- 1 กรณีไม่เกิดความเสียหาย: จำคุก 1-7 ปี และปรับ 2 หมื่น – 1.4 แสนบาท
- 2 กรณีเกิดความเสียหาย: จำคุก 1-10 ปี และปรับ 2 หมื่น – 2 แสนบาท
- 3 กรณีเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย: จำคุก 5-20 ปี และปรับ 1 แสน – 4 แสนบาท

5 จำหน่ายหรือเผยแพร่ชุดคำสั่งเพื่อนำไปใช้กระทำความผิด (มาตรา 13)

กรณีทำเพื่อเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ตามมาตรา 5-11 (หรือข้อ 1-3 ในบทความนี้) ต้องจำคุกไม่เกิน 1 ปี ปรับไม่เกิน 2 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หากมีผู้นำไปใช้กระทำความผิด ผู้จำหน่ายหรือผู้เผยแพร่ต้องรับผิดชอบร่วมด้วย

กรณีทำเพื่อเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์มาตรา 12 ต้องจำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 4 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หากมีผู้นำไปใช้กระทำความผิด ผู้จำหน่ายหรือผู้เผยแพร่ต้องรับผิดชอบร่วมด้วย

6 นำข้อมูลที่ผิดพ.ร.บ. เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ (มาตรา 14)

ในความคิดมาตรา 14 จะระบุโทษการนำข้อมูลที่ผิดพ.ร.บ.เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ข้อความผิดด้วยกันคือ

1. โปสต์ข้อมูลปลอม ทุจริต หลอกลวง (อย่างเช่น ข่าวดราม่า โฆษณาธุรกิจลูกโซ่ที่หลอกลวงเอาเงินลูกค้า และไม่มีการส่งมอบของให้จริงๆ เป็นต้น)
2. โปสต์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัย
3. โปสต์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความมั่นคง ก่อการร้าย
4. โปสต์ข้อมูลลามก ที่ประชาชนเข้าถึงได้
5. เผยแพร่ ส่งต่อข้อมูลที่รู้แล้วว่าผิด (เช่น กด Share ข้อมูลที่มีเนื้อหาเข้าข่ายความผิดพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ที่มีความผิด)

บทลงโทษ

- หากเป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน ต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 1 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และหากเป็นกรณีที่เป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ปรับไม่เกิน 6 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (แต่ในกรณีอย่างหลังนี้สามารถขอความคืนได้)

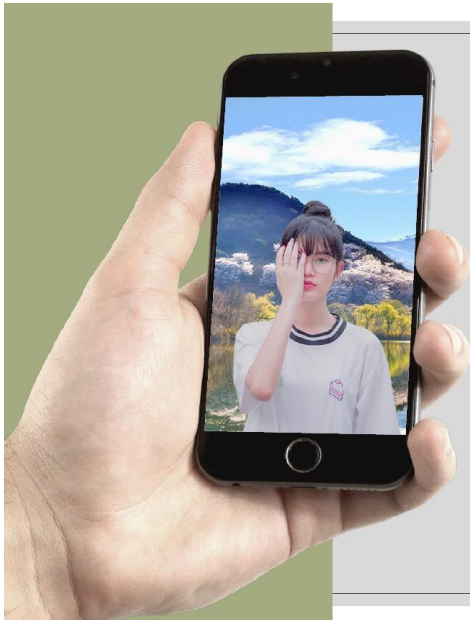

7 ให้ความร่วมมือ ยินยอม รู้เห็นเป็นใจกับผู้ร่วมกระทำความผิด (มาตรา 15)

กรณีนี้ถ้าเทียบให้เห็นภาพชัดๆ ก็เช่น เพจต่างๆ ที่เปิดให้มีการแสดงความคิดเห็น แล้วมีความคิดเห็นที่มีเนื้อหาผิดกฎหมายก็มีความผิด แต่ถ้าหากแอดมินเพจตรวจสอบแล้วพบเจอ และลบออก จะถือว่าเป็นผู้ที่พ้นความผิด

บทลงโทษ

- แต่ถ้าไม่ยอมลบออกต้องได้รับโทษ ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามมาตร 14 ต้องได้รับโทษเช่นเดียวกับผู้โพสต์ หรือแสดงความคิดเห็นทางออนไลน์ แต่ถ้าผู้ดูแลระบบพิสูจน์ได้ว่า คนได้ปฏิบัติตามขั้นตอนการแจ้งเตือนแล้วไม่ได้รับโทษ

8 ตัดต่อ เติม หรือดัดแปลงภาพ (มาตรา 16)

ความคิด แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลักคือ

- การโพสต์ภาพของผู้อื่นที่เกิดจากการสร้าง ตัดต่อ หรือดัดแปลง ที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นเกลียดชัง อย่างเช่นกรณีที่เอาภาพดารามาไปตัดต่อ และตกแต่งเรื่องขึ้นมา จนทำให้บุคคลนั้นเกิดความเสียหาย ก็ถือว่ามีความผิดตามพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์

- การโพสต์ภาพผู้เสียชีวิต หากเป็นการโพสต์ที่ทำให้บิดามารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย

บทลงโทษ

หากทำผิดตามนี้ ต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และปรับไม่เกิน 2 แสนบาท

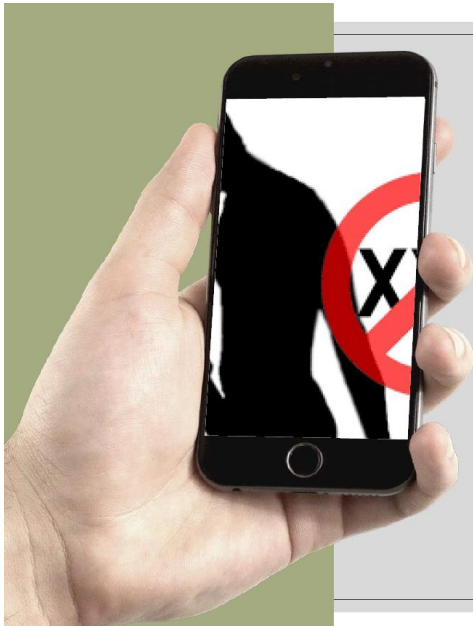

9. เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับเยาวชน ต้องกระทำโดยปกปิดไม่ให้ทราบตัวตน

ข้อนี้ขึ้นเพื่อปกป้องเด็กและเยาวชน เพราะเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี หรือก็คือยังเป็นเด็กอยู่ หากถูกเปิดเผยตัวตน อาจทำให้ใช้ชีวิตในสังคมได้ลำบากขึ้น อาจเกิดการถูกดูหมิ่น เกลียดชัง หรือโดนตามตัวโดยมิจฉาชีพได้ แต่ข้อห้ามนี้ก็มีข้อยกเว้นเหมือนกันคือ สามารถเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนได้ หากข้อมูลนั้นเป็นการยกย่องเชิดชู ให้เกียรติ

บทลงโทษ

จำคุก 1-3 ปี และปรับ 2 หมื่น — 2 แสนบาท

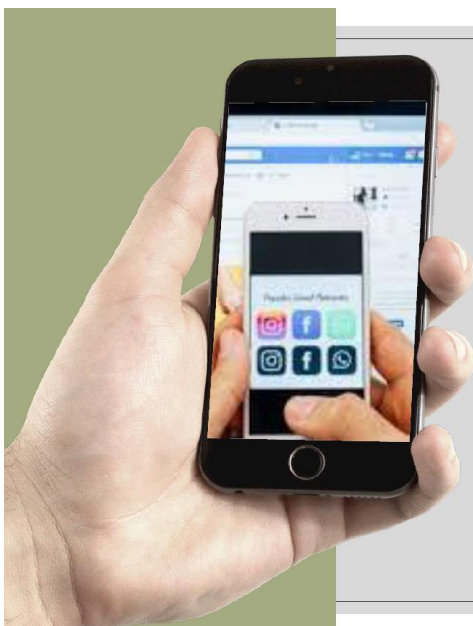

10. เผยแพร่เนื้อหาลามก อนาจาร

เป็นเรื่องที่ทราบดีอยู่แล้ว และใน พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ฉบับนี้ห้ามเปิดเผยเนื้อหาลามก อนาจาร ผู้สาธารณะที่คนอื่นๆ สามารถเห็นได้

บทลงโทษ

จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

11. กด Like & Share ถือเป็นวิธีหนึ่งในการเผยแพร่ข้อมูล

คิดว่าคงไม่มีใครที่ไม่รู้จักกับปุ่มไลค์กับปุ่มแชร์บนโลก Social Media และก็เชื่อว่าวันๆ หนึ่ง เรากดปุ่มพวกนั้นกันอยู่เสมอ เมื่อใน พ.ร.บ.ฉบับนี้ กำหนดว่าการกด Like & Share ถือเป็นการเผยแพร่ข้อมูล หากข้อมูลนั้นเป็นข้อมูลปลอม เท็จ หรืออะไรก็ตามแต่ ก็ถือว่า ทำผิดกฎหมายแล้ว ดังนั้นก่อนไลค์ก่อนแชร์ ควรพิจารณาให้ดีเสียก่อน

บทลงโทษ

จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

12. แสดงความคิดเห็นที่ผิด พ.ร.บ.คอมพิวเตอร

หากคุณมีเพจเป็นของตัวเอง การหมั่นเช็คข้อความบนหน้าเพจก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะหากถูกตรวจพบข้อความที่ผิดกฎหมาย คุณจะมีความผิดด้วย

บทลงโทษ

จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

13. ละเมิดลิขสิทธิ์

นำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง

ข้อนี้สำคัญ ควรต้องระวังไว้ให้มาก การนำผลงานของคนอื่นมาเป็นของตนเอง โดยปกติก็เป็นสิ่งที่ไม่ดีอยู่แล้ว ซึ่งในพ.ร.บ. ฉบับนี้ก็ได้มีการให้โทษกับผู้ละเมิดลิขสิทธิ์ด้วย โดยหากนำผลงานของผู้อื่นมาใช้ในเชิงพาณิชย์ จะถือว่ามีความผิดและต้องได้รับโทษ

บทลงโทษ

จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กรณีศึกษา: การทำผิดตาม พ.ร.บ.
คอมพิวเตอร์

กรณีศึกษาที่ 1

❖ กรณีที่มีชายหนุ่มคนหนึ่งถ่ายรูปตึกที่มีลักษณะ
เอนๆ พร้อมโพสต์ข้อความประมาณว่า ตึกทรุดตัว
ลงบนเพสซึก ทำให้เกิดเป็นประเด็นที่หลายคนเกิด
ความตกใจกันมาก แต่ต่อมาก็มีการเปิดเผยว่า ตึกที่
เห็นนั้นเป็นเพียงตึกเซิร์นของตึกที่ตั้งใจจะให้นอนแบบ
นั้นอยู่แล้ว เลยทำให้เจ้าของโพสต์ถูกตำราวจเรียก
สอบสวน เพราะเข้าข่ายความผิดพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์
ม.14 (2) นำข้อความเท็จเข้าระบบคอมพิวเตอร์ อัน
เป็นเหตุก่อให้เกิดความตื่นตระหนก

กรณีที่ 2 : เผยแพร่โปรแกรมช่วยเล่นเกมออนไลน์

- ☐ นายหมากเผยแพร่โปรแกรมช่วยเล่นเกมออนไลน์ โดยมีการจัดทำเว็บไซต์ ddprogame.blogspot.com ขึ้นเพื่อกระจายโปรแกรมช่วยเล่นดังกล่าว ทั้งนี้ การจัดทำเว็บไซต์ <http://ddprogame.blogspot.com> มีวัตถุประสงค์เพื่อจำหน่ายหรือเผยแพร่โปรแกรมช่วยเล่นจำนวน 2 ชนิด ได้แก่ Cabal TCB (ใช้กับตัวเกม Cabal) และ TRH Trainer (ใช้กับตัวเกม Rohan) โดยมีของกลางที่ยึดมาได้เป็นเซิร์ฟเวอร์จำนวน 1 ชุด , เราเตอร์จำนวน 1 ตัว, ซีพียูและฮาร์ดดิสก์
- ☐ ต่อมาเจ้าหน้าที่จากกองปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ร่วมกับเอเชียซอฟท์ที่ได้ดำเนินการตามหมายค้นจากศาลแขวงธนบุรีเพื่อเข้าตรวจค้นและยึดของกลางที่ใช้ในการกระทำความผิด 2 จุด คือบ้านของผู้ที่ถูกกล่าวหาและที่ตั้งของเซิร์ฟเวอร์ที่บรรจุข้อมูลโปรแกรมที่ละเมิดลิขสิทธิ์ ณ ศูนย์บริการอินเทอร์เน็ต (Internet Data Center : IDC) ของบริษัทแพ็คเน็ต อินเทอร์เน็ต ประเทศไทย

กรณีที่ 2 : เผยแพร่โปรแกรมช่วยเล่นเกมออนไลน์

- ๐ การดำเนินคดีในชั้นศาล ศาลได้พิเคราะห์แล้วเห็นว่า นายหมาก มีความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 13 (ผู้ใดจำหน่ายหรือเผยแพร่ชุดคำสั่งที่จัดทำขึ้นโดยเฉพาะเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด) พิพากษาลงโทษจำคุก 2 เดือน ปรับ 7,000 บาท ปล่อยอาญา

อ้างอิง

- บุญอยู่ ขอรประเสริฐ. 2562. เอกสารประกอบการสอนวิชากฎหมายและจริยธรรมการสื่อสาร. สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก.
- ไพบุลย์ อมรบุญโยเกียรติ. 2551. คำอธิบาย พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550. กรุงเทพมหานคร : โปรวิชั่น.
- สุพิศ ปราณีตพลกรัง. 2560. กฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์. กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม.
- <https://contentshifu.com/blog/computer-law/>
- <https://ilaw.or.th/node/4901>
- <http://mworklaws.blogspot.com/>
- <http://nwesomatiwat.blogspot.com/>
- <https://www.thairath.co.th/news/local/956490>

เนื้อหาอ่านประกอบ
วิชา กฎหมายและจริยธรรมสื่อสาร
หัวข้อ “กฎหมายลิขสิทธิ์”

กฎหมายลิขสิทธิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ

ขอบเขตเนื้อหา

1. ความเบื้องต้นเกี่ยวกับลิขสิทธิ์
2. งานอันมีลิขสิทธิ์
3. การได้มาซึ่งลิขสิทธิ์
4. สิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์
5. การคุ้มครองลิขสิทธิ์ และอายุแห่งคุ้มครองลิขสิทธิ์
6. การละเมิดลิขสิทธิ์ และข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์
7. บทกำหนดโทษตามกฎหมายลิขสิทธิ์

1. ความเบื้องต้นเกี่ยวกับลิขสิทธิ์

1.1 ลิขสิทธิ์เป็นทรัพย์สินทางปัญญา

- ลิขสิทธิ์ (Copyright) ถือเป็นสิ่งที่ไม่มีการรูปร่าง แต่เป็นทรัพย์สิน เรียกได้ว่าเป็น “สิทธิในทรัพย์สิน” (Property right)
- ลิขสิทธิ์ เป็นทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property)
- ลิขสิทธิ์ เป็นสิทธิในทรัพย์สินที่เกิดจากกระบวนการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์งานประเภทต่าง ๆ เช่น วรรณกรรม ศิลปกรรม ฯลฯ
- สิทธิบัตร เป็นสิทธิในทรัพย์สินที่เกิดจากประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ ออกมาเป็นชิ้นงานที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ทางอุตสาหกรรม
- เครื่องหมายการค้า เป็นสิทธิในทรัพย์สินที่เกิดจากการออกแบบเครื่องหมายที่มีลักษณะบ่งเฉพาะซึ่งนำมาประกอบกับสินค้า

1.2 ความเหมือนและความต่างระหว่างลิขสิทธิ์กับสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า

- ลิขสิทธิ์ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ริเริ่มและผู้สร้างสรรค์งานประเภทวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม ภาพยนตร์ โสตทัศนวัสดุ สิ่งบันทึกเสียง/แพร่ภาพ
- สิทธิบัตรให้ความคุ้มครองแก่สิ่งประดิษฐ์ และการออกแบบผลิตภัณฑ์

• เครื่องหมายการค้าให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายที่มีลักษณะบ่งเฉพาะ เพื่อใช้ประกอบกับสินค้าให้สาธารณชนทราบถึงความแตกต่างของสินค้า

ความเหมือน

- ต่างเป็นทรัพย์สินทางปัญญาด้วยกัน
- มีลักษณะของสิทธิที่แตกต่างหากจากวัตถุในทางกายภาพ
- สิทธิในทางกฎหมายเป็นของเจ้าของโดยเฉพาะ
- มีความหลากหลายในแต่ละประเภทงาน
- มีมาตรการบังคับทางทางแพ่งและอาญา
- สามารถอ้างกับผู้อื่นได้โดยอัตโนมัติ ไม่จำเป็นต้องมีสัญญา

1.3 วิวัฒนาการการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในประเทศไทย

• ประกาศหอพระสมุทรวชิราวุธ ร.ศ. ๑๑๑ (พ.ศ. ๒๔๕๓) คุ้มครองความต่าง ๆ ที่สงัดพิมพ์ในหนังสือวชิราวุธพิเศษ

• พ.ร.บ. กรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. ๑๓๐ (พ.ศ. ๒๓๕๔) คุ้มครองผู้ที่อุทิศหาแต่งหนังสือด้วยสติปัญญาของตน

- พ.ร.บ. คุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พ.ศ. ๒๔๗๔
- พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑
- พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗

1.4 เหตุผลในการคุ้มครองลิขสิทธิ์

เหตุผลท้าย พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ ๒๕๓๗

• พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ ๒๕๒๑ ใช้นาน ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาและการขยายตัวทางเศรษฐกิจการค้า และอุตสาหกรรม

• เพื่อปรับปรุงมาตรการคุ้มครองด้านลิขสิทธิ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

• ส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์งานด้านวรรณกรรม ศิลปกรรม และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้น

- เหตุผลอื่น ๆ
- แรงกดดันจากสหรัฐอเมริกา จากกรณีที่มีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญากันอย่างมาก
- ผลจากการเจรจาในการประชุม GATT รอบสุดท้าย

- ข้อตกลง TRIPs (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, Including Trade in Counterfeit Goods) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการตกลงของ WTO เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

การประกาศและผลบังคับใช้

- “...ให้บังคับใช้เมื่อพ้นกำหนด ๙๐ วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป” (มาตรา ๒)
- ประกาศเมื่อ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๓๗ ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๑ ตอนที่ ๕๙ ก.
- เริ่มมีผลบังคับใช้ ๒๑ มีนาคม ๒๕๓๘
- ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ (มาตรา ๓)
- รัฐมนตรีผู้รักษาการ ตาม พ.ร.บ. นี้ คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ (มาตรา ๕)

2. งานอันมีลิขสิทธิ์

“ลิขสิทธิ์” หมายความว่า ลิขสิทธิ์แต่ผู้เดียวที่จะทำการใด ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำขึ้น” (มาตรา ๔)

- เป็นสิทธิตามกฎหมายที่ให้สิทธิแก่ผลผลิตจากปัญญาของผู้สร้างสรรค์ผลงาน
- เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการกระทำการใด ๆ กับงานอันมีลิขสิทธิ์ของตน

ลิขสิทธิ์ต้องเป็นงานสร้างสรรค์

ข้อพิจารณา

- สร้างสรรค์ขึ้นโดยบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล
- เป็นงานที่เกิดจากการสร้างสรรค์
 - ผู้ทำหรือก่อให้เกิดงานสร้างสรรค์อย่างใดอย่างหนึ่งอันมีลิขสิทธิ์
 - ต้องเป็นงานที่ทำหรือก่อให้เกิดขึ้นด้วยความคิดริเริ่มของตนเอง
- เป็นงานสร้างสรรค์ที่กฎหมายกำหนดว่ามีลิขสิทธิ์
- งานสร้างสรรค์นั้นไม่จำเป็นต้องมีคุณภาพดีหรือต้องเป็นที่ยอมรับ

งานอันมีลิขสิทธิ์

มาตรา ๖

งานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ งานสร้างสรรค์ประเภทวรรณกรรม นาฏกรรมศิลปกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง งานแพร่เสียงแพร่ภาพ หรืองานอื่นใดในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะของผู้สร้างสรรค์ ไม่ว่างานดังกล่าวจะแสดงออกโดยวิธีหรือรูปแบบอย่างไร

การคุ้มครองลิขสิทธิ์ไม่คลุมถึงความคิดหรือขั้นตอน กรรมวิธี หรือระบบ หรือวิธีใช้หรือทำงาน หรือแนวคิด หรือหลักการ การค้นพบ หรือทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์หรือคณิตศาสตร์

ประเภทของงานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

ประเภทงานสร้างสรรค์ (มาตรา ๖)

- วรรณกรรม
- นาฏกรรม
- ศิลปกรรม
- ดนตรีกรรม
- โสตทัศนวัสดุ
- ภาพยนตร์
- สิ่งบันทึกเสียง
- งานแพร่เสียงแพร่ภาพ
- งานอื่นใดในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ

งานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย (มาตรา ๖)

- การสร้างสรรค์ที่จะมีลิขสิทธิ์ ต้องมีการแสดงออกซึ่งความคิด
- การคุ้มครองลิขสิทธิ์ไม่คลุมถึง

“ความคิด ขั้นตอน กรรมวิธี หรือระบบ หรือวิธีใช้หรือทำงาน หรือแนวคิด หลักการ การค้นพบ หรือทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์หรือคณิตศาสตร์” (มาตรา ๖ วรรคสอง)

- การเกิดของลิขสิทธิ์ เกิดขึ้นทันทีที่ผู้สร้างสรรค์ได้แสดงออกซึ่งผลงานสร้างสรรค์นั้น โดยไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนก่อน

สิ่งที่ไม่ถือว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์

มาตรา ๗ สิ่งต่อไปนี้ไม่ถือว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้

- (๑) ข่าวประจำวันและข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นเพียงข่าวสาร อันมิใช่งานในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ
- (๒) รัฐธรรมนูญและกฎหมาย
- (๓) ระเบียบข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง คำชี้แจง และหนังสือโต้ตอบของกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่น
- (๔) คำพิพากษา คำสั่ง คำวินิจฉัย และรายงานของทางราชการ
- (๕) คำแปลและการรวบรวมสิ่งต่าง ๆ ตามข้อ (๑) ถึง (๔) ที่กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่นจัดทำขึ้น

สิ่งทีกฎหมายลิขสิทธิ์ไม่คุ้มครอง

สิ่งที่ไม่เป็นงานลิขสิทธิ์โดยสภาพ

- งานที่ไม่มีลักษณะการสร้างสรรค์อันใช้ความรู้ความสามารถเป็นพิเศษ
- งานประเภทลามกอนาจาร
- งานลิขสิทธิ์ที่หมดอายุการคุ้มครอง
- กฎหมายกำหนดอายุคุ้มครองลิขสิทธิ์ไว้ตลอดอายุของผู้สร้างสรรค์ และบวกต่อไปอีก ๕๐ ปีนับแต่ผู้นั้นถึงแก่ความตาย
- งานที่เจ้าของได้สละลิขสิทธิ์แล้ว
- แสดงเจตนาชัดแจ้งว่าสละลิขสิทธิ์

การได้มาซึ่งลิขสิทธิ์

การได้มาซึ่งลิขสิทธิ์ของบุคคล

มาตรา ๘

ให้ผู้สร้างสรรค์เป็นผู้มีลิขสิทธิ์ในงานที่ตนได้สร้างสรรค์ขึ้นภายใต้เงื่อนไข ดังต่อไปนี้

- (๑) ในกรณีที่มิได้มีการโฆษณา งาน ผู้สร้างสรรค์ต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยหรืออยู่ในราชอาณาจักร หรือเป็นผู้มีสัญชาติหรืออยู่ในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย ตลอดระยะเวลาหรือเป็นส่วนใหญ่ในการสร้างสรรค์งานนั้น
- (๒) ในกรณีที่มิได้มีการโฆษณางานแล้ว การโฆษณางานนั้นในครั้งแรกได้กระทำขึ้นในราชอาณาจักรหรือในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิซึ่งประเทศไทยเป็น

ภาคีอยู่ด้วย หรือในกรณีที่มีการโฆษณาครั้งแรกได้กระทำนอกราชอาณาจักรหรือในประเทศอื่นที่ไม่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย หากได้มีการโฆษณางานดังกล่าวในราชอาณาจักรหรือในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการโฆษณาครั้งแรก หรือผู้สร้างสรรค์เป็นผู้มีลักษณะตามที่กำหนดไว้ใน (๑) ในขณะที่มีการโฆษณาครั้งแรก

ในกรณีที่ผู้สร้างสรรค์ต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย ถ้าผู้สร้างสรรค์เป็นนิติบุคคล นิติบุคคลนั้นต้องเป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย

การได้มาซึ่งลิขสิทธิ์ของลูกจ้างกับสิทธิของนายจ้าง

มาตรา ๙

งานที่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ขึ้นในฐานะพนักงานหรือลูกจ้าง ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ให้ลิขสิทธิ์งานนั้นเป็นของผู้สร้างสรรค์ แต่นายจ้างมีสิทธิในงานนั้นออกเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ ตามที่เป็นวัตถุประสงค์แห่งการจ้างแรงงานนั้น

การได้มาซึ่งลิขสิทธิ์ของผู้ว่าจ้าง

มาตรา ๑๐

งานที่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์โดยการรับจ้างบุคคลอื่น ให้ผู้ว่าจ้างเป็นผู้มีลิขสิทธิ์ในงานนั้น เว้นแต่ผู้สร้างสรรค์และผู้ว่าจ้างได้ตกลงกันเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๔

กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่น ย่อมมีลิขสิทธิ์ในงานที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นโดยการจ้างหรือตามคำสั่งหรือในความควบคุมของตน เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นเป็นลายลักษณ์อักษร

การได้ลิขสิทธิ์จากการดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์

- การดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ โดยได้รับอนุญาตจากเจ้าของแล้ว ผู้ที่ทำการดัดแปลงย่อมได้ลิขสิทธิ์ในงานที่ดัดแปลงนั้น
- แต่ทั้งนี้ ต้องไม่กระทบกระเทือนสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่มีอยู่ในงานเดิม (มาตรา ๑๑)
- ตัวอย่าง : อาจารย์เจี๊ยบ เขียนหนังสือ “คำอธิบายกฎหมายหมิ่นประมาทสำหรับนักสื่อสารมวลชน” ต่อมาเมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายหมิ่นประมาท อ. เจี๊ยบ ไม่มีเวลาปรับปรุง

หนังสือของตัวเอง จึงอนุญาตให้ อาจารย์จู้ นำต้นฉบับของตนไปแก้ไขปรับปรุงได้ ดังนั้น หนังสือ “คำอธิบายกฎหมายหมิ่นประมาทสำหรับนักสื่อสารมวลชน” ฉบับปรับปรุงใหม่จึงเป็นลิขสิทธิ์ของ อ. จู

การได้ลิขสิทธิ์จากการรวบรวมงานอันมีลิขสิทธิ์

มาตรา ๑๒

- นำงานอันมีลิขสิทธิ์มารวบรวมหรือประกอบเข้ากัน โดยได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์
- การรวบรวมหรือประกอบเข้ากัน มีการคัดเลือกหรือจัดลำดับ ในลักษณะที่ไม่ได้ลอกเลียนงาน
- ผู้รวบรวมหรือประกอบงานนั้น ได้ลิขสิทธิ์ในงานใหม่นั้น

สรุปการได้มาซึ่งลิขสิทธิ์

- โดยการเป็นผู้สร้างสรรค์งาน
- โดยการเป็นผู้สร้างสรรค์ร่วม
- โดยทางนิติกรรม
- โดยทางมรดก
- โดยหลักเกณฑ์พิเศษเฉพาะ
 - ลิขสิทธิ์เกี่ยวกับงานที่ว่าจ้าง
 - ลิขสิทธิ์เกี่ยวกับงานที่เกิดจากการจ้างทำของ
 - ลิขสิทธิ์ในงานที่ว่าจ้างหรือตามคำสั่งหรือในความควบคุมของรัฐ
 - ลิขสิทธิ์อันมีที่มาจากงานของผู้อื่น
 - งานดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่น
 - งานที่มาจากการนำงานอันมีลิขสิทธิ์มารวบรวมหรือประกอบเข้าด้วยกัน

สิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์

สิทธิของผู้มีลิขสิทธิ์ (มาตรา ๑๕)

- เจ้าของลิขสิทธิ์ย่อมมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียว
- ๑ ทำซ้ำ หรือ ดัดแปลง
- ๒ เผยแพร่ต่อสาธารณชน

- ๓ ให้เช่า / ทำสำเนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ / โสตทัศนวัสดุ / ภาพยนตร์ / สิ่งบันทึกเสียง
- ๔ ให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น
- ๕ อนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิข้อ ตาม ๑ – ๓

การอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิ และการโอน

มาตรา ๑๖

- การอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิตามมาตรา ๑๕ (๕) ไม่ตัดสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่จะอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธินั้นได้ด้วย

- เว้นแต่มีการระบุเป็นข้อห้ามไว้

มาตรา ๑๗

- ลิขสิทธิ์นั้นย่อมโอนให้แก่กันได้
- การโอนนั้น จะโอนทั้งหมด หรือในบางส่วนก็ได้
- การโอนโดยมีกำหนดเวลา หรือตลอดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ก็ได้ ถ้าไม่กำหนดเวลาให้ถือว่า มีกำหนด ๑๐ ปี
- การโอนลิขสิทธิ์ ซึ่งมีใช้ทางมรดก ต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้โอนและผู้รับโอน

การคุ้มครองลิขสิทธิ์และอายุแห่งคุ้มครองลิขสิทธิ์

การได้รับการคุ้มครองลิขสิทธิ์

ถาม :

- เจ้าของลิขสิทธิ์จะได้รับการคุ้มครองเมื่อใด

ตอบ :

- ได้รับการคุ้มครองทันทีที่มีการสร้างสรรค์ผลงานเกิดขึ้น เป็นการคุ้มครองโดยอัตโนมัติ (Automatic Protection) โดยไม่จำเป็นต้องมีการจดทะเบียน (Registration) แต่ประการใด

อายุแห่งการคุ้มครอง

มาตรา ๑๘

- การคุ้มครองลิขสิทธิ์ ให้มีตลอดอายุของผู้สร้างสรรค์ และมีอยู่ต่อไปอีก ๕๐ ปี นับแต่ผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย

- กรณีมีผู้สร้างสรรค์ร่วม ให้ลิขสิทธิ์มีอยู่ตลอดอายุผู้สร้างสรรค์ร่วม และมืออยู่ต่อไปอีก ๕๐ ปี นับแต่วันที่มีผู้สร้างสรรค์ร่วมคนสุดท้ายถึงแก่ความตาย

แต่ถ้ามีการโฆษณาในงานนั้นในระหว่างนั้น ให้ลิขสิทธิ์มีอายุ ๕๐ ปี นับแต่วันที่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรก

- กรณีมีผู้สร้างสรรค์เป็นนิติบุคคล ให้ลิขสิทธิ์มีอายุ ๕๐ ปี นับแต่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ขึ้น

แต่ถ้ามีการโฆษณาในงานนั้นในระหว่างนั้น ให้ลิขสิทธิ์มีอายุ ๕๐ ปี นับแต่วันที่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรก

ลิขสิทธิ์ในงานภาพถ่าย โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง หรืองานแพร่ภาพ

มาตรา ๒๑

- ลิขสิทธิ์ในงานภาพถ่าย โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง หรืองานแพร่ภาพ ให้มีลิขสิทธิ์อายุ ๕๐ ปี นับแต่ได้สร้างสรรค์งานนั้น

แต่ถ้ามีการโฆษณาในงานนั้นในระหว่าง ให้ลิขสิทธิ์มีอายุ ๕๐ ปี นับแต่วันที่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรก

มาตรา ๒๒

- ลิขสิทธิ์ในงานศิลปประยุกต์ ให้ลิขสิทธิ์มีอายุ ๒๕ ปี นับแต่ได้สร้างสรรค์งานนั้น

แต่ถ้ามีการโฆษณาในงานนั้นในระหว่าง ให้ลิขสิทธิ์มีอายุ ๒๕ ปี นับแต่วันที่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรก

การละเมิดลิขสิทธิ์ และ ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์

- การละเมิดลิขสิทธิ์ขั้นต้น

มาตรา ๒๗

- กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ แก่ งานอันมีลิขสิทธิ์ โดยไม่ได้รับอนุญาต ตามมาตรา ๑๕ (๕)

(๑) ทำซ้ำหรือดัดแปลง

(๒) เผยแพร่ต่อสาธารณชน

ทำซ้ำ

● หมายความว่ารวมถึง คัดลอกไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ เลียนแบบ ทำสำเนา ทำแม่พิมพ์ บันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกเสียงและภาพ จากต้นฉบับ จากสำเนา หรือจากการโฆษณาในส่วนอันเป็นสาระสำคัญ ทั้งนี้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน

● สำหรับในส่วนของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้หมายถึงคัดลอก หรือทำสำเนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์จากสื่อบันทึกใด ไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ ในส่วนอันเป็นสาระสำคัญ โดยไม่มีลักษณะเป็นการจัดทำขึ้นใหม่ ทั้งนี้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน

ดัดแปลง

“หมายความว่า ทำซ้ำ โดยเปลี่ยนรูปใหม่ ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม หรือจำลองงานต้นฉบับในส่วนอันเป็นสาระสำคัญ โดยไม่มีลักษณะเป็นการจัดทำขึ้นใหม่ ทั้งนี้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน”

- วรรณกรรม : แปล เปลี่ยนรูป รวบรวมโดยคัดเลือกและจัดลำดับใหม่
- โปรแกรมคอมพิวเตอร์ : ทำซ้ำ โดยเปลี่ยนรูป ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม
- นาฏกรรม : เปลี่ยนแปลงงาน
- ศิลปกรรม : เปลี่ยนงานจาก ๒ มิติเป็น ๓ มิติ หรือ ๓ มิติ เป็น ๒ มิติ หรือทำหุ่นจำลองจากต้นฉบับ
- ดนตรีกรรม : จัดลำดับ เรียบเรียงเสียงประสาน หรือเปลี่ยนคำร้องทำนองใหม่

เผยแพร่ต่อสาธารณชน

“หมายความว่า ทำให้ปรากฏต่อสาธารณชนโดยการแสดง การบรรยาย การสวด การบรรเลง การทำให้ปรากฏด้วยเสียงและหรือภาพ การก่อสร้าง การจำหน่าย หรือโดยวิธีอื่นใดซึ่งงานที่ได้จัดทำขึ้น”

มาตรา ๒๘

● การกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ แก่ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ หรือสิ่งบันทึกเสียงอันมีลิขสิทธิ์ โดยไม่ได้รับอนุญาต ตามมาตรา ๑๕ (๕)

- (๑) ทำซ้ำหรือดัดแปลง
- (๒) เผยแพร่ต่อสาธารณชน
- (๓) ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานดังกล่าว

มาตรา ๓๐

● การกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ แก่ โปรแกรมคอมพิวเตอร์อันมีลิขสิทธิ์ ตามพระราชบัญญัตินี้โดยไม่ได้รับอนุญาต ตามมาตรา ๑๕ (๕)

- (๑) ทำซ้ำหรือดัดแปลง
- (๒) เผยแพร่ต่อสาธารณชน
- (๓) ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานดังกล่าว

มาตรา ๒๙

● การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง แก่ งานแพร่เสียงแพร่ภาพอันมีลิขสิทธิ์ ตามพระราชบัญญัตินี้โดยไม่ได้รับอนุญาต ตามมาตรา ๑๕ (๕)

- (๑) จัดทำสตททัศน์วัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง หรืองานแพร่เสียงแพร่ภาพ
- (๒) แพร่เสียงแพร่ภาพซ้ำ
- (๓) จัดให้ประชาชนฟังและหรือชมงานแพร่เสียงแพร่ภาพ โดยเรียกเก็บเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นในทางการค้า

- การละเมิดลิขสิทธิ์ชั้นรอง

มาตรา ๒๙

● การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง แก่ งานแพร่เสียงแพร่ภาพอันมีลิขสิทธิ์ ตามพระราชบัญญัตินี้โดยไม่ได้รับอนุญาต ตามมาตรา ๑๕ (๕)

- (๑) จัดทำสตททัศน์วัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง หรืองานแพร่เสียงแพร่ภาพ
- (๒) แพร่เสียงแพร่ภาพซ้ำ
- (๓) จัดให้ประชาชนฟังและหรือชมงานแพร่เสียงแพร่ภาพ โดยเรียกเก็บเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นในทางการค้า

มาตรา ๓๑

- ผู้ใด
- รู้อยู่แล้วหรือมีเหตุอันควรรู้ว่างานใดทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น
- กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งแก่งานนั้น เพื่อหากำไร
- ขาย มีไว้เพื่อขาย เสนอขาย ให้เช่า เสนอให้เช่า ให้เช่าซื้อ หรือเสนอให้เช่าซื้อ
- เผยแพร่ต่อสาธารณชน
- แจกจ่าย
- นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร
- ตามมาตรา ๓๑ เรียกว่า เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์แก่งานโดยทางอ้อม
- องค์ประกอบความผิด

- ผู้กระทำได้รู้อยู่แล้วหรือมีเหตุอันควรรู้ว่าได้กระทำความอันได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่นอยู่แล้ว
- จะต้องกระทำความอันได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ของเจ้าของคนใดคนหนึ่งโดยตรง ผู้กระทำได้มีเจตนาเพื่อหากำไรหรือเพื่อประโยชน์ทางการค้า

ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์

- ข้อยกเว้นตามมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง

“การกระทำความอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่นตามพระราชบัญญัตินี้ หากไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์และไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์”

- ไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานตามปกติ
- ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบของเจ้าของเกินสมควร

กรณีศึกษา

- ป้องขอยืมวิดีโอเทปจากเพื่อนที่แอบถ่ายจากภาพยนตร์ที่ฉายในโรงภาพยนตร์มาฉายดูกันกับเพื่อน 2-3 คนที่บ้านของตนเอง
- หมูมุกเปิดร้านอาหารใหม่ ซึ่งขายส้มตำชื่อ “ส้มตำลำซิ่ง” ก็เลยก๊อปปี้ละครเรื่อง ส้มตำลำซิ่งที่ตนเองซื้อมาจากร้านขายหนังแผ่นย่านมาบุญครอง (ซึ่งเป็นหนังละเมิดลิขสิทธิ์) เอามาแจกเป็นของที่ระลึกให้แก่แขกที่มาร่วมงานเปิดร้านอาหารใหม่ของตน

ข้อยกเว้นตามมาตรา ๓๒ วรรคสอง

- วิจัยหรือศึกษางานนั้น โดยไม่ได้หากำไร
- ใช้เพื่อตนเอง หรือตนเองและครอบครัวหรือญาติสนิท
- ดิชม วิจารณ์ หรือแนะนำผลงาน
- เสนอรายงานข่าว
- ทำซ้ำ ดัดแปลง นำออกแสดง ทำให้ปรากฏ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคดี
- ทำซ้ำ ดัดแปลง นำออกแสดง ทำให้ปรากฏ โดยผู้สอนเพื่อประโยชน์ในการสอน
- ทำซ้ำ ดัดแปลงบางส่วน หรือตัดทอน หรือทำบทสรุปโดยผู้สอนหรือสถาบันการศึกษา เพื่อแจกจ่ายหรือจำหน่ายในชั้นเรียนหรือในสถานศึกษา
- นำงานนั้นมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการถามและตอบในการสอบ

ข้อยกเว้นตามมาตรา ๓๓

- การกล่าว คัดลอก เลียน หรืออ้างอิงงานบางตอนตามสมควรจากงานอันมีลิขสิทธิ์
- โดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของ
- ถ้าได้ปฏิบัติตามมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง

ข้อยกเว้นตามมาตรา ๓๔

● การกระทำซ้ำโดยบรรณาธิการของห้องสมุด โดยมีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไร และได้ปฏิบัติตามมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง

- เพื่อใช้ในห้องสมุดหรือให้แก่ห้องสมุดอื่น
- การทำซ้ำงานบางตอนตามสมควร ให้แก่บุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ในการวิจัยหรือ

การศึกษา

ข้อยกเว้นตามมาตรา ๓๕

การกระทำแก่โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ในกรณีต่อไปนี้

๑. วิจัยหรือศึกษา
๒. ใช้เพื่อประโยชน์แก่เจ้าของสำเนา
๓. วิพากษ์วิจารณ์ หรือแนะนำผลงาน
๔. เสนอรายงานข่าวทางสื่อสารมวลชน
๕. ทำสำเนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการบำรุงรักษาหรือป้องกันการสูญหาย
๖. ทำซ้ำ ดัดแปลง นำออกแสดง หรือทำให้ปรากฏเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคดี
๗. ใช้เป็นส่วนหนึ่งของการสอบและตอบข้อสอบ
๘. ดัดแปลงตามความจำเป็นในการใช้
๙. จัดทำสำเนาเพื่อเก็บรักษาไว้สำหรับการอ้างอิง หรือค้นคว้าเพื่อประโยชน์สาธารณะ

สิทธิของนักแสดง

- มาตรา ๔๔ นักแสดงย่อมมีสิทธิแต่ผู้เดียวในการกระทำอันเกี่ยวกับการแสดงของตน
 - (๑) แพร่เสียงแพร่ภาพหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนซึ่งการแสดง เว้นแต่จะเป็นการแพร่เสียงแพร่ภาพหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนจากสิ่งบันทึกการแสดงที่มีการบันทึกไว้แล้ว
 - (๒) บันทึกการแสดงที่ยังไม่มีการบันทึก
 - (๓) ทำซ้ำซึ่งสิ่งบันทึกการแสดงที่มีผู้บันทึกไว้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากนักแสดงหรือสิ่งบันทึกการแสดงที่เข้าข้อยกเว้นการละเมิดสิทธิของนักแสดงตามมาตรา ๕๓

ความหมายของ “นักแสดง”

- นักแสดง หมายความว่า ผู้แสดง นักดนตรี นักร้อง นักเต้น นักรำ และผู้ซึ่งแสดงท่าทาง ร้อง กล่าว พากย์ แสดงตามบทหรือในลักษณะอื่นใด (มาตรา ๔)
- การแสดงทางนาฏกรรม
- การแสดงทางดนตรีกรรม
- การแสดงทางวรรณกรรม
- การแสดงอื่นใด

สิทธิในการได้รับค่าตอบแทน (มาตรา ๔๕)

- ผู้ใดนำสิ่งบันเทิงเสียงการแสดงซึ่งได้นำออกเผยแพร่เพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าแล้วหรือทำสำเนาของงานนั้นไปแพร่เสียงหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนโดยตรง ให้ผู้นั้น จ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรมแก่นักแสดง ในกรณีที่ตกลงค่าตอบแทนไม่ได้ ให้อธิบดีเป็นผู้มีคำสั่งกำหนดค่าตอบแทน ทั้งนี้ให้คำนึงถึงอัตราค่าตอบแทนปกติในธุรกิจประเภทนั้น
- คำสั่งของอธิบดีตามวรรคหนึ่ง คู่กรณีอาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งของอธิบดี คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

อายุแห่งการคุ้มครองสิทธิของนักแสดง

- สิทธิของนักแสดงตามมาตรา ๔๔ ให้มีอายุห้าสิบปีนับแต่วันสิ้นปีปฏิทินของปีที่มีการแสดง ในกรณีที่มีการบันทึกการแสดงให้มีอายุห้าสิบปีนับแต่วันสิ้นปีปฏิทินของปีที่มีการบันทึกการแสดง (มาตรา ๔๙)
- "สิ่งบันเทิงเสียง" หมายความว่า งานอันประกอบด้วยลำดับของเสียงดนตรี เสียงการแสดง หรือเสียงอื่นใด โดยบันทึกลงในวัสดุไม่ว่าจะมีลักษณะใด ๆ อันสามารถที่จะนำมาเล่นซ้ำได้อีกโดยใช้เครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการใช้วัสดุนั้น แต่ทั้งนี้มิให้หมายความรวมถึงเสียงประกอบภาพยนตร์หรือเสียงประกอบโสตทัศนวัสดุอย่างอื่น (มาตรา ๔)

อายุแห่งสิทธิในการได้รับค่าตอบแทน

- สิทธิของนักแสดงตามมาตรา ๔๕ ให้มีอายุห้าสิบปีนับแต่วันสิ้นปีปฏิทินของปีที่มีการบันทึกเสียงการแสดง (มาตรา ๕๐)

- มาตรา ๔๖ ในกรณีที่การแสดงหรือการบันทึกเสียงการแสดงใดมีนักแสดงมากกว่าหนึ่งคนขึ้นไป นักแสดงเหล่านั้นอาจแต่งตั้งตัวแทนร่วมเพื่อดูแลหรือบริหารเกี่ยวกับสิทธิของตนได้

การได้มาซึ่งสิทธิของนักแสดง

- มาตรา ๔๗ ให้นักแสดงมีสิทธิในการแสดงตามมาตรา ๔๔ หากเป็นไปตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้
 - (๑) นักแสดงนั้นมีสัญชาติไทยหรือมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร หรือ
 - (๒) การแสดงหรือส่วนใหญ่ของการแสดงนั้นเกิดขึ้นในราชอาณาจักร หรือในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของนักแสดงซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย

เงื่อนไขการได้รับค่าตอบแทนของนักแสดง

- มาตรา ๔๘ ให้นักแสดงมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนตามมาตรา ๔๕ หากเป็นไปตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้
 - (๑) นักแสดงมีสัญชาติไทยหรือมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ในขณะที่มีการบันทึกเสียงการแสดงนั้น หรือในขณะที่เรียกร้องสิทธิ หรือ
 - (๒) การบันทึกเสียงการแสดงหรือส่วนใหญ่ของการบันทึกเสียงการแสดงนั้นเกิดขึ้นในราชอาณาจักร หรือในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของนักแสดงซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย

การโอนสิทธิของนักแสดง

- มาตรา ๕๑ สิทธิของนักแสดงตามมาตรา ๔๔ และมาตรา ๔๕ ย่อมโอนให้แก่กันได้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน และจะโอนให้โดยมีกำหนดเวลาหรือตลอดอายุแห่งการคุ้มครองก็ได้
- ในกรณีที่มิใช่นักแสดงมากกว่าหนึ่งคนขึ้นไป นักแสดงมีสิทธิโอนเฉพาะสิทธิส่วนที่เป็นของตนเท่านั้น

การโอนโดยทางอื่นนอกจากทางมรดกต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้โอนและผู้รับโอน ถ้าไม่ได้กำหนดระยะเวลาไว้ในสัญญาโอน ให้ถือว่าเป็นการโอนมีกำหนดระยะเวลาสามปี

การละเมิดสิทธินักแสดง

- มาตรา ๕๒ ผู้ใดกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๔๔ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากนักแสดงหรือไม่จ่ายค่าตอบแทนตามมาตรา ๔๕ ให้ถือว่าผู้นั้นละเมิดสิทธิของนักแสดง

- มาตรา ๕๓ ให้นำมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๔๓ มาใช้บังคับแก่สิทธิของนักแสดงโดยอนุโลม

ลิขสิทธิ์และสิทธิของนักแสดงระหว่างประเทศ

- มาตรา ๖๑ งานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์และสิทธิของนักแสดงของประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์หรืออนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของนักแสดงซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย หรืองานอันมีลิขสิทธิ์ขององค์การระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยร่วมเป็นสมาชิกอยู่ด้วยย่อมได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้

ให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศรายชื่อประเทศภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์หรืออนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของนักแสดงในราชกิจจานุเบกษา

คดีเกี่ยวกับลิขสิทธิ์และสิทธิของนักแสดง

การดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดลิขสิทธิ์และสิทธิของนักแสดง

- มาตรา ๖๒ คดีเกี่ยวกับลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่างานที่มีการฟ้องร้องในคดีนั้น เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงตามพระราชบัญญัตินี้ และโจทก์เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือสิทธิของนักแสดงในงานดังกล่าว เว้นแต่จำเลยจะได้แย้งว่าไม่มีผู้ใดเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือสิทธิของนักแสดง หรือได้แย้งสิทธิของโจทก์

งานใดมีชื่อหรือสิ่งที่ใช้แทนชื่อของบุคคลใดที่อ้างว่าตนเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงแสดงไว้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของชื่อหรือสิ่งที่ใช้แทนชื่อนั้นเป็นผู้สร้างสรรค์หรือนักแสดง

งานใดไม่มีชื่อหรือสิ่งที่ใช้แทนชื่อแสดงไว้ หรือมีชื่อหรือสิ่งที่ใช้แทนชื่อแสดงไว้ แต่มิได้อ้างว่าเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดง และมีชื่อหรือสิ่งที่ใช้แทนชื่อของบุคคลอื่นซึ่งอ้างว่าเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา หรือผู้พิมพ์และผู้โฆษณาแสดงไว้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลซึ่งเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา หรือผู้พิมพ์และผู้โฆษณานั้นเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงในงานนั้น

- มาตรา ๖๓ ห้ามมิให้ฟ้องคดีละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงเมื่อพ้นกำหนดสามปีนับแต่วันที่เจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้กระทำละเมิด แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่มีการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดง

- มาตรา ๖๔ ในกรณีที่มีการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดง ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ละเมิดชดเชยค่าเสียหายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร โดย

คำนึงถึงความร้ายแรงของความเสียหาย รวมทั้งการสูญเสียประโยชน์และค่าใช้จ่ายอันจำเป็นในการบังคับตามสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงด้วย

- มาตรา ๖๕ ในกรณีที่มีหลักฐานโดยชัดแจ้งว่าบุคคลใดกระทำการหรือกำลังจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดง เจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงอาจขอให้ศาลมีคำสั่งให้บุคคลดังกล่าวระงับหรือละเว้นการกระทำดังกล่าวนั้นได้

คำสั่งของศาลตามวรรคหนึ่งไม่ตัดสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงในการเรียกร้องค่าเสียหายตามมาตรา ๖๔

- มาตรา ๖๖ ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นความผิดอันยอมความได้

การใช้ลิขสิทธิ์ในพฤติการณ์พิเศษ

- มาตรา ๕๔ ผู้มีสัญชาติไทยซึ่งประสงค์จะขออนุญาตใช้ลิขสิทธิ์ในงานที่มีการเผยแพร่ต่อสาธารณชนในรูปของสิ่งพิมพ์หรืออย่างอื่นที่คล้ายคลึงกันตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน หรือค้นคว้า ที่มีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไรอาจยื่นคำขอต่ออธิบดี โดยแสดงหลักฐานว่าผู้ขอได้ขออนุญาตใช้ลิขสิทธิ์ในการจัดทำคำแปลเป็นภาษาไทย หรือทำซ้ำสำเนาในงานที่ได้เคยจัดพิมพ์งานแปลเป็นภาษาไทยดังกล่าวจากเจ้าของลิขสิทธิ์ แต่ได้รับการปฏิเสธหรือเมื่อได้ใช้เวลาอันสมควรแล้วแต่ตกลงกันไม่ได้ ถ้าปรากฏว่าในขณะที่ยื่นคำขอดังกล่าว

(๑) เจ้าของลิขสิทธิ์มิได้จัดทำหรืออนุญาตให้ผู้ใดจัดทำคำแปลเป็นภาษาไทยของงานดังกล่าวออกทำการโฆษณาภายในสามปีหลังจากที่ได้มีการโฆษณางานเป็นครั้งแรก หรือ

(๒) เจ้าของลิขสิทธิ์ได้จัดพิมพ์คำแปลงานของตนเป็นภาษาไทยออกทำการโฆษณาซึ่งเมื่อพ้นกำหนดสามปีหลังจากที่ได้จัดพิมพ์คำแปลงานดังกล่าวครั้งสุดท้ายไม่มีการจัดพิมพ์คำแปลงานนั้นอีกและไม่มีสำเนาคำแปลงานดังกล่าวในท้องตลาด

การขออนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขดังต่อไปนี้

(๑) การขออนุญาตตามวรรคหนึ่ง ห้ามมิให้อธิบดีมีคำสั่งอนุญาต หากระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง (๑) หรือ (๒) สิ้นสุดลงไม่เกินหกเดือน

(๒) ในกรณีที่อธิบดีมีคำสั่งอนุญาต ให้ผู้ได้รับอนุญาตมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการจัดทำคำแปลหรือจัดพิมพ์คำแปลงานที่ได้รับอนุญาตดังกล่าว และในกรณีที่ระยะเวลาในหนังสืออนุญาตยังไม่สิ้นสุดลงหรือสิ้นสุดยังไม่เกินหกเดือน ห้ามมิให้อธิบดีอนุญาตให้บุคคลอื่นจัดทำคำแปลเป็นภาษาไทยในงานลิขสิทธิ์เดียวกันนั้นอีก

(๓) ห้ามมิให้ผู้ได้รับอนุญาตโอนสิทธิที่ได้รับอนุญาตให้แก่บุคคลอื่น

(๔) ถ้าเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์แสดงต่ออธิบดีว่าตนได้จัดทำคำแปลเป็นภาษาไทย หรือจัดพิมพ์คำแปลงานดังกล่าวเป็นภาษาไทย โดยมีเนื้อหาเหมือนกันกับสิ่งพิมพ์ที่ได้รับอนุญาตตามมาตรา ๕๕ และจำหน่ายสิ่งพิมพ์นั้นในราคาที่เหมาะสมโดยเปรียบเทียบกับงานอื่นในลักษณะเดียวกันที่จำหน่ายในประเทศไทย ให้อธิบดีมีคำสั่งว่าหนังสืออนุญาตที่ออกให้แก่ผู้ได้รับอนุญาตเป็นอันสิ้นสุดลง และแจ้งให้ผู้ได้รับอนุญาตทราบถึงคำสั่งดังกล่าวโดยไม่ชักช้า

สำเนาสิ่งพิมพ์ที่จัดทำหรือจัดพิมพ์ขึ้นก่อนที่อธิบดีมีคำสั่งให้หนังสืออนุญาตสิ้นสุดลง ผู้ได้รับอนุญาตมีสิทธิที่จะจำหน่ายสำเนาดังกล่าวจนกว่าจะหมดสิ้นไป

(๕) ห้ามมิให้ผู้ได้รับอนุญาตส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งสำเนาสิ่งพิมพ์ที่ได้รับอนุญาตให้จัดแปลหรือจัดทำเป็นภาษาไทยดังกล่าว เว้นแต่จะเข้าเงื่อนไขดังต่อไปนี้

(ก) ผู้รับที่อยู่ต่างประเทศเป็นบุคคลสัญชาติไทย

(ข) สิ่งพิมพ์ดังกล่าวใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการเรียน การสอน หรือค้นคว้า

(ค) การส่งสิ่งพิมพ์ดังกล่าวจะต้องไม่เป็นไปเพื่อการค้า และ

(ง) ประเทศที่สิ่งพิมพ์ถูกส่งไปดังกล่าวจะต้องอนุญาตให้ประเทศไทยส่งหรือแจกจ่ายสิ่งพิมพ์ดังกล่าวในประเทศนั้น

มาตรา ๕๕ เมื่อได้รับคำขอตามมาตรา ๕๔ ให้อธิบดีดำเนินการให้มีการตกลงกันระหว่างคู่กรณีในเรื่องค่าตอบแทนและเงื่อนไขการใช้ลิขสิทธิ์ ในกรณีที่ตกลงกันไม่ได้ ให้อธิบดีเป็นผู้พิจารณามีคำสั่งกำหนดค่าตอบแทนที่เป็นธรรม โดยให้คำนึงถึงอัตราค่าตอบแทนปกติในธุรกิจประเภานั้น และอาจกำหนดเงื่อนไขการใช้ลิขสิทธิ์ตามที่เห็นสมควร

เมื่อได้มีการกำหนดค่าตอบแทนและเงื่อนไขการใช้ลิขสิทธิ์แล้ว ให้อธิบดีออกหนังสืออนุญาตให้แก่ผู้ขอใช้ลิขสิทธิ์

คำสั่งของอธิบดีตามวรรคหนึ่ง คู่กรณีอาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการได้ภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งของอธิบดี คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

คณะกรรมการลิขสิทธิ์และพนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา ๕๖ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการลิขสิทธิ์” ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงพาณิชย์เป็นประธานกรรมการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่เกินสิบสองคน ในจำนวนนี้จะต้องแต่งตั้งจากผู้แทนของสมาคมเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงและผู้แทนของสมาคมผู้ใช้งานลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหกคนเป็นกรรมการ

คณะกรรมการจะแต่งตั้งบุคคลใดเป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการก็ได้

มาตรา ๕๗ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ หรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่งให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

การพ้นจากตำแหน่ง

- มาตรา ๕๘ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระเมื่อ
 - (๑) ตาย
 - (๒) ลาออก
 - (๓) คณะรัฐมนตรีให้ออก
 - (๔) เป็นบุคคลล้มละลาย
 - (๕) เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ หรือ
 - (๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่โทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

การประชุมของคณะกรรมการ

- มาตรา ๕๙ การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงเป็นองค์ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก

กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นได้อีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

อำนาจหน้าที่ของกรรมการ

- มาตรา ๖๐ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังนี้
 - (๑) ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่รัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) วินิจฉัยยุทธศาสตร์คำสั่งของอธิบดีตามมาตรา ๔๕ และมาตรา ๕๕

(๓) ส่งเสริมหรือสนับสนุนสมาคม หรือองค์กรของผู้สร้างสรรค์หรือนักแสดงเกี่ยวกับการดำเนินการเพื่อจัดเก็บค่าตอบแทนจากบุคคลอื่นที่ใช้งานอันมีลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดง และการคุ้มครองหรือปกป้องสิทธิหรือประโยชน์อื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) พิจารณาเรื่องอื่นๆ ตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้ และให้นำมาตรา ๕๙ มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะอนุกรรมการโดยอนุโลม

ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้อัยคำหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุใดๆ มาเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามความจำเป็น

พนักงานเจ้าหน้าที่

- มาตรา ๖๗ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในอาคาร สถานที่ทำการ สถานที่ผลิต หรือสถานที่เก็บสินค้าของบุคคลใดในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น หรือเข้าไปในยานพาหนะ เพื่อตรวจค้นสินค้า หรือตรวจสอบเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) ยึดหรืออายัดเอกสารหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) สั่งให้บุคคลใดๆ มาให้อัยคำหรือให้ส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานอื่นในกรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่าอัยคำ สมุดบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานดังกล่าวมีประโยชน์แก่การค้นพบหรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

- มาตรา ๖๘ ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวแก่บุคคลซึ่งเกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนด

บทกำหนดโทษ และบทเฉพาะกาล

- บทกำหนดโทษ

● มาตรา ๖๙ ผู้ใดกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงตามมาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ หรือมาตรา ๕๒ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำการเพื่อการค้า ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสี่ปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงแปดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

● มาตรา ๗๐ ผู้ใดกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา ๓๑ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำการเพื่อการค้า ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงสองปี หรือปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

● มาตรา ๗๑ ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งเอกสารหรือวัตถุใดๆ ตามที่คณะกรรมการหรือคณะกรรมการสั่งตามมาตรา ๖๐ วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

● มาตรา ๗๒ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๖๗ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา ๖๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

● มาตรา ๗๓ ผู้ใดกระทำความผิดต้องระวางโทษตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อพ้นโทษแล้วยังไม่ครบกำหนดห้าปี กระทำความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้อีก ต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

● มาตรา ๗๔ ในกรณีที่นิติบุคคลกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่ากรรมการหรือผู้จัดการทุกคนของนิติบุคคลนั้นเป็นผู้ร่วมกระทำผิดกับนิติบุคคลนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำของนิติบุคคลนั้นได้กระทำโดยตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วย

● มาตรา ๗๕ บรรดาสิ่งที่ได้ทำขึ้นหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรอันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงตามพระราชบัญญัตินี้ และยังเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๖๙ หรือมาตรา ๗๐ ให้ตกเป็นของเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดง ส่วนสิ่งที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดให้รับเสียทั้งสิ้น

● มาตรา ๗๖ ค่าปรับที่ได้ชำระตามคำพิพากษา ให้จ่ายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงเป็นจำนวนกึ่งหนึ่ง แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการกระทบกระเทือนถึงสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิ

ของนักแสดงที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหายในทางแพ่งสำหรับส่วนที่เกินจำนวนเงินค่าปรับที่เจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงได้รับแล้วนั้น

- มาตรา ๗๗ ความผิดตามมาตรา ๖๙ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๗๐ วรรคหนึ่ง ให้อธิบดีมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้

บทเฉพาะกาล

- มาตรา ๗๘ งานอันมีลิขสิทธิ์อยู่แล้วตามพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช ๒๔๗๔ หรือพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้

งานที่ได้จัดทำขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และไม่มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช ๒๔๗๔ หรือพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ แต่เป็นงานที่ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้

แบบทดสอบก่อนและหลังการเรียนรู้

งานนี้มีลิขสิทธิ์หรือไม่ ?

๑. นางสาวก๊ีบเก้ เขียนนวนิยายของตนเองแรกเรื่อง ในชื่อเรื่องว่า “ความบ้า ความฝันกับความดันทุรังของก๊ีบเก้” ซึ่งคนอ่านต่างลงความเห็นพ้องกันว่า...เรื่องอะไรไม่รู้ห่วยจริง ๆ

เรื่องคุณภาพแย่ ๆ แบบนี้มีลิขสิทธิ์ด้วยหรือ ?

๒. นายป๋อง ช่างภาพ เห็นทิวทัศน์ใน มน. ยามเย็นวันหนึ่ง มีความสวยงามมาก ก็เลยถ่ายภาพเก็บไว้ดูเล่นเป็นการส่วนตัว โดยมีการจัดแสง จัดมุมกล้องต่าง ๆ ตามสไตล์ของตนเอง

ภาพนี้...มีลิขสิทธิ์ไหมเอ่ย ?

๓. นางสาวเมรีย PR สาวสวยของบริษัท นาฬิกาสวิสชื่อดัง เขียนข่าวประชาสัมพันธ์สินค้ารุ่นใหม่ส่งไปตีพิมพ์ในแมกกาซีนสินค้า Brand name

งานเขียนชิ้นนี้...มีลิขสิทธิ์หรือไม่ ?

๔. นายป๋อง ถ่ายรูปหน้าตรงให้ น้องดา ครอโรฟิน สำหรับใช้ทำบัตรพนักงาน GMM Grammy

ภาพถ่ายฝีมือป๋อง...มีลิขสิทธิ์หรือไม่ ?

๕. นางสาวแคท เป็นนักข่าวออกไปทำข่าวการประท้วงในชุมชนคลองเตยตามที่ได้รับมอบหมาย ได้ทำการหาข้อมูลและข้อเท็จจริงต่าง ๆ จนรอบด้าน รวมทั้งมีการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ได้ครบถ้วน นำมาเขียนข่าว และตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ “ยกเมฆ รายวัน”

ข่าวของแคท... ..มีลิขสิทธิ์หรือไม่ ?

๖. นายดิน มีเวลาว่างเลยรวบรวมกฎหมายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศหลายฉบับที่ต้องเรียนมารวมเล่มไว้ มีเพื่อนๆ และรุ่นน้องหลายคนสนใจเพราะสะดวกดี นายดินก็เลยเข้าเล่มพิมพ์ขาย

หนังสือรวมเล่มของดิน มีลิขสิทธิ์หรือไม่ ?

๗. นางสาวดอก เองงานที่นายดินรวบรวมกฎหมายดังกล่าวไปพิมพ์ขายบ้าง แต่พิมพ์ชัดและสวยกว่าของนายดิน...นางสาวดอก...ละเมิดลิขสิทธิ์ของดินหรือไม่ ?

สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ ?

๘. นางวาสนา นาท่วม เขียนรายงานข่าวการปฏิบัติของ คมช. ลงในหนังสือพิมพ์กรุงทองธุรกิจ...

รายงานข่าวชิ้นนี้ มีลิขสิทธิ์หรือไม่ ?

๙. นางไรรักษา นาแล้ง เขียนบทวิจารณ์การปฏิบัติของ คมช. อย่างตรงไปตรงมา และเจาะลึกให้เห็นว่า ประสบความล้มเหลว ไม่ช่วยให้สังคมดีขึ้น

บทวิจารณ์ชิ้นนี้ มีลิขสิทธิ์หรือไม่ ?

๑๐. นายฝรั่ง หน้าดี แปลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ จากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ และเอามาตีพิมพ์ขาย

งานแปลที่นำมาขายนี้... มีลิขสิทธิ์หรือไม่ ?

๑๑. นายจำบ๊ะ สร้างภาพยนตร์เรื่อง “รักตะปัดะบัน บันลือโลก” ซึ่งเป็นภาพยนตร์เรท X ขายในตลาดหนังใต้ดินย่านดอนเมือง

ภาพยนตร์เรื่องนี้...มีลิขสิทธิ์หรือไม่ ?

กรณีดังต่อไปนี้ละเมิดลิขสิทธิ์หรือไม่ ?

๑๒. วรณช่ายทำวิดีโอสารคดีเรื่อง “ชีวิตเศร้า ๆ ของนังนุช” และผลิตรายการออกมาขายไม่มากนัก ปรากฏว่ากลายเป็นที่นิยมของคนในพิษณุโลก จึงทำสำเนาวิดีโอเทปเพิ่มอีก ๒๐๐ ม้วน นำมาขายและให้เช่า

นุชมีสิทธิมั้ยจ๊ะ ?

๑๓. ตีตไปซื้อวิดีโอสารคดีเรื่อง “ชีวิตเศร้า ๆ ของนังนุช” มาดูที่บ้าน รู้สึกชอบมาก จึงทำสำเนาขึ้นมา ๑๐ ม้วนเอาไปให้พ่อ แม่ ตา ยาย พ่อตา แม่ยาย พี่ และน้องของตนเอง รวม ๑๐ คน ๆ ม้วน เอาไว้ดูที่บ้าน

ตีต (แฟนนุ่นนะ)...จะผิดมั๊ย ?

๑๔. แฟนเค็ก เอาบ้างทำสำเนา วิดีโอสารคดีเรื่อง “ชีวิตเศร้า ๆ ของนังนุช” ๓ ม้วนเอาไปให้เพื่อนสนิทของตนเองมี ชมพู่ ต่าย และเวียร์ คนละม้วนเอาไว้ดูที่บ้านเช่นกัน

แฟนเค็ก...ทำเพื่อเพื่อนสนิท...คงไม่ผิดใช่ไหมจะ ?

๑๕. ป้อ เปิดร้านให้เช่าหนังสืออยู่หน้า ม. เกริก ได้ไปซื้อหนังสือนวนิยายต่าง ๆ ทั้งน้ำดี นำเนาของผู้เขียนดัง ๆ กว่าร้อยคน ซึ่งเป็นลิขสิทธิ์ของนักเขียนแต่ละคน รวมแล้วซื้อหนังสือมาทั้งหมด ๑,๐๐๐ เล่มเข้าร้าน แล้วนำออกให้นักศึกษาเช่าอ่านคลายเครียด...ป้อผิดไหม?

๑๖. อ้ม เปิดร้านถ่ายเอกสารหลัง ม. เกริก แอฟ นักศึกษาสาว สวยของสาขาสารสนเทศ นำหนังสือ “กฎหมายลิขสิทธิ์” ของอาจารย์ไฉ่มาจ้างถ่ายเอกสารทั้งเล่มเพื่อเอาไว้เรียนวิชานี้

อ้ม...ผิดไหมเอ่ย ?

แล้ว..แอฟ (สวยนะ) ผิดไหมละ ?

๑๗. เตี่ยว เป็นผู้ประพันธ์นวนิยายดังเรื่อง “เส้าไห้” แต่ด้วยความเกรงใจลูกพี่ “เส้าสนธิ์” จึงตกลงรับปากโอนลิขสิทธิ์นวนิยายให้เส้าสนธิ์ ต่อมาเส้าสนธิ์เกิดความขัดสน จึงนำนวนิยายเส้าไห้ ไปขายให้ “เจ้าพ่ออินทร์” เพื่อเอาไปสร้างเป็นภาพยนตร์

ระหว่างถ่ายทำภาพยนตร์ เตี่ยวถึงแก่กรรม นุ่น ในฐานะภรรยาตามกฎหมาย มาเรียกร้องค่าตอบแทนลิขสิทธิ์เรื่องเส้าไห้ในฐานะทายาทของเตี่ยว ผู้ตาย เจ้าพ่ออินทร์อ้างว่า ซื้อลิขสิทธิ์มาโดยถูกต้องจากเส้าสนธิ์ ส่วนเส้าสนธิ์ก็บอกว่า ได้รับโอนลิขสิทธิ์จากเตี่ยวแล้ว จึงมีสิทธิที่จะมอบให้ใครนำนวนิยายเรื่องนี้ไปทำประโยชน์ได้โดยชอบ

ใครคือเจ้าของลิขสิทธิ์ ? เส้าสนธิ์ หรือ เจ้าพ่ออินทร์ หรือ นุ่น ภรรยาเตี่ยว

การโอนลิขสิทธิ์นวนิยาย “เส้าไห้” ของเตี่ยวให้แก่เส้าสนธิ์ มีผลหรือไม่ ?

เจ้าพ่ออินทร์ต้องจ่ายค่าตอบแทนให้นุ่นหรือไม่ ? ต้องจ่าย หรือ ไม่ต้องจ่าย

กระดาษคำตอบแบบทดสอบกฎหมายลิขสิทธิ์

1. แบบทดสอบก่อนเรียน

Pre-Test

ข้อที่	มี	ไม่มี
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13	ผิด	ไม่ผิด
14	ผิด	ไม่ผิด
15	ผิด	ไม่ผิด
16	ผิด	ไม่ผิด
17	ผิด	ไม่ผิด
18		
19	มี	ไม่มี
20	ต้องจ่าย	ไม่ต้องจ่าย

2. แบบทดสอบหลังเรียน

Post-Test

ข้อที่	มี	ไม่มี
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13	ผิด	ไม่ผิด
14	ผิด	ไม่ผิด
15	ผิด	ไม่ผิด
16	ผิด	ไม่ผิด
17	ผิด	ไม่ผิด
18		
19	มี	ไม่มี
20	ต้องจ่าย	ไม่ต้องจ่าย

แบบทดสอบ : การละเมิดลิขสิทธิ์

- รายการเรื่องเล่าเช้านี้ กับวิธีการเล่าข่าวของสรยุทธ สุทัศนะจินดา เป็นที่โด่งดังมาก ส่งผลให้เรตติ้งพุ่งขึ้นเป็นอันดับ ๑ ของรายการประเภทนี้
- ต่อมาสรยุทธ ซึ่งได้รับมอบหมายจากมนต์ชัย เคเบิลทีวี ซึ่งเป็นทีวีท้องถิ่น ก็เลยเอาไอเดียจากรายการเล่าข่าวเช้านี้มาทำรายการทีวีของตนบ้าง ชื่อว่า “คุยข่าวคำนี้” โดยสรยุทธ จัดรายการคู่กับชญาณิศ วิธีการก็เลียนแบบสรยุทธทั้งหมด คือ เอาหนังสือพิมพ์มาอ่านให้ฟัง ทั้งทำทางวิธีการพูดก็เลียนแบบด้วยโดยมีชญาณิศ เป็นลูกคู่ของเสริมและตอบรับ “ค่ะ” เป็นระยะๆ
 - สรยุทธ และชญาณิศ มีความผิดฐานละเมิดลิขสิทธิ์หรือไม่ ประการใด
 - มนต์ชัย เคเบิลทีวี ในฐานะเจ้าของมีความผิดฐานละเมิดลิขสิทธิ์ด้วยหรือไม่ ประการใด

สไลด์ (PPT) ประกอบการบรรยาย
วิชา กฎหมายและจริยธรรมสื่อสาร
หัวข้อ “กฎหมายลิขสิทธิ์”

กฎหมายลิขสิทธิ์

ผ.ศ.ดร. บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ

สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

boonyou.khor@gmail.com

ลองทำกันดู : งานนี้มีลิขสิทธิ์ ?

๑. นางสาวก๊ิบเก้ เขียนนวนิยายของตนเองแรกเรื่อง ในชื่อเรื่องว่า

“ความบ้า ความฝัน กับความดันทุรังของก๊ิบเก้” ซึ่งคนอ่านต่างลงความเห็นพ้องกันว่า...
เรื่องอะไรไม่รู้ห่วยจริง ๆ

เรื่องคุณภาพแย่ ๆ แบบนี้มีลิขสิทธิ์ด้วยหรือ ?

๒. นายป๋อง ช่างภาพ เห็นทิวทัศน์ใน มน. ยามเย็นวันหนึ่ง มีความสวยงามมาก ก็เลย
ถ่ายภาพเก็บไว้ดูเล่นเป็นการส่วนตัว โดยมีการจัดแสง จัดมุมกล้องต่าง ๆ ตามสไตล์ของ
ตนเอง

ภาพนี้...มีลิขสิทธิ์ไหมเอ่ย ?

๓. นางสาวเมรีย PR สาวสวยของบริษัท นาฬิกาสวิสชื่อดัง เขียนข่าวประชาสัมพันธ์สินค้า
รุ่นใหม่ส่งไปตีพิมพ์ในแมกกาซีนสินค้า **Brand name**

งานเขียนชิ้นนี้...มีลิขสิทธิ์หรือไม่ ?

งานนี้มีลิขสิทธิ์ ?

๔. นายปิ้ง ถ่ายรูปหน้าตรงให้ น้องดา ครอโรฟิน สำหรับใช้ทำบัตรพนักงาน

GMM Grammy

ภาพถ่ายฝีมือพี่ปิ้ง...มีลิขสิทธิ์หรือไม่ ?

๕. นางสาวแคท เป็นนักข่าวออกไปทำข่าวการประท้วงในชุมชนคลองเตยตามที่ได้รับมอบหมาย ได้ทำการหาข้อมูลและข้อเท็จจริงต่าง ๆ จนรอบด้าน รวมทั้งมีการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ได้ครบถ้วน นำมาเขียนข่าว และตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ “ยกเมฆรายวัน”

ข่าวของแคท... มีลิขสิทธิ์หรือไม่ ?

๖. นายดิน มีเวลาว่างเลยรวบรวมกฎหมายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศหลายฉบับที่ต้องเรียนมารวมเล่มไว้ มีเพื่อนๆ และรุ่นน้องหลายคนสนใจเพราะสะดวกดี นายดินก็เลยเข้าเล่มพิมพ์ขาย....หนังสือรวมเล่มของดิน มีลิขสิทธิ์หรือไม่ ?

๗. นางสาวดอก เธองานที่นายดินรวบรวมกฎหมายดังกล่าวไปพิมพ์ขายบ้าง แต่พิมพ์ชัดและสวยกว่าของนายดิน...นางสาวดอก...ละเมิดลิขสิทธิ์ของดินหรือไม่ ?

สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ ?

๘. นางสาวสนา นาท่วม เขียนรายงานข่าวการปฏิวัติของ คมช. ลงในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ... รายงานข่าวชิ้นนี้ มีลิขสิทธิ์หรือไม่ ?

๙. นางไรรักษา นาน้อย เขียนบทวิจารณ์การปฏิวัติของ คมช. อย่างตรงไปตรงมา และเจาะลึกให้เห็นว่า ประสบความล้มเหลว ไม่ช่วยให้สังคมดีขึ้น

บทวิจารณ์ชิ้นนี้ มีลิขสิทธิ์หรือไม่ ?

๑๐. นายฝรั่ง หน้าตี แปลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ จากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ และเอามาตีพิมพ์ขาย

งานแปลที่นำมาขายนี้... มีลิขสิทธิ์หรือไม่ ?

๑๑. นายจำเริญ สร้างภาพยนตร์เรื่อง “รักตะปิ่นดะบัน บันลือโลก” ซึ่งเป็นภาพยนตร์เรท X ขายในตลาดหนังใต้ดินย่านดอนเมือง

ภาพยนตร์เรื่องนี้...มีลิขสิทธิ์หรือไม่ ?

กรณีนี้จะเกิดลิขสิทธิ์ ?

๑๒. วรณัฐถ่ายทำวิดีโอสารคดีเรื่อง “ชีวิตเศร้า ๆ ของนังนุช” และผลิตรายการออกมาขายไม่มากนัก ปรากฏว่ากลายเป็นที่นิยมของคนในพิษณุโลก จึงทำสำเนาวิดีโอเทปเพิ่มอีก ๒๐๐ ม้วน นำมาขายและให้เช่า

นุชมีสิทธิมั้ยจะ ?

๑๓. ต๊อดไปซื้อวิดีโอสารคดีเรื่อง “ชีวิตเศร้า ๆ ของนังนุช” มาดูที่บ้าน รู้สึกชอบมาก จึงทำสำเนาขึ้นมา ๑๐ ม้วนเอาไปให้พ่อ แม่ ตา ยาย ปู่ตา แม่ยาย พี่ และน้องของตนเอง รวม ๑๐ คน ๆ ม้วน เอาไว้ดูที่บ้าน

ต๊อด (แฟนนุ่นนะ)...จะผิดมั้ย ?

๑๔. แพนเค้ก เอาบ้างทำสำเนา วิดีโอสารคดีเรื่อง “ชีวิตเศร้า ๆ ของนังนุช” ๓ ม้วนเอาไปให้เพื่อนสนิทของตนเองมี ชมพู่ ต่าย และเวย์ร คนละม้วนเอาไว้ดูที่บ้านเช่นกัน

แพนเค้ก...ทำเพื่อเพื่อนสนิท...คงไม่ผิดใช่มั้ยจะ ?

กรณีนี้จะเกิดลิขสิทธิ์ ?

๑๕. ป้อ เปิดร้านให้เช่าหนังสืออยู่หน้า ม. เกริก ได้ไปซื้อหนังสือนวนิยายต่าง ๆ ทั้งน้ำดี นำเนาของผู้เขียนดัง ๆ กว่าร้อยคน ซึ่งเป็นลิขสิทธิ์ของนักเขียนแต่ละคน รวมแล้วซื้อหนังสือมาทั้งหมด ๑,๐๐๐ เล่มเข้าร้าน แล้วนำออกให้นักศึกษาเช่าอ่านคลายเครียด...**ป้อผิดไหม?**

▶ อ้ม เปิดร้านถ่ายเอกสารหน้า มสธ. แอฟ นักศึกษาสาว สวยของสาขาสารสนเทศ นำหนังสือ “คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์” ของอาจารย์ไอ้คมาจ้างถ่ายเอกสารทั้งเล่มเพื่อเอาไว้เรียนวิชานี้

๑๖. อ้ม...ผิดไหมเอ่ย ?

๑๗. แล้ว..แอฟ (สวยนะ) ผิดไหมละ ?

การโอนลิขสิทธิ์ ?

- ▶ เดี่ยว เป็นผู้ประพันธ์นวนิยายดังเรื่อง “เส้าไห้” แต่ด้วยความเกรงใจลูกพี่ “เส้าสนธิ” จึงตกลงรับปากโอนลิขสิทธิ์นวนิยายให้เส้าสนธิ ต่อมาเส้าสนธิเกิดความขัดสน จึงนำนวนิยายเส้าไห้ไปขายให้ “เจ้าพ่ออินทร์” เพื่อเอาไปสร้างเป็นภาพยนตร์
- ▶ ระหว่างถ่ายทำภาพยนตร์ เดี่ยวถึงแก่กรรม นุ่น ในฐานะภรรยาตามกฎหมาย มาเรียกร้องค่าตอบแทนลิขสิทธิ์เรื่องเส้าไห้ในฐานะทายาทของเดี่ยว ผู้ตาย เจ้าพ่ออินทร์อ้างว่า ซื้อลิขสิทธิ์มาโดยถูกต้องจากเส้าสนธิ ส่วนเส้าสนธิก็บอกว่า ได้รับโอนลิขสิทธิ์จากเดี่ยวแล้ว จึงมีสิทธิที่จะมอบให้ใครนำนวนิยายเรื่องนี้ไปทำประโยชน์ได้โดยชอบ

๑๘. ใครคือเจ้าของลิขสิทธิ์ ? เส้าสนธิ หรือ เจ้าพ่ออินทร์ หรือ นุ่น ภรรยาเดี่ยว

๑๙. การโอนลิขสิทธิ์นวนิยาย “เส้าไห้” ของเดี่ยวให้แก่เส้าสนธิ มีผลหรือไม่ ?

๒๐. เจ้าพ่ออินทร์ต้องจ่ายค่าตอบแทนให้นุ่นหรือไม่ ? ต้องจ่าย หรือ ไม่ต้องจ่าย

ความเบื้องต้นเกี่ยวกับลิขสิทธิ์

ลิขสิทธิ์เป็นทรัพย์สินทางปัญญา

- ▶ ลิขสิทธิ์ (Copyright) ถือเป็นสิ่งที่ไม่มีการรูปร่าง แต่เป็นทรัพย์สิน เรียกว่าเป็น “สิทธิในทรัพย์สิน” (Property right)
- ▶ ลิขสิทธิ์ เป็นทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property)
- ▶ ลิขสิทธิ์ เป็นสิทธิในทรัพย์สินที่เกิดจากกระบวนการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์งานประเภทต่าง ๆ เช่น วรรณกรรม ศิลปกรรม ฯลฯ
- ▶ สิทธิบัตร เป็นสิทธิในทรัพย์สินที่เกิดจากประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ ออกมาเป็นชิ้นงานที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ทางอุตสาหกรรม
- ▶ เครื่องหมายการค้า เป็นสิทธิในทรัพย์สินที่เกิดจากการออกแบบเครื่องหมายที่มีลักษณะบ่งเฉพาะซึ่งนำมาประกอบกับสินค้า

งานอันมีลิขสิทธิ์

ลิขสิทธิ์ : คำนิยาม

“ลิขสิทธิ์” หมายความว่า

สิทธิแต่ผู้เดียวที่จะทำการใด ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้
เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำขึ้น” (มาตรา ๔)

- ▶ เป็นสิทธิตามกฎหมายที่ให้สิทธิแก่ผลผลิตจากปัญญาของผู้สร้างสรรค์ผลงาน
- ▶ เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการกระทำการใด ๆ กับงานอันมีลิขสิทธิ์ของตน

ลิขสิทธิ์ต้องเป็นงานสร้างสรรค์

ข้อพิจารณา

- ▶ สร้างสรรค์ขึ้นโดยบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล
- ▶ เป็นงานที่เกิดจากการสร้างสรรค์
 - ▶ ผู้ทำหรือก่อให้เกิดงานสร้างสรรค์อย่างใดอย่างหนึ่งอันมีลิขสิทธิ์
 - ▶ ต้องเป็นงานที่ทำหรือก่อให้เกิดขึ้นด้วยความคิดริเริ่มของตนเอง
- ▶ เป็นงานสร้างสรรค์ที่กฎหมายกำหนดว่ามีลิขสิทธิ์
- ▶ งานสร้างสรรค์นั้นไม่จำเป็นต้องมีคุณภาพดีหรือต้องเป็นที่ยอมรับ

งานอันมีลิขสิทธิ์

▶ มาตรา ๖

งานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ได้แก่ งานสร้างสรรค์ประเภทวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง งานแพร่เสียงแพร่ภาพ หรืองานอื่นใดในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะของผู้สร้างสรรค์ ไม่ว่างานดังกล่าวจะแสดงออกโดยวิธีหรือรูปแบบอย่างใด

การคุ้มครองลิขสิทธิ์ไม่คลุมถึงความคิดหรือขั้นตอน กรรมวิธี หรือระบบ หรือวิธีใช้หรือทำงาน หรือแนวคิด หรือหลักการ การค้นพบ หรือทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์หรือคณิตศาสตร์

ประเภทของงานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

ประเภทงานสร้างสรรค์ (มาตรา ๖)

- ▶ วรรณกรรม
- ▶ นาฏกรรม
- ▶ ศิลปกรรม
- ▶ ดนตรีกรรม
- ▶ โสตทัศนวัสดุ
- ▶ ภาพยนตร์
- ▶ สิ่งบันทึกเสียง
- ▶ งานแพร่เสียงแพร่ภาพ
- ▶ งานอื่นใดในแผนกวรรณคดี
แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ

งานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย (มาตรา ๖)

- ▶ การสร้างสรรค์ที่จะมีลิขสิทธิ์ ต้องมีการแสดงออกซึ่งความคิด
- ▶ การคุ้มครองลิขสิทธิ์ไม่คลุมถึง
“ความคิด ขั้นตอน กรรมวิธี หรือระบบ หรือวิธีใช้หรือทำงาน หรือแนวคิด หลักการ การค้นพบ หรือทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์หรือคณิตศาสตร์” (มาตรา ๖ วรรคสอง)
- ▶ การเกิดของลิขสิทธิ์ เกิดขึ้นทันทีที่ผู้สร้างสรรค์ได้แสดงออกซึ่งผลงานสร้างสรรค์นั้น โดยไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนก่อน

สิ่งที่ไม่ถือว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์

มาตรา ๗ สิ่งต่อไปนี้ไม่ถือว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้

- (๑) ข่าวประจำวันและข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นเพียงข่าวสาร อันมิใช่งานในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ
- (๒) รัฐธรรมนูญและกฎหมาย
- (๓) ระเบียบข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง คำชี้แจง และหนังสือโต้ตอบของกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่น
- (๔) คำพิพากษา คำสั่ง คำวินิจฉัย และรายงานของทางราชการ
- (๕) คำแปลและการรวบรวมสิ่งต่าง ๆ ตามข้อ (๑) ถึง (๔) ที่กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่นจัดทำขึ้น

สิ่งที่กฎหมายลิขสิทธิ์ไม่คุ้มครอง

สิ่งที่ไม่เป็นงานลิขสิทธิ์โดยสภาพ

- ▶ งานที่ไม่มีลักษณะการสร้างสรรค์อันใช้ความรู้ความสามารถเป็นพิเศษ
- ▶ งานประเภทลามกอนาจาร

งานลิขสิทธิ์ที่หมดอายุการคุ้มครอง

- ▶ กฎหมายกำหนดอายุคุ้มครองลิขสิทธิ์ไว้ตลอดอายุของผู้สร้างสรรค์ และบวกต่อไปอีก ๕๐ ปีนับแต่ผู้นั้นถึงแก่ความตาย

งานที่เจ้าของได้สละลิขสิทธิ์แล้ว

- ▶ แสดงเจตนาชัดแจ้งว่าสละลิขสิทธิ์

การได้มาซึ่งลิขสิทธิ์

สรุปการได้มาซึ่งลิขสิทธิ์

- ▶ โดยการเป็นผู้สร้างสรรค์งาน
- ▶ โดยการเป็นผู้สร้างสรรค์ร่วม
- ▶ โดยทางนิติกรรม
- ▶ โดยทางมรดก

สรุปการได้มาซึ่งลิขสิทธิ์

- ▶ โดยหลักเกณฑ์พิเศษเฉพาะ
 - ▶ ลิขสิทธิ์เกี่ยวกับงานที่ว่าจ้าง
 - ▶ ลิขสิทธิ์เกี่ยวกับงานที่เกิดจากการจ้างทำของ
 - ▶ ลิขสิทธิ์ในงานที่ว่าจ้างหรือตามคำสั่งหรือในความควบคุมของรัฐ
 - ▶ ลิขสิทธิ์อันมีที่มาจากงานของผู้อื่น
 - ▶ งานดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่น
 - ▶ งานที่มาจากการทำงานอันมีลิขสิทธิ์มารวบรวมหรือประกอบเข้าด้วยกัน

สิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์

สิทธิของผู้มีลิขสิทธิ์ (มาตรา ๑๕)

▶ เจ้าของลิขสิทธิ์ย่อมมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียว

๑ ทำซ้ำ หรือ ดัดแปลง

๒ เผยแพร่ต่อสาธารณชน

๓ ให้เช่า / ทำสำเนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ / สื่อทัศนวัสดุ /
ภาพยนตร์ / สิ่งบันทึกเสียง

๔ ให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น

๕ อนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิข้อ ๑ - ๓

การอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิ และการโอน

มาตรา ๑๖

- ▶ การอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิตามมาตรา ๑๕ (๕) ไม่ตัดสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่จะอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธินั้นได้ด้วย
- ▶ เว้นแต่มีการระบุเป็นข้อห้ามไว้

มาตรา ๑๗

- ▶ ลิขสิทธิ์นั้นยอมโอนให้แก่กันได้
- ▶ การโอนนั้น จะโอนทั้งหมด หรือในบางส่วนก็ได้
- ▶ การโอนโดยมีกำหนดเวลา หรือตลอดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ก็ได้ ถ้าไม่กำหนดเวลาให้ถือว่า มีกำหนด ๑๐ ปี
- ▶ การโอนลิขสิทธิ์ ซึ่งมีใช้ทางมรดก ต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้โอนและผู้รับโอน

การคุ้มครองลิขสิทธิ์

และอายุแห่งคุ้มครองลิขสิทธิ์

การได้รับการคุ้มครองลิขสิทธิ์

ถาม

- ▶ เจ้าของลิขสิทธิ์จะได้รับการคุ้มครองเมื่อใด

ตอบ

- ▶ ได้รับการคุ้มครองทันทีที่มีการสร้างสรรค์ผลงานเกิดขึ้น เป็นการคุ้มครองโดยอัตโนมัติ (**Automatic Protection**) โดยไม่จำเป็นต้องมีการจดทะเบียน (**Registration**) แต่ประการใด

อายุแห่งการคุ้มครอง

มาตรา ๑๙

- ▶ การคุ้มครองลิขสิทธิ์ ให้มีตลอดอายุของผู้สร้างสรรค์ และมีอยู่ต่อไปอีก ๕๐ ปี นับแต่ผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย
- ▶ กรณีมีผู้สร้างสรรค์ร่วม ให้ลิขสิทธิ์มีอยู่ตลอดอายุผู้สร้างสรรค์ร่วม และมีอยู่ต่อไปอีก ๕๐ ปี นับแต่วันที่ผู้สร้างสรรค์ร่วมคนสุดท้ายถึงแก่ความตาย แต่ถ้ามีการโฆษณางานนั้นในระหว่างนั้น ให้ลิขสิทธิ์มีอายุ ๕๐ ปี นับแต่วันที่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรก
- ▶ กรณีมีผู้สร้างสรรค์เป็นนิติบุคคล ให้ลิขสิทธิ์มีอายุ ๕๐ ปี นับแต่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ขึ้น แต่ถ้ามีการโฆษณางานนั้นในระหว่างนั้น ให้ลิขสิทธิ์มีอายุ ๕๐ ปี นับแต่วันที่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรก

ลิขสิทธิ์ในงานภาพถ่าย โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์
สิ่งบันทึกเสียง หรืองานแพร่ภาพ

มาตรา ๒๑

- ▶ ลิขสิทธิ์ในงานภาพถ่าย โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง หรืองานแพร่ภาพ ให้มีลิขสิทธิ์อายุ ๕๐ ปี นับแต่ได้สร้างสรรค์งานนั้น แต่ถ้ามีการโฆษณาในงานนั้นในระหว่าง ให้ลิขสิทธิ์มีอายุ ๕๐ ปี นับแต่วันที่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรก

มาตรา ๒๒

- ▶ ลิขสิทธิ์ในงานศิลปประยุกต์ ให้ลิขสิทธิ์มีอายุ ๒๕ ปี นับแต่ได้สร้างสรรค์งานนั้น แต่ถ้ามีการโฆษณาในงานนั้นในระหว่าง ให้ลิขสิทธิ์มีอายุ ๒๕ ปี นับแต่วันที่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรก

การละเมิดลิขสิทธิ์ และ
ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์

การละเมิดลิขสิทธิ์

▶ การละเมิดลิขสิทธิ์ขั้นต้น

มาตรา ๒๗

- ▶ กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ แก่งานอันมีลิขสิทธิ์ โดยไม่ได้รับอนุญาต ตามมาตรา ๑๕ (๕)

(๑) ทำซ้ำหรือดัดแปลง

(๒) เผยแพร่ต่อสาธารณชน

การละเมิดลิขสิทธิ์

- ▶ รายการเรื่องเล่าเช้านี้ กับวิธีการเล่าข่าวของสรยุทธ สุทัศนะจินดา เป็นที่โด่งดังมาก ส่งผลให้เรตติ้งพุ่งขึ้นเป็นอันดับ ๑ ของรายการประเภทนี้
- ▶ ต่อมาพิศุทธิ์ซึ่งได้รับมอบหมายจากสวท เคเบิลทีวี ซึ่งเป็นทีวีท้องถิ่น ก็เลยเอาไฮเดียจากรายการเล่าข่าวเช้านี้มาทำรายการทีวีของตนเองบ้าง ชื่อว่า “คุยข่าวค่านี” โดยพิศุทธิ์จัดรายการคู่กับกะรัต วิธีการก็เลียนแบบสรยุทธทั้งหมด คือเอาหนังสือพิมพ์มาอ่านให้ฟัง ทั้งท่าทางวิธีการพูดก็เลียนแบบด้วยโดยมีกะรัตเป็นลูกคู่ของเสริมและตอบรับ “คะ” เป็นระยะๆ

1. พิศุทธิ์ และกะรัตมีความผิดฐานละเมิดลิขสิทธิ์หรือไม่ ประการใด
2. มนต์ชัย เคเบิลทีวี ในฐานะเจ้าของมีความผิดฐานละเมิดลิขสิทธิ์ด้วยหรือไม่ ประการใด

การละเมิดลิขสิทธิ์

มาตรา ๒๘

- ▶ การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ แก่ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ หรือสิ่งบันทึกเสียงอันมีลิขสิทธิ์ โดยไม่ได้รับอนุญาต ตามมาตรา ๑๕ (๕)

- (๑) ทำซ้ำหรือดัดแปลง
- (๒) เผยแพร่ต่อสาธารณชน
- (๓) ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานดังกล่าว

มาตรา ๓๐

- ▶ การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ แก่ โปรแกรมคอมพิวเตอร์อันมีลิขสิทธิ์ ตามพระราชบัญญัตินี้โดยไม่ได้รับอนุญาต ตามมาตรา ๑๕ (๕)

- (๑) ทำซ้ำหรือดัดแปลง
- (๒) เผยแพร่ต่อสาธารณชน
- (๓) ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานดังกล่าว

การละเมิดลิขสิทธิ์

มาตรา ๒๙

- ▶ การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง แก่ งานแพร่เสียงแพร่ภาพอันมีลิขสิทธิ์ ตามพระราชบัญญัตินี้โดยไม่ได้รับอนุญาต ตามมาตรา ๑๕ (๕)

- (๑) จัดทำโสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง หรืองานแพร่เสียงแพร่ภาพ
- (๒) แพร่เสียงแพร่ภาพซ้ำ
- (๓) จัดให้ประชาชนฟังและหรือชมงานแพร่เสียงแพร่ภาพ โดยเรียกเก็บเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นในทางการค้า

การละเมิดลิขสิทธิ์

▶ การละเมิดลิขสิทธิ์ชั้นรอง

มาตรา ๓๑

- ▶ ผู้ใด
- ▶ รู้อยู่แล้วหรือมีเหตุอันควรรู้ว่างานใดทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น
- ▶ กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งแก่งานนั้น เพื่อหากำไร
 - ▶ ขาย มีไว้เพื่อขาย เสนอขาย ให้เช่า เสนอให้เช่า ให้เช่าซื้อ หรือเสนอให้เช่าซื้อ
 - ▶ เผยแพร่ต่อสาธารณชน
 - ▶ แจกจ่าย
 - ▶ นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร

การละเมิดลิขสิทธิ์

- ▶ ตามมาตรา ๓๑ เรียกว่า เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์แก่ งาน โดยทางอ้อม
- ▶ องค์ประกอบความผิด
 - ▶ ผู้กระทำได้รู้อยู่แล้วหรือมีเหตุอันควรรู้ว่าได้กระทำแก่งานอัน ได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่นอยู่แล้ว
 - ▶ จะต้องกระทำแก่งานอันได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ของ เจ้าของคนใดคนหนึ่งโดยตรง
 - ▶ ผู้กระทำได้มีเจตนาเพื่อหากำไรหรือเพื่อประโยชน์ทางการค้า

ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์

- ▶ ข้อยกเว้นตามมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง

“การกระทำแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่นตามพระราชบัญญัตินี้ หากไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์และไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์”

- ▶ ไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานตามปกติ
- ▶ ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบของเจ้าของเกินสมควร

ละเมิดลิขสิทธิ์ ?

กรณีศึกษา

- ▶ ป๊องขอยืมวิดีโอเทปจากเพื่อนที่แอบถ่ายจากภาพยนตร์ที่ฉายในโรงภาพยนตร์มาฉายดูกันกับเพื่อน 2-3 คนที่บ้านของตนเอง
- ▶ หนุมุกเปิดตัวร้านอาหารใหม่ ซึ่งขายส้มตำชื่อ “ส้มตำลำซิ่ง” ก็เลยถือปี่ละครเรื่องส้มตำลำซิ่งที่ตนเองซื้อมาจากร้านขายหนังแผ่นย่านมาบุญครอง (ซึ่งเป็นหนังละเมิดลิขสิทธิ์) เอามาแจกเป็นของที่ระลึกให้แขกที่มาร่วมงานเปิดตัวร้านอาหารใหม่ของตน

ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์

ข้อยกเว้นตามมาตรา ๓๒ วรรคสอง

- ▶ วิจัยหรือศึกษางานนั้น โดยไม่ได้หากำไร
- ▶ ใช้เพื่อตนเอง หรือตนเองและครอบครัวหรือญาติสนิท
- ▶ ตีพิมพ์ วิจัย วิจารณ์ หรือแนะนำผลงาน
- ▶ เสนอรายงานข่าว
- ▶ ทำซ้ำ ดัดแปลง นำออกแสดง ทำให้ปรากฏ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคดี
- ▶ ทำซ้ำ ดัดแปลง นำออกแสดง ทำให้ปรากฏ โดยผู้สอนเพื่อประโยชน์ในการสอน
- ▶ ทำซ้ำ ดัดแปลงบางส่วน หรือตัดทอน หรือทำบทสรุปโดยผู้สอนหรือสถาบันการศึกษาเพื่อแจกจ่ายหรือจำหน่ายในชั้นเรียนหรือในสถานศึกษา
- ▶ นำงานนั้นมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการถามและตอบในการสอบ

ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์

ข้อยกเว้นตามมาตรา ๓๓

- ▶ การกล่าว คัดลอก เลียน หรืออ้างอิงงานบางตอนตามสมควรจากงานอันมีลิขสิทธิ์
- ▶ โดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของ
- ▶ ถ้าได้ปฏิบัติตามมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง

ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์

ข้อยกเว้นตามมาตรา ๓๕

การกระทำแก่โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในกรณีต่อไปนี้

๑. วิจัยหรือศึกษา
๒. ใช้เพื่อประโยชน์แก่เจ้าของสำเนา
๓. วิพากษ์วิจารณ์ หรือแนะนำผลงาน
๔. เสนอรายงานข่าวทางสื่อสารมวลชน
๕. ทำสำเนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการบำรุงรักษาหรือ
ป้องกันการสูญหาย

ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์

ข้อยกเว้นตามมาตรา ๓๕

๖. ทำซ้ำ ดัดแปลง นำออกแสดง หรือทำให้ปรากฏเพื่อประโยชน์
ในการพิจารณาคดี
๗. ใช้เป็นส่วนหนึ่งของการสอบและตอบข้อสอบ
๘. ดัดแปลงตามความจำเป็นในการใช้
๙. จัดทำสำเนาเพื่อเก็บรักษาไว้สำหรับการอ้างอิง หรือค้นคว้าเพื่อ
ประโยชน์สาธารณะ

บทกำหนดโทษ

- ▶ มาตรา ๖๙ ผู้ใดกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงตามมาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ หรือมาตรา ๕๒ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำการเพื่อการค้า ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสี่ปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงแปดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

- ▶ มาตรา ๗๐ ผู้ใดกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา ๓๑ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำการเพื่อการค้า ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงสองปี หรือปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สไลด์ (PPT) ประกอบการบรรยาย
วิชา กฎหมายและจริยธรรมสื่อสาร
หัวข้อ “จริยธรรมและจรรยาบรรณการสื่อสาร”

จริยธรรมและจรรยาบรรณ การสื่อสาร

ผ.ศ.ดร. บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ

สาขาวิชาในเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

boonyou.khor@gmail.com

จริยธรรม และ จรรยาบรรณ

- **จริยธรรม** หมายถึงความเชื่อ ค่านิยม และ หลักศีลธรรมซึ่งแต่ละสังคมกำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการตัดสินว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิดและสิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ และอาจหมายถึงรวมถึงแนวทางการปฏิบัติที่ควรยึดถือของบุคคลในอาชีพต่าง ๆ ด้วย
- **จรรยาบรรณ** จึงหมายถึงหลักจริยธรรม ประมวลความประพฤติหรือแนวทางการประพฤติปฏิบัติซึ่งกลุ่มคนในวิชาชีพต่าง ๆ กำหนดขึ้นเพื่อรักษา และส่งเสริมเกียรติคุณและฐานะของสมาชิกในวิชาชีพนั้น ทั้งนี้ อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้

การสื่อสาร ที่มีจริยธรรม

- 1.1 เราจะส่งเสริมสนับสนุนให้ความไว้วางใจ ความถูกต้องชัดเจน ความซื่อสัตย์ และเหตุผล เป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการสื่อสาร
- 1.2 เราจะรับรองเสรีภาพในการแสดงความรู้ สึกนึกคิด ความแตกต่างหลากหลายของความคิดเห็น และขันติธรรมต่อความไม่เห็นพ้องต้องกันหรือความแตกต่าง ทางความคิดเพื่อให้บรรลุผลในการตัดสินใจด้วยข้อมูลและความรับผิดชอบซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของสังคม
- 1.3 เราจะพยายามเข้าใจและยอมรับคู่สื่อสารก่อนที่จะประเมินและตอบสนองสารของคู่สื่อสาร

การสื่อสาร ที่มีจริยธรรม

- 1.4 เราจะส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรการสื่อสารและโอกาสซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการบรรลุถึงศักยภาพของความเป็นมนุษย์และความผาสุกของครอบครัว ชุมชน และสังคม
- 1.5 เราจะส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศในการสื่อสารซึ่งประกอบด้วยความเข้าใจที่ดี ระหว่างกันในเรื่องการเคารพยอมรับความต้องการและลักษณะที่แตกต่างกันของผู้สื่อสาร แต่ละบุคคล
- 1.6 เราจะประณามการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งลดคุณค่าของปัจเจกบุคคลและ คุณค่าของมนุษยชาติ เช่น การสื่อสารที่บิดเบือน การขู่บังคับ การใช้ความรุนแรง และการสื่อสาร ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความไร้ขันติธรรมและความเกลียดชัง

การสื่อสาร ที่มีจริยธรรม

- 1.7 เราสัญญาว่าจะส่งเสริมให้เกิดค่านิยมส่วนบุคคลในเรื่องความมีน้ำใจนักกีฬา และความซื่อสัตย์อย่างเต็มกำลังความสามารถ
- 1.8 เราจะส่งเสริมสนับสนุนการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความคิดเห็น และความรู้ สึก เมื่อเผชิญปัญหาสำคัญ โดยยังคงให้ความเคารพสิทธิส่วนบุคคลและคำนึงถึงการรักษาความลับ
- 1.9 เราจะรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารของเราทั้งในระยะสั้น และระยะยาว และคาดหวังว่าบุคคลอื่นจะรับผิดชอบเช่นกัน

จรรยาบรรณการ ใช้งานอินเทอร์เน็ต

คือข้อกำหนดที่ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตพึงกระทำเพื่อดำรงไว้ซึ่งความสงบ ไม่ขัดต่อกฎหมาย ดังนี้

1. ผู้ที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตต้องซื่อสัตย์ และมีคุณธรรม ตั้งมั่นอยู่บน กฎหมายบ้านเมือง
2. ไม่นำผลงานของผู้อื่น มาเป็นของตน ในกรณีที่ต้องนำมาใช้งาน ต้องอ้างอิงบุคคล หรือแหล่งที่มาของข้อมูล ที่นำมาใช้
3. พึงระลึกละเมอว่าสิ่งที่นำเสนอบนอินเทอร์เน็ต อาจจะมีเด็กหรือผู้ที่ขาดประสบการณ์เข้ามาดูได้ตลอดเวลา ดังนั้นการนำเสนอข้อมูลควรที่จะเป็นไปในทางที่ดี มีคุณธรรม

จรรยาบรรณการใช้ งานอินเทอร์เน็ต

4. ไม่ควรใส่ร้ายป้ายสี หรือสิ่งอื่นสิ่งใดอันจะทำให้บุคคลที่สามเกิดความเสียหายได้
5. การใช้คำพูดควรคำนึงถึงบุคคลอื่นๆ ที่อาจจะเข้ามาสืบค้นข้อมูลที่มีหลากหลาย จึงควรใช้คำที่สุภาพ
6. ไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการหลอกลวงผู้อื่นให้หลงผิดหลงเชื่อในทางที่ผิด
7. พึงระลึกเสมอว่า การกระทำผิดทางอินเทอร์เน็ตสามารถที่จะติดตามหาบุคคลที่กระทำได้ โดยง่าย
8. การกระทำผิดทางอินเทอร์เน็ต บางกรณีเป็นอาชญากรรมที่มีความผิดทางกฎหมาย

จรรยาบรรณการใช้ งานอินเทอร์เน็ต

9. ต้องไม่ใช่คอมพิวเตอร์ทำร้าย หรือละเมิดผู้อื่น
10. ต้องไม่รบกวน สอดแนม แก่ไข หรือเปิดดูแฟ้มข้อมูลของผู้อื่น
11. ต้องไม่ใช่คอมพิวเตอร์เพื่อการโจรกรรมข้อมูลข่าวสาร
12. ต้องไม่ใช่คอมพิวเตอร์สร้างหลักฐานที่เป็นเท็จ
13. ต้องไม่คัดลอกโปรแกรมของผู้อื่นที่มีลิขสิทธิ์
14. ต้องไม่ละเมิดการใช้ทรัพยากรคอมพิวเตอร์โดยที่ตนเองไม่มีสิทธิ์
15. ต้องคำนึงถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับสังคมที่เกิดจากการกระทำของท่าน
16. ต้องใช้คอมพิวเตอร์โดยเคารพกฎระเบียบ กติกา และมีมารยาท

ภาคผนวก

หลักสูตรสื่อชุมชนสื่อสารสุขภาวะ ภายใต้โครงการสื่อเป็นโรงเรียนของสังคมแห่งการเรียนรู้

ประมวลรายวิชา (Course Syllabus)

ชื่อวิชา (Course Title)	ดิจิทัลพลิกโลก (Digital Disruption)
ผู้บรรยาย (Lecturer)	แมนรัตน์ แปลกลำยอง
จำนวนชั่วโมงการสอน	3 ชั่วโมง
คำอธิบายรายวิชา (Course Description)	
ความหมายของ Digital Disruption ผลกระทบที่เกิดจาก Digital Disruption ต่อสังคมและธุรกิจ รวมถึงเทคนิคการรับมือกับ Digital Disruption ที่ทำให้ประสบความสำเร็จในอาชีพและธุรกิจ กรณีศึกษาธุรกิจที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลวจาก Digital Disruption	
วัตถุประสงค์ (Objectives)	
- เพื่อให้เข้าใจความหมายที่แท้จริงของคำว่า Digital Disruption และผลกระทบที่มีต่อธุรกิจ - เพื่อให้เรียนรู้เทคนิคที่ทำให้ธุรกิจสามารถปรับตัวเข้าสู่ยุค Digital Disruption - เพื่อกระตุ้นให้เกิดความคิด วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อธุรกิจที่เผชิญกับ Digital Disruption	
วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objectives)	
- ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและผลกระทบของ Digital Disruption ที่ส่งผลต่อธุรกิจ ตลอดจนสนใจเทคนิคหรือปัจจัยที่ทำให้ธุรกิจสามารถปรับตัวให้อยู่รอดในยุค Digital Disruption - ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์ แสดงความคิดเห็นและอภิปรายกรณีศึกษาของธุรกิจที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลวในการรับมือและปรับตัวให้เข้ากับ Digital Disruption	

วิธีการสอน (Teaching Approach)

- ☒ การบรรยาย (Lecture) และ การอภิปราย (Discussion)
- ☒ การเรียนรู้โดยใช้หัวข้อปัญหา (Problem-based Learning)
- ☒ การเรียนการสอนแบบ Hybrid Learning System
- ☒ กรณีศึกษา (Case Study)

สื่อการสอน (Teaching Aids/Instructional Media)

- ☒ รูปภาพ (Pictures) และ สไลด์บรรยาย (Slide Presentation)
- ☒ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) เช่น Option Finder, VCD, DVD, e-bookฯ

กิจกรรมสำหรับผู้เรียน (Learner Activities)

- ☒ การค้นคว้าข้อมูล (Data/Information Search) และ การสำรวจข้อมูล (Survey)
- ☒ การระดมสมอง (Brainstorming)
- ☒ การนำเสนอ (Presentation)

แผนการสอน (Teaching Plan/ 3 ชั่วโมง)

ลำดับที่ (No.)	หัวข้อ/รายละเอียด (Topic/Details)	เวลา (Time)	กิจกรรมการเรียนการสอน/สื่อที่ใช้ (Activities and Media)		
			สื่อที่ใช้ (Media)	กิจกรรม (Activities)	ผู้บรรยาย (Lecturer)
1	แนะนำกระบวนการ เรียนการสอน	10 นาที	PPT (บรรยาย)	แนะนำตนเอง	แมนรัตน์ แปลกล้ำยอง
2	เข้าใจความหมายของ Digital Transformation และ Digital Disruption	30 นาที	PPT (บรรยาย)	การอภิปราย	แมนรัตน์ แปลกล้ำยอง
3	ประเภทของ Digital Disruption	30 นาที	PPT (บรรยาย)	การอภิปราย	แมนรัตน์ แปลกล้ำยอง
4	กรณีศึกษา	30 นาที	PPT + VDO	เรียนรู้และ อภิปรายจาก กรณีศึกษาจริง	แมนรัตน์ แปลกล้ำยอง

ลำดับที่ (No.)	หัวข้อ/รายละเอียด (Topic/Details)	เวลา (Time)	กิจกรรมการเรียนการสอน/สื่อที่ใช้ (Activities and Media)		
			สื่อที่ใช้ (Media)	กิจกรรม (Activities)	ผู้บรรยาย (Lecturer)
5	ผลกระทบและเทคนิคที่ทำให้ธุรกิจสามารถปรับตัวเข้าสู่ยุค Digital Disruption	25 นาที	PPT + VDO	การอภิปราย	แมนรัตน์ แปลกล้ายอง
6	อาชีพมาแรงในยุค Digital Disruption	10 นาที	PPT (บรรยาย)	การอภิปราย	แมนรัตน์ แปลกล้ายอง
7	ชวนคิด วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อธุรกิจที่เผชิญกับ Digital Disruption	45 นาที	Flip Chart (นำเสนอ)	การค้นคว้าข้อมูล ระดมสมอง และ นำเสนอเป็นกลุ่ม	แมนรัตน์ แปลกล้ายอง

หมายเหตุ : แผนการสอนนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

การประเมินผลการเรียนรู้ (Learning Evaluation)

สัดส่วนของการประเมินผลการเรียนรู้ = 100%

- ☒ จิตพิสัย (Attitude and Approaches) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน (Participation) 70%
- ☒ การนำเสนอ (Presentation) 30%

ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน (Teaching and Learning Resources)

- ☒ Digital Disruption การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัว, PeerPower
- ☒ Digital Disruption คืออะไร? ส่งผลต่อธุรกิจต่างๆ อย่างไร?, ThaiBusinessSearch <https://www.thaibusinesssearch.com/marketing/digital-disruption/>
- ☒ Digital Transformation คืออะไร ใช้ทำอะไรได้บ้างในโลกธุรกิจ, Ourgreenfish <https://blog.ourgreenfish.com/th/what-is-digital-transformation-business-world>
- ☒ Innovation in Digital ERA, รศ.ดร.พสุ เดชะรินทร์
- ☒ เป็ดโฟ 10 อาชีพใหม่ มาแรง ยุค Business Disruption 2020, Salika.co <https://www.salika.co/2020/07/17/10-top-occupations-business-disruption-2020/>

หลักสูตรสื่อชุมชนสื่อสารสุขภาวะ ภายใต้โครงการสื่อเป็นโรงเรียนของสังคมแห่งการเรียนรู้

ประมวลรายวิชา (Course Syllabus)

ชื่อวิชา (Course Title)	การสื่อสารสุขภาวะ (Community for Health)
ผู้บรรยาย (Lecturer)	รองศาสตราจารย์ ดร.เกศินี ประทุมสุวรรณ
จำนวนชั่วโมง	3 ชั่วโมง (3-0-6)
คำอธิบายรายวิชา (Course Description)	ความหมายและความสำคัญของสุขภาวะซึ่งประกอบด้วย 4 มิติ กาย จิต สังคม และปัญญา หลักการสื่อสารสุขภาวะ การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และสร้างการเปลี่ยนแปลงในชุมชนแบบองค์รวม
วัตถุประสงค์ (Objectives)	1. เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของสุขภาวะชุมชน 2. เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการสื่อสารสุขภาวะและการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างการเปลี่ยนแปลงในชุมชนแบบองค์รวม
วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objectives)	1. ผู้เรียนสามารถระบุและกำหนดขอบข่ายปัญหาสุขภาวะของชุมชนตนเองได้ 2. ผู้เรียนสามารถอธิบายหลักการสื่อสารพร้อมระบุองค์ประกอบและระดับของการสื่อสารสุขภาวะได้ 3. ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงและบอกได้ว่าจะนำหลักการสื่อสารไปใช้สร้างเปลี่ยนแปลงในชุมชนแบบองค์รวมเพื่อแก้ปัญหาสุขภาวะชุมชนได้อย่างไร

วิธีการสอน (Teaching Approach)

- ☒ การบรรยาย (Lecture)
- ☒ กรณีศึกษา (Case Study)
- ☒ บทบาทสมมติ (Role Play)
- ☒ การเรียนรู้แบบแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Self-Study)

สื่อการสอน ((Teaching Aids/Instructional Media)

- ☒ สไลด์บรรยาย (Slide Presentation)
- ☒ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media)

กิจกรรมสำหรับผู้เรียน (Learner Activities)

- ☒ การอภิปรายกลุ่ม (Discussion)
- ☒ การนำเสนอ (Presentation)

แผนการสอน (Teaching Plan/ 3 ชั่วโมง)

ลำดับที่ (No.)	หัวข้อ/รายละเอียด (Topic/Details)	เวลา (Time)	กิจกรรมการเรียนการสอน/สื่อที่ใช้ (Activities and Media)		
			สื่อที่ใช้ (Media)	กิจกรรม (Activities)	ผู้บรรยาย (Lecturer)
1	แนะนำตนเอง แนะนำ รายวิชาและ กระบวนการ จัดการเรียนรู้	15	PPT	แนะนำตนเอง	รศ.ดร.เกศินี ประทุมสุวรรณ
2	ความหมายและ ความสำคัญของ สุขภาวะ	30	PPT Clip กรณีศึกษา	การบรรยาย การอภิปราย กลุ่ม	รศ.ดร.เกศินี ประทุมสุวรรณ
3	ปฏิบัติการ : กลั่นกรอง ปัญหา สุขภาวะ ชุมชน และนำเสนอ	40	กรณีศึกษา ชุมชน ตนเอง	งานกลุ่มค้นหา สุขภาวะชุมชน	รศ.ดร.เกศินี ประทุมสุวรรณ

ลำดับที่ (No.)	หัวข้อ/รายละเอียด (Topic/Details)	เวลา (Time)	กิจกรรมการเรียนการสอน/สื่อที่ใช้ (Activities and Media)		
			สื่อที่ใช้ (Media)	กิจกรรม (Activities)	ผู้บรรยาย (Lecturer)
4	หลักการสื่อสารสุขภาวะ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง - องค์ประกอบการ สื่อสาร - ระดับการสื่อสาร การวิเคราะห์ผู้รับสาร	40	PPT Clip กรณีศึกษา	การบรรยาย การอภิปราย กลุ่ม	รศ.ดร.เกศินี ประทุมสุวรรณ
5	ปฏิบัติการ : วิเคราะห์ องค์ประกอบการสื่อสาร	40	กรณีศึกษา ชุมชน ตนเอง	งานกลุ่ม วิเคราะห์ องค์ประกอบการ สื่อสาร	รศ.ดร.เกศินี ประทุมสุวรรณ
6	การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม	15	PPT บทบาท สมมติ	การบรรยาย การแสดง บทบาทสมมติ	รศ.ดร.เกศินี ประทุมสุวรรณ

การประเมินผลการเรียนรู้ (Learning Evaluation)

- ☒ การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน
- ☒ ผลการวิเคราะห์เชิงระบบปัญหาสุขภาวะชุมชน

ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน (Teaching and Learning Resources)

- ☒ เอกสารประกอบการสอน

หลักสูตรสื่อชุมชนสื่อสารสุขภาวะ ภายใต้โครงการสื่อเป็นโรงเรียนของสังคมแห่งการเรียนรู้

ประมวลรายวิชา (Course Syllabus)

ชื่อวิชา (Course Title) รู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล
(Media Information and Digital Literacy : MIDL)

ผู้บรรยาย (Lecturer) อาจารย์ ดร.ศุภกานต์ เอี่ยมโอภาส

จำนวนชั่วโมงการสอน 1 ชั่วโมง

คำอธิบายรายวิชา (Course Description)

หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลในยุคปัจจุบัน ศึกษาวิเคราะห์และตีความสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล เรียนรู้และเข้าใจการตระหนักรู้ในตัวตน รวมทั้งรู้จักการฟังอย่างตั้งใจ (Deep Listening) และมีความเข้าใจในรูปแบบการสื่อสารแบบสะท้อนความรู้สึก (Reflection) ตลอดจนเรียนรู้การวิเคราะห์ผลดีผลเสียของสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล

วัตถุประสงค์ (Objectives)

1. เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลในยุคปัจจุบัน รวมทั้งการวิเคราะห์การตีความสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลได้ ประกอบกับมีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดการตระหนักรู้ในตัวตน การฟังอย่างตั้งใจ (Deep Listening) และการสื่อสารแบบสะท้อนความรู้สึก (Reflection) เพื่อให้เกิดการนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งสามารถวิเคราะห์ผลดีผลเสียของสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลในยุคปัจจุบันได้

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objectives)

1. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลในยุคปัจจุบัน รวมทั้งการวิเคราะห์ การตีความสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างถูกต้อง
2. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตระหนักรู้ในตัวตน การฟังอย่างตั้งใจ (Deep Listening) และการสื่อสารแบบสะท้อนความรู้สึก (Reflection) จนกระทั่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสื่อสารกับกลุ่มชุมชนได้อย่างเหมาะสม

วิธีการสอน (Teaching Approach)

- ☒ การบรรยาย (Lecture) และ การอภิปราย (Discussion)
- ☒ การเรียนรู้โดยใช้หัวข้อปัญหา (Problem-based Learning)
- ☒ การฝึกปฏิบัติ (Practice)
- ☒ การเรียนการสอนแบบ Hybrid Learning System
- ☒ การเรียนรู้แบบแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง (Self-study)
- ☒ กรณีศึกษา (Case Study)

สื่อการสอน (Teaching Aids/Instructional Media)

- ☒ รูปภาพ (Pictures) และ สไลด์บรรยาย (Slide Presentation)
- ☒ ของจริง (Authentic Material)
- ☒ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) เช่น Option Finder, VCD, DVD, e-book

ฯลฯ

- ☒ อื่น ๆ Others (Please specify) ได้แก่ GAME

กิจกรรมสำหรับผู้เรียน (Learner Activities)

- ☒ การค้นคว้าข้อมูล (Data/Information Search) และ การสำรวจข้อมูล (Survey)
- ☒ การระดมสมอง (Brainstorming)
- ☒ เกมส์ (Games)
- ☒ การนำเสนอ (Presentation)

แผนการสอน (Teaching Plan/ 1 ชั่วโมง)

ลำดับ ที่ (No.)	หัวข้อ/รายละเอียด (Topic/Details)	เวลา (Time)	กิจกรรมการเรียนการสอน/สื่อที่ใช้ (Activities and Media)		
			สื่อที่ใช้ (Media)	กิจกรรม (Activities)	ผู้บรรยาย (Lecturer)
1	แนะนำกระบวนการ เรียนการสอน และ อธิบายหลักการ แนวคิดเกี่ยวกับสื่อ สารสนเทศและ เทคโนโลยีดิจิทัล	5 นาที	PPT (บรรยาย)	แนะนำตนเอง + กิจกรรมเรียนรู้ สื่อและ เทคโนโลยี ดิจิทัล	อ.ดร.ศุภชา เอี่ยมโอภาส
2	ความรู้เกี่ยวกับการ วิเคราะห์และตีความ สื่อและเทคโนโลยี ดิจิทัล	10 นาที	PPT(บรรยาย) ภาพประกอบ	กรณีศึกษา	อ.ดร.ศุภชา เอี่ยมโอภาส
3	การตระหนักรู้ในตัวตน	10 นาที	PPT(บรรยาย)	กิจกรรม การวิเคราะห์ ตนเอง	อ.ดร.ศุภชา เอี่ยมโอภาส
4	การฟังอย่างตั้งใจ (Deep Listening)	20 นาที	PPT(บรรยาย) ภาพประกอบ	ฝึกสมาธิและ ฝึกทักษะการ ฟัง	อ.ดร.ศุภชา เอี่ยมโอภาส
5	รูปแบบการสื่อสารแบบ สะท้อนความรู้สึก (Reflection)	10 นาที	PPT+ClipVDO (บรรยาย)	กรณีศึกษาและ อภิปราย	อ.ดร.ศุภชา เอี่ยมโอภาส
6	สรุปกระบวนการ วิเคราะห์สื่อและ เทคโนโลยีดิจิทัล	5 นาที	PPT(บรรยาย)	ฝึกปฏิบัติ และนำเสนอ	อ.ดร.ศุภชา เอี่ยมโอภาส

หมายเหตุ : แผนการบรรยายนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

การประเมินผลการเรียนรู้ (Learning Evaluation)

สัดส่วนของการประเมินผลการเรียนรู้ = 100%

1. จิตพิสัย (Attitude and Approaches) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน (Participation) 40%
2. การฝึกปฏิบัติ และการนำเสนอ (Practice and Presentation) 60%

ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน (Teaching and Learning Resources)

- ☒ 1. ตำราที่กำหนด (Main Textbook and Course Materials) ได้แก่

Jose Reuben Q. Alagaran II, PhD. 2017. **Media and Information Literacy**. ABIVA Publishing House, Inc.

Susan Wiesinger and Ralph Beliveau. 2020. **Digital Literacy: A Primer on Media, Identity, and the Evolution of Technology**, New edition. Publish by Die Deutsche Nationalbibliothek.

W. James Potter. 2004. **Theory of Media Literacy: A Cognitive Approach**. Sage Publications, Inc.

ชาม เชื้อสถาปนศิริ และ อาทิตยา สมโลก. 2562. **คู่มือรู้เท่าทันสื่อออนไลน์และเฝ้าระวังสื่อไม่ปลอดภัยต่อเด็กและเยาวชน**. กรุงเทพฯ : บริษัท เฟสท์ ออฟเซท

- ☒ 2. หนังสือที่ แนะนำและเอกสารอ้างอิง (Important Documents and Information) ได้แก่

ภีรกาญจน์ ไคนุ่นนา. 2559. **รู้เท่าทันสื่อคือการกิจพลเมือง**. สงขลา: เอสพี รินทร์(2004)

- ☒ 3. ทรัพยากรการเรียนรู้อื่น ๆ (Suggested Learning Resources) ได้แก่

1). เอกสารประกอบการอบรมหัวข้อ “รู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล” (สำหรับแจกให้แก่ผู้เข้าอบรมทุกคน)

2). Clip VDO และ สื่อประเภท e-Book หัวข้อ “รู้เท่าทันสื่อไอซีที” และ “Digital Literacy”

หลักสูตรสื่อชุมชนสื่อสารสุขภาวะ ภายใต้โครงการสื่อเป็นโรงเรียนของสังคมแห่งการเรียนรู้

ประมวลรายวิชา (Course Syllabus)

ชื่อวิชา (Course Title) กฎหมายและจริยธรรมการสื่อสาร

ผู้บรรยาย (Lecturer) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ

จำนวนชั่วโมงการสอน 1 ชั่วโมง

คำอธิบายรายวิชา (Course Description)

กฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักสื่อสารสร้างสรรค์ จริยธรรม และจรรยาบรรณสำหรับนักสื่อสารสร้างสรรค์ รวมทั้งกรณีศึกษา

วัตถุประสงค์ (Objectives)

1. เพื่อให้ความรู้และเข้าใจสาระสำคัญของกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักสื่อสารสร้างสรรค์ โดยจะเน้นกฎหมายเกี่ยวกับการหมิ่นประมาท และการกระทำการละเมิด กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ และกฎหมายเกี่ยวกับการลิขสิทธิ์
2. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรม และจรรยาบรรณสำหรับนักสื่อสาร

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objectives)

1. ผู้เรียนตระหนักและระบุความสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารได้
2. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร
3. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรม และจรรยาบรรณสำหรับนักสื่อสาร

4. ผู้เรียนมีทักษะในการวิเคราะห์และปรับข้อเท็จจริงกับข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารได้
5. ผู้เรียนมีความสามารถ มีทักษะในการวิเคราะห์ และแยกแยะการสื่อสารที่ขัดต่อจริยธรรม และจรรยาบรรณทางวิชาชีพด้านการสื่อสารได้

วิธีการสอน (Teaching Approach)

- ☒ การบรรยาย (Lecture) และ การอภิปราย (Discussion)
- ☒ การเรียนรู้โดยใช้หัวข้อปัญหา (Problem-based Learning)
- ☒ กรณีศึกษา (Case Study)
- ☒ การเรียนรู้แบบแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง (Self-study)

สื่อการสอน (Teaching Aids/Instructional Media)

- ☒ รูปภาพ (Pictures) และ สไลด์บรรยาย (Slide Presentation)
- ☒ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) เช่น Option Finder, VCD, DVD, e-book

ฯลฯ

- ☒ อื่น ๆ Others (Please specify)

กิจกรรมสำหรับผู้เรียน (Learner Activities)

- ☒ การอภิปราย (Discussion) และการนำเสนอ (Presentation)
- ☒ การค้นคว้าข้อมูล (Data/Information Search)
- ☒ กรณีศึกษา
- ☒ การฝึกวิเคราะห์โจทย์ทางด้านการสื่อสาร

แผนการสอน (Teaching Plan/ 1 ชั่วโมง)

ลำดับที่ (No.)	หัวข้อ/รายละเอียด (Topic/Details)	เวลา (Time)	กิจกรรมการเรียนการสอน/สื่อที่ใช้ (Activities and Media)		
			สื่อที่ใช้ (Media)	กิจกรรม (Activities)	ผู้บรรยาย (Lecturer)
1	กฎหมายว่าด้วยการหมิ่นประมาท และการละเมิด	20 นาที	เอกสาร บรรยาย	บรรยาย/ ตอบ ปัญหา/อภิปราย	ผศ. ดร. บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ
2	กฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ และการละเมิดลิขสิทธิ์	25 นาที	PPT/ เอกสาร ประกอบ คำบรรยาย	บรรยาย/ตอบ คำถาม/ อภิปราย	ผศ. ดร. บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ
3	จริยธรรมและจรรยาบรรณสำหรับนักสื่อสาร	15 นาที	PPT (บรรยาย)	แบบฝึกหัด - ฝึก วิเคราะห์กรณี ปัญหาด้าน จริยธรรม	ผศ. ดร. บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ

หมายเหตุ : แผนการสอนนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

การประเมินผลการเรียนรู้ (Learning Evaluation)

สัดส่วนของการประเมินผลการเรียนรู้ = 100%

☒ จิตพิสัย (Attitude and Approaches) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน (Participation) 30%

☒ การฝึกปฏิบัติ และ การนำเสนอ (Practice and Presentation) 70%

ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน (Teaching and Learning Resources)

☒ เอกสารที่กำหนด (Main Course Materials) ได้แก่ เอกสารประกอบการสอน

☒ หนังสือที่แนะนำและเอกสารอ้างอิง (Important Documents and Information) ได้แก่

- ประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะหมวดความผิดฐานหมิ่นประมาท
- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เฉพาะหมวดว่าด้วยการกระทำการละเมิด
- พ.ร.บ.การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2560
- พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

เกมส์

สืบค้นข้อมูล

บันเทิง

แชท

รับส่งอีเมล

